

ŞAMAXI

qədim tarix, gözəl təbiət,
zəngin mədəni irs

Prezident İlham Əliyev və
birinci xanım Mehriban Əliyeva
Şamaxıya səfər ediblər

TDT
aparıcı beynəlxalq
təşkilatlardan
birinə çevrilir

Prezident İlham Əliyev
TDT-yə üzv ölkələrin təhlükəsizlik üzrə
rəhbər şəxslərini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 17-də Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Baş katibi Kubançbek Ömürəliyev, Türkiyə Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Şurasının baş katibi Okay Memiş, Özbəkistan Respublikasının Prezidenti yanında Təhlükəsizlik Şurasının katibi Viktor Mahmudovu, Qırğız Respublikası Təhlükəsizlik Şurasının katibi Adilet Orozbekovu, Qazaxıstan Respublikasının Təhlükəsizlik Şurası sədrinin müavini Aida Balayevanı, Şimali Kipr Türk Respublikası Baş nazirinin müşaviri Mehmet Ağanı qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı tədbirdə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyevin
sosial media hesablarında
Şamaxı rayonuna səfərinə dair
videoçarx paylaşılıb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sosial media hesablarında Şamaxıya səfəri ilə bağlı videoçarx paylaşılıb.

<https://www.facebook.com/reel/1081952594314953>

Türk dünyası ilə Qafqazı
birləşdirən əməkdaşlıq mərkəzi
Azərbaycan qlobal layihələr və əməkdaşlıq
təşəbbüsləri ilə ölkələri bir araya gətirir

Hazırda dünyada baş verən mürəkkəb proseslər, müxtəlif gərginliklər fonunda belə bir sabitliyin təmin olunması iqtisadi tərəfdaşlığın, ticarət əlaqələrinin və siyasi dialoqun inkişafı üçün son dərəcə vacibdir.

Bakıda keçirilən mühüm beynəlxalq tədbirlər də ölkəmizin regionda, eləcə də türk-islam dünyasında artan nüfuzunu və birləşdirici mövqeyini aydın göstərir. Sentyabrın 15-də Türk Dövlətləri Təşkilatının Müsəlman Dini Rəhbərləri Şurasının 7-ci toplantısı və böyük Azərbaycan mütəfəkkiri Seyid Yəhya Bakıviyə həsr olunmuş beynəlxalq konfransın eyni vaxtda Bakıda keçirilməsi xüsusi mənə daşıyır. Toplantılarda türk dövlətlərinin dini rəhbərləri ilə yanaşı, Gürcüstan, Suriya və Şimali Qafqazdan olan dini liderlərin də fəal iştirak etməsi Azərbaycanın türk dünyası, Qafqaz və islam aləmi arasında əlaqələndirici rola malik olduğunu bir daha sübut edir. Bu mötəbər tədbirlər türk dünyasının dini və mədəni bağlarını möhkəmləndirməklə yanaşı, xalqımızın zəngin mədəni və mədəni irsinin dünya səviyyəsində tanınmasına da xidmət edir.

Azərbaycan qədim dövrlərdən etibarən türk dünyası ilə Qafqaz arasında əsas mərkəz rolunu oynayır.

10

Sınaqlardan qalib
çıxan kəmə

BTC-nin təməlinin qoyulduğu gündən 24 il keçir

2002-ci il sentyabrın 18-də Bakıdan 45 kilometr cənubda yerləşən Səngəçal terminalında BTC-nin təməli qoyuldu. "Əsrin müqaviləsi"ndən sonra bu, ölkəmizin neft-qaz sənayesində baş verən növbəti tarixi hadisə idi.

BTC-nin təməlinin qoyulması, əslində, "Əsrin müqaviləsi"ndən doğan reallıq idi. Belə ki, 1994-cü ildə imzalanan bu möhtəşəm saziş çərçivəsində 1997-ci ildə neft hasilatına başlanılmışdı. Hasilat getdikcə artırdı və yaxın illərdə daha çox neft əldə olunacağına şübhə yox idi. Bu səbəbdən də Bakı-Supsa və Bakı-Novorossiysk kəmərlərindən əlavə daha böyük bir ixrac marşrutuna ehtiyac yaranırdı. Belə bir şəraitdə müəllifi Ümummilli Lider Heydər Əliyev olan BTC-nin çəkilişi ideyası irəli sürüldü. 1998-ci ildə Ankarada kəmərin inşa edilməsi haqqında bəyannamə, 1999-cu ildə İstanbulda ATƏT-in Zirvə görüşü zamanı isə xəttin çəkilişi ilə bağlı saziş imzalandı. Saziş Azərbaycanın, Gürcüstanın, Türkiyənin, Qazaxıstanın və Amerika Birləşmiş Ştatlarının ovaxtki prezidentlərinin imzaları ilə təsdiqləndi.

11

İldə 200 milyon kilovat-saatlıq günəş işığı

"Qobustan" Günəş-Elektrik Stansiyası Azərbaycanın "yaşıl enerji"sinə gücə çevirir

"Qobustan" GES-in istifadəyə verilməsi ilə regionun təbii potensialının iqtisadi imkanlara çevrilməsinin daha bir nümunəsi ortaya çıxır. Günəşin yaratdığı enerji imkanlarından yararlanmaqla Qobustan artıq bərpaolunan enerji layihələrinin ünvanlarından birinə çevrilir. Günəş şüalarını elektrik enerjisinə çevirəcək stansiya regionun enerji potensialından daha səmərəli istifadə etməyə və "yaşıl enerji"nin istehsalını genişləndirməyə hesablanıb. Layihə Qobustanın enerji xəritəsində yeni bir sahifə açır və ölkənin daha təmiz və dayanıqlı enerji mənbələrinə keçidi sürətləndirir. Günəş panellərindən əldə olunan enerjinin elektrik şəbəkəsinə ötürülməsi həm "yerli enerji" istehsalına dəstək verir, həm də ənənəvi enerji mənbələrindən asılılığın azaldılmasına yönəlməmiş tədbirlərin bir hissəsini təşkil edir.

10

Qərəz və məkr ünvanına çevrilənlər

Onların da Azərbaycanın yaratdığı reallıqları qəbul etməkdən başqa yolları yoxdur

Prezident İlham Əliyev Bakıda keçirilən beynəlxalq konfransların iştirakçılarını qəbul edən zaman Avropa Parlamentinin bu rəzil siyasətini açıq və sərt şəkildə tənqid etdi: "Avropa Parlamenti rüşvətxorlar yuvasıdır. Bunu mən tam məsuliyyətlə deyirəm - rüşvətxorlar yuvasıdır Avropa Parlamenti. Onun vitse-prezidentinin evindən camadınlarla dolu milyonlarla dollar çıxdı, hamısını ört-basdır etdilər. Elə bil olmayıb bu. Onun adı bellidir, o, Yunanıstandan olan bir xanım deputatdır. Neçə il keçib onun üstündən? Bir ölçü götürüldü ona qarşı? Yox! Məsuliyyətə cəlb edilib? Yox! Sərbəst buraxılıb. Avropa Parlamenti bax, bu islamofoblardan ibarətdir və bu da daim diqqət mərkəzində olmalıdır".

Azərbaycana və geniş mənada müsəlman dünyasına münasibətdəki bu ikili standartların kökündə həm də dərinləşən islamofobiya dayanır. Müqəddəs "Qurani-Kərim" in təhqir olunması, müsəlman aləminin sistemli şəkildə terrorla cəyniləndirilməsi təsadüfi hallar deyil, məqsədyönlü siyasətin tərkib hissəsidir.

9

◆ Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva
Şamaxıya səfər ediblər

ŞAMAXI

qədim tarix, gözəl təbiət, zəngin mədəni irs

Ulu Öndər Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva sentyabrın 17-də Şamaxı rayonuna səfərə gediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı və birinci xanım xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin Şamaxı şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət ediblər.

Prezident İlham Əliyev Şamaxıda "Nəsimi Bağları" kompleksi ilə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva sentyabrın 17-də Şamaxıda "Nəsimi Bağları" kompleksi ilə tanış olublar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi Anar Ələkbərov dövlətimizin başçısına və birinci xanımına kompleksdə yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

"Nəsimi Bağları" kompleksi Şamaxı rayonunda yeni istifadəyə verilən, sakinlərin və qonaqların asudə vaxtlarını səmərəli keçirmələri üçün yaradılmış növbəti bir məkanadır.

Kompleks Şamaxı rayonunda turizmin inkişafına töhfə vermək, bölgənin turizm potensialını artırmaq, ərazinin təbii xüsusiyyətlərini qorumaq, həmçinin ailəvi istirahətin və asudə vaxtın səmərəli təşkili üçün rahat mühit yaratmaq prinsipləri əsasında qurulub.

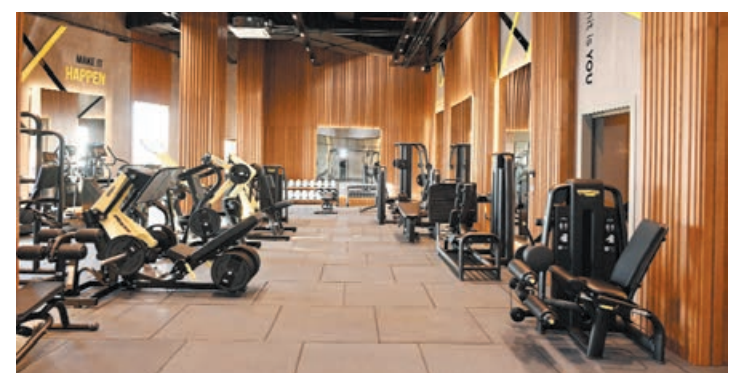
Çoxfunksiyalı turizm, mədəniyyət və rekreasiya layihəsi kimi fəaliyyət göstərən "Nəsimi Bağları" kompleksinin ərazisində müxtəlif istirahət obyektləri, ailəvi əyləncə infrastrukturunu, fərqli mövzularda incəsənət nümunələri, iaşə obyektləri yerləşir.

Ərazidəki üçmərtəbəli əsas bina kompleksin informasiya və turizm mərkəzi funksiyasını yerinə yetirir. Burada ziyarətçilərə "Nəsimi Bağları"ndakı məkanlar, turist marşrutları və xidmətlər barədə məlumat verilir. Bina daxilində ziyarətçilərin rahat və səmərəli vaxt keçirmələri üçün "Capybara Cafe" və suvenir mağazası var.

Ardı 3-cü səh.

Prezident İlham Əliyev Şamaxıda "Meysari Grand Hotel & SPA" kompleksinin açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva sentyabrın 17-də Şamaxıda "Meysari Grand Hotel & SPA" kompleksinin açılışında iştirak ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Pasha Hospitality" şirkətinin baş icraçı direktoru Mehmet Balçık dövlətimizin başçısına və birinci xanımına Şamaxı rayonunun Meysəri kəndində yeni inşa olunan "Meysari Grand Hotel & SPA" barədə məlumat verərək dedi ki, kompleks çoxfunksiyalı turizm və istirahət məkanıdır.

Bildirildi ki, dəniz səviyyəsindən 1050 metr yüksəklikdə yerləşən kompleks özündə hotel və kotteclər, restoranlar, konfrans mərkəzi, SPA və sağlamlıq mərkəzi, idman və istirahət zonaları, uşaqlar üçün əyləncə mərkəzi, avtomobil dayanacağı və helikopter meydançasını birləşdirir.

Kompleksin əsas hotel binasında müxtəlif kateqoriyalarda 88 otaq, kottec hissəsində isə 116 otaq olmaqla, ümumilikdə 204 otaq mövcuddur. Bundan əlavə, kompleksin ərazisində 3 villa da yerləşir.

Burada fəaliyyət göstərən sağlamlıq mərkəzində qonaqların istirahəti, sağlamlıqlarının bərpa üçün geniş imkanlar ya-

radılıb. Kompleksdə 3 hovuz, idman və pilates zalları, tennis kortu, futbol meydançası, padel kortu və uşaqlar üçün əyləncə mərkəzi qurulub. Helikopter meydançası isə zəruri hallarda qonaqların hava nəqliyyatından istifadə etmələri üçün nəzərdə tutulub. Kompleksdə restoranlar da fəaliyyət göstərəcək.

Ərazidə Nəsimi Konfrans Mərkəzi də yerləşir. Ümumilikdə 420 nəfərlik mərkəzdə konfransların, toplantıların, təqdimatların, işgüzar görüşlərin və digər tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub. Bununla yanaşı, kompleksin ərazisində daha kiçikmiqyaslı tədbirlər və görüşlərin təşkili məqsədilə zal da var. Kompleksdə qapalı və açıq avtomobil dayanacağı zonaları yaradılıb. Burada ümumilikdə 320 yeni iş yeri açılıb.

Qeyd edək ki, qədim tarixi, zəngin mədəni irsi, gözəl təbiəti və özünəməxsus mülayim iqlimi ilə seçilən Şamaxı Azərbaycanın cəlbədiç turizm məkanlarından biridir. Dağ mənzərələri, üzüm bağları, qədim abidələri və qonaqpərvərlik ənənələri bu bölgəni istirahət və səyahət üçün həm yay, həm də qış fəslində əlverişli edir. Şamaxıda yeni hotelin açılması isə turizm infrastrukturunun inkişafına töhfə olaraq yerli və xarici qonaqların rahat istirahəti, rayonun turizm potensialından daha səmərəli istifadəsi və yerli iqtisadiyyatın inkişafı üçün əlavə imkanlar yaradacaqdır.

◆ Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva
Şamaxıya səfər ediblər

ŞAMAXI

qədim tarix, gözəl təbiət, zəngin mədəni irs

Prezident İlham Əliyev Şamaxıda
"Nəsimi Bağları" kompleksi ilə tanış olub

Əhvali 2-ci sahə.

Dördmərtəbəli digər korpusda Şamaxının qədim və müasir tarixini, mədəni irsini əks etdirən zəngin ekspozisiyaya malik muzey yaradılıb. Bu binada həmçinin əsas restoran zalı, tədbirlərin keçirilməsi üçün zal və geniş terras var.

Kompleks ərazisindəki "Magic Village" hobbit evləri üslubunda inşa edilən tematik evlər, əsasən uşaqların maraqla qarşılayacağı "Honey Nest" kafesi, geniş uşaq oyun meydançası və hündürlüyü 9 metr olan baxış qülləsindən ibarətdir. Buradakı evlər tam yaşayış şəraiti ilə təmin edilib və turistlərin ilboyu qalması üçün nəzərdə tutulub.

Qeyd edək ki, burada Azərbaycanda ilk və yeganə ixtisaslaşmış kapibara ferması - "Capybara Land" var. Fermada heyvanları yaxından görmək, toxunmaq və yemləmək mümkündür.

Kompleks ərazisində Azərbaycan, eləcə də xarici rəssam və heykəltaraşların ya-

radığı 100-dən çox əsər və instalyasiya nümayiş etdirilib. Burada Azərbaycanın görkəmli şairi İmadəddin Nəsiminin müasir üslubda hazırlanmış abidəsi (instalyasiyası) da var. Hündürlüyü 21 metr olan abidə (instalyasiya) nəhəngliyi ilə diqqət çəkir və Şamaxının bir çox yerindən görünür.

"Nəsimi Bağları" kompleksində 20 kottec, qeydiyyat binası və çimərlik hovuzundan ibarət şəhərcik də salınıb.

Kompleksdə eyni zamanda məscid də fəaliyyət göstərir.

Ərazidə şam ağacları, üzüm bağları, müxtəlif dekorativ bitkilər, həmçinin dünyada ən sürətlə böyüyən ağac növlərindən hesab edilən pavlovniya da daxil olmaqla 150 mindən çox ağac və bitki ekilib.

Şamaxıda "Pirqulu Park"
hotelinin açılışı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva sentyabrın 17-də Şamaxıda "Pirqulu Park" hotelinin açılışında iştirak ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Modern-group" MMC-nin təmsilçisi Fəriz Abbaszadə dövlətimizin başçısına və birinci xanımına hoteldə yaradılmış şərait barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Pirqulu qəsəbəsində inşa edilən hotel Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının yaxınlığında yerləşir. Ərazisi 16 hektar olan kompleksə 2 hotel binası daxildir. Binalardan biri 188, digəri isə 172 yerlikdir. Burada müxtəlif kateqoriyadan 175 nömrə və 2 kottec var. Bu isə eyni vaxtda hoteldə 366 qonağın qalmasına imkan verir. Kompleksdə restoranlar, kafelər, görüş və təlimlər üçün 160 yerlik zal mövcuddur. Ərazidə 600 nəfərlik konqres binası, uşaq əyləncə mərkəzi, amfiteatr yaradılıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda turizm sektorunun davamlı və hərtərəfli inkişafı dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birini təşkil edir. Vətənimizin zəngin təbii resursları, qədim tarixi-mədəni irsi və nadir iqlim müxtəlifliyi ilə yanaşı, turizm sənayesinin inkişafı ilə bağlı dövlət səviyyəsində görülən işlər Azərbaycanı dünyanın hər yerindən olan turistlər üçün cəlbəedici ölkəyə çevirib.

Şamaxıda Pir Ömər Sultan ziyarətghahında aparılan konservasiya işləri ilə tanışlıq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva sentyabrın 17-də Şamaxıda Pir Ömər Sultan ziyarətghahında aparılan konservasiya işləri ilə tanış olublar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tarixi Pir Ömər Sultan ziyarətghahı Şamaxı rayonunun Avaxıl kəndində yerləşir. Burada aparılan ilkin arxeoloji tədqiqatlar nəticəsində XIV əsrin ortalarına aid türbə qalıqları və onun məhz xələvətlik təliminin banisi Pir Ömər Avaxılıya aid olduğunu təsdiqləyən artefaktlar tapılıb.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva 2020-ci ildə Şamaxıya səfərləri çərçivəsində ziyarətghahda olub və abidədə konservasiya işlərinin aparılmasına dair tapşırıqlar veriblər.

Ziyarətghahın çay və qaya daşlarından tikilmiş qalıqları ötən müddət ərzində

Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə konservasiya edilib. Ziyarətghahın içərisində Pir Ömər Avaxılıya, kənarlarında isə başqa şəxslərə aid 8 qəbir aşkar edilərək səliqəyə salınıb. Ziyarətghahın və

onun ətrafının konservasiya işlərindən sonra qorunması üçün eyni daş materialından divar hövülüb. Divarın üzərində 16 metr hündürlüyündə səkkizbucaqlı metal konstruksiyadan hazırlanmış çar-

dağ qurulub. Ziyarətghah və onun ətrafında konservasiya olunan sahədə buraya gələnlər üçün gözlənti zolağı yaradılıb. Aparılan işlər zamanı təbiətə və ətrafda-

ki qəbirlərə ziyan dəyməməsinə xüsusi diqqət yetirilib. Qeyd edək ki, bu ziyarətghahın bərpası dini-tarixi abidələrin qorunub saxlanılması istiqamətində dövlət tərəfindən həyata keçirilən kompleks tədbirlərin tərkib hissəsidir. Pir

Ömər Sultan ziyarətghahının konservasiyasının Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə aparılması isə fondun ölkəmizdə dövlət səviyyəsində icra edilən bu işlərə verdiyi böyük dəstəkdir.

Ziyarətghahla tanışlıq zamanı dövlətimizin başçısına və birinci xanımına Şamaxı rayonundakı Kələxana türbələr kompleksində başa çatmış bərpa işləri barədə də məlumat verilib. Bildirilib ki, Şamaxının Kələxana kəndində yerləşən və XVII əsərə aid bu kompleksə daxil olan doqquz türbədən səkkizi dövrümüzə qədər qalıb, onlardan da biri ciddi dağıntılara məruz qalıb.

Heydər Əliyev Fondunun və Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə bu tarixi abidədə də bərpa və konservasiya işləri aparılıb. Xarici mütəxəssislərin də cəlb olunduğu bərpa işləri Kələxana kompleksindəki 7 türbəni əhatə edib.

TDT aparıcı beynəlxalq təşkilatlardan birinə çevrilir

Prezident İlham Əliyev TDT-yə üzv ölkələrin təhlükəsizlik üzrə rəhbər şəxslərini qəbul edib

Prezident İlham Əliyevin ÇIXIŞI

- Salam. Bu gün Bakıda Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) çərçivəsində növbəti tədbir keçirilir. Cəmi bir neçə gün əvvəl ölkələrimizi təmsil edən dini liderləri qəbul etmişdim. Bu gün isə təşkilatın təhlükəsizlik şurasının katibləri şuranın 5-ci iclasını keçirmək üçün Bakıda toplaşıblar. Bütün bunlar təşkilatımız çərçivəsində fəal qarşılıqlı əlaqənin göstəricisidir. Həmçinin onu göstərir ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı çox böyük beynəlxalq nüfuzə malik olan bir təşkilatdır. Çünki müxtəlif formatlarda müzakirə olunan məsələlər beynəlxalq gündəliyi, beynəlxalq təhlükəsizliyi, multikulturalizm, ticarət, nəqliyyat, ümumilikdə humanitar əməkdaşlıqla bağlı məsələləri əhatə edir. Ona görə də əminliklə demək olar ki, təxminən iyirmiillik fəaliyyətdən, təşkilatın yaradıldığı 2009-cu ildə Naxçıvanda keçirilmiş tarixi Zirvə görüşündən sonra Türk Dövlətləri Təşkilatı mühüm məsələlərin həlli və üzv ölkələr arasında qarşılıqlı əlaqələrin inkişafı, həmçinin təşkilatın beynəlxalq arenada fəal iştirakı üçün potensialı artırmaq məqsədilə, beynəlxalq təhlükəsizlik sahəsində maksimum istifadə edir. Biz hamımız burada maraqlıyıq. Təşkilata üzv ölkələrin rəhbərlərinin ümumi mövqeyi məhz ondan ibarətdir ki, beynəlxalq arenada TDT-nin rolunu və yerini gücləndirək. Bunun üçün bütün imkanlar var. Ölkələrimizin potensialı kifayət qədər böyükdür və güclənməkdə davam edir. Biz çox geniş coğrafiya üzündən və nəqliyyat yolları, dəhlizlər keçir. TDT regionunun qərbində və şərqində də təşkilatımızın və onun beynəlxalq məsələlərdə, o cümlədən bağlantılar, nəqliyyat təhlükəsizliyi, enerji təhlükəsizliyi və ümumilikdə təhlükəsizliklə bağlı məsələlərdə müsbət rolunun güclənməsi böyük maraqla izləyirlər. Ona görə də əminəm ki, bu gün keçiriləcək şura qərarlaşdırılacaq. Çünki bu gün enerji təhlükəsizliyi və nəqliyyat bağlantıları olmadan, ümumiyyətlə, təhlükəsizlikdən danışmaq mümkün deyil.

Ölkələrimiz böyük təbii ehtiyatlara malikdir və bu da böyük üstünlükdür. Bu təbii ehtiyatlar dövlətlərimizin möhkəmlənməsinə, xalqlarımızın rifahının yüksəlməsinə xidmət edir, həmçinin bütün dünya üçün mühüm rol oynayır. Xüsusilə sərhədlərimizin perimetri boyunca mövcud olan bugünkü şəraitdə enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlər mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycana gəldikdə isə biz həm dünya iqtisadiyyatını enerji resursları ilə təchiz edən ölkəyik, həm də Mərkəzi Asiya ölkələrindən Xəzər vasitəsilə enerji resurslarının daha sonra beynəlxalq bazarlara tranzitini həyata keçiririk. Beləliklə, Avropa ilə Asiyanın qovşağında yerləşən və həm TDT-yə üzv Mərkəzi Asiya ölkələri, həm də Türkiyə ilə fəal qarşılıqlı əlaqədə olan Azərbaycanın coğrafi mövqeyi, əlbəttə ki, bütün ölkələrimiz üçün maksimum fayda ilə nəqliyyat və enerji təhlükəsizliyi layihələrinin həyata keçirilməsində oynadığımız rolu şərtləndirir.

Həmçinin deməliyəm ki, Azərbaycan TDT-yə üzv ölkələrə ikitərəfli formatda fəal

əməkdaşlıq edir. Mənim təşkilata üzv ölkələrə çoxsaylı səfərlərim və TDT-yə üzv dövlətlərin başçıların Azərbaycanca səfərləri bunun parlaq göstəricisidir. Eyni zamanda Azərbaycan Türkiyə, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistanla müttəfiqlik haqqında müqavilələr və bəyannamələr imzalayıb. Yəni bu, ikitərəfli qarşılıqlı əlaqələrin ən yüksək səviyyəsidir və bu müqavilələr uğurla həyata keçirilir.

Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstanla birgə investisiya fondları yaratmışıq, qarşılıqlı investisiyaların cəlb edilməsi və səfərbər olunması prosesi fəal şəkildə davam edir. Yəni ölkəmizin ikitərəfli gündəliyi ilk növbədə türk dünyası ölkələrinə yönəlib. Bu, açıq çıxışlarımızla dəfələrlə ifadə etdiyim kimi, bizim əsas xarici siyasət prioritetimizdir. O cümlədən deməliyəm ki, türk dünyası bizim ailəmizdir və bizim başqa ailəmiz yoxdur.

Təşkilatımızın daha bir üstünlüyü ondan ibarətdir ki, o, ümumi etnik köklərə malik ölkələri birləşdirir. Dünyada belə təşkilatlar o qədər də çox deyil. Beynəlxalq təşkilatların siyahısına nəzər salsaq, nadir hallarda belə mənzərəyə rast gəlmək olar. Bu isə hamı üçün bəzən maraqlıdır. Təşkilata üzv ölkələrin rəhbərlərinin ümumi mövqeyi məhz ondan ibarətdir ki, beynəlxalq arenada TDT-nin rolunu və yerini gücləndirək. Bunun üçün bütün imkanlar var. Ölkələrimizin potensialı kifayət qədər böyükdür və güclənməkdə davam edir. Biz çox geniş coğrafiya üzündən və nəqliyyat yolları, dəhlizlər keçir. TDT regionunun qərbində və şərqində də təşkilatımızın və onun beynəlxalq məsələlərdə, o cümlədən bağlantılar, nəqliyyat təhlükəsizliyi, enerji təhlükəsizliyi və ümumilikdə təhlükəsizliklə bağlı məsələlərdə müsbət rolunun güclənməsi böyük maraqla izləyirlər. Ona görə də əminəm ki, bu gün keçiriləcək şura qərarlaşdırılacaq. Çünki bu gün enerji təhlükəsizliyi və nəqliyyat bağlantıları olmadan, ümumiyyətlə, təhlükəsizlikdən danışmaq mümkün deyil.

Ölkələrimiz böyük təbii ehtiyatlara malikdir və bu da böyük üstünlükdür. Bu təbii ehtiyatlar dövlətlərimizin möhkəmlənməsinə, xalqlarımızın rifahının yüksəlməsinə xidmət edir, həmçinin bütün dünya üçün mühüm rol oynayır. Xüsusilə sərhədlərimizin perimetri boyunca mövcud olan bugünkü şəraitdə enerji təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlər mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Ölkələrimiz həmçinin inamli iqtisadi artım nümayiş etdirir. Dürğunluq, iqtisadi geriləmə, digər iqtisadi və sosial çətinliklər bu gün, ümumiyyətlə, müasir dünyanın realitiyidir, xüsusilə də planetin müxtəlif yerlərində əks proseslərin getdiyini gördüyümüz bir vaxtda. Lakin TDT məkanında müsbət dinamika - həm sənaye istehsalının artımını, həm iqtisadi göstəriciləri, həm də sabit maliyyə sistemlərini görürük. Bütün bunlar ölkələrimizin və ölkələrimizdə dövlət səviyyəsində həyata keçirilən siyasətin böyük nailiyyətidir.

Əlbəttə, ölkələrimizin və xalqlarımızın daha bir oxşarlığını, yəni bizim öz mənəvi və milli prinsiplərimizə sadıq olmağımızı da qeyd etmək çox vacibdir. Əlbəttə, ölkələrimizdə milli prinsiplər, milli özünüdərk prinsipləri bəzən biza kənardan təlqin etməyə çalışdıqları digər prinsiplərdən üstündür. Gənc nəslin ölkələrimizdə vətənpərvərlik, milli prinsiplərə və mənəvi dəyərlərimizə sadıqlıq ruhunda tərbiyə olunması da çox vacibdir. Bu kontekstdə, əlbəttə, bu, TDT-nin fəal çalışma-

lı olduğu geniş sahədir, o cümlədən gənclər siyasəti ilə bağlı tədbirlər çərçivəsində.

Əlbəttə ki, ölkələrimizin əhalisinin gənc və demografik vəziyyətin müsbət olması da üstünlükdür. Çünki bir çox ölkələrdə əhalinin sürətlə azaldığını görürük. Bəzi ölkələr artıq həyəcən təbii çağırır ki, belə davam edərsə, əhali sadəcə olaraq, kritik səviyyəyə qədər azalacaq. Bizim ölkələrimizdə isə əks proses gedir, yəni əhalinin artması prosesi müşahidə olunur. Bəli, bu, müəyyən mərhələdə, əgər fəal iqtisadi siyasətlə, o cümlədən sosial infrastrukturun yaradılması və iş yerlərinin sayının artırılması ilə dəstəklənməzsə, müəyyən iqtisadi, hətta sosial problemlərə gətirib çıxara bilər. Lakin ölkələrimizdə həm iqtisadi artımın, həm də sosial rifahla bağlı məsələlərin uğurla həll edildiyini görürük.

Bildiyiniz kimi, mən TDT-yə üzv ölkələrə tez-tez səfər edirəm. Elə keçən ay Özbəkistana, Qırğızıstana iki səfərim oldu, Türkiyədə də, Türkmənistanda da tez-tez oluram. Buna görə də TDT məkanında müşahidə etdiyimiz müsbət dəyişikliklərin özüm şahidiyəm. Bütün bunlar qarşılaşdığımız üçün sevinc və qürur hissi doğurur.

Əlbəttə, sizin müzakirə edəcəyiniz əsas mövzu daim diqqət tələb edən təhlükəsizlik sistemi ilə bağlı məsələlər olacaq. Yəni də ölkələrimizin üstünlüyü ondan ibarətdir ki, geniş coğrafiyada ictimai asayişlə, müxtəlif terror təhdidləri ilə bağlı vəziyyət nəzarət altındadır. Lakin bu o demək deyil ki, biz arxayınlaşmalıyıq. Ətrafımızda müharibələr gedir və bu müharibələrin nə sonu, nə də qurtacağı görünür. Müharibələrin coğrafiyası genişlənir. Döyüşün tərəfləri arasında qarşılıqlı düşmənçilik açıq xarakter alır. Bütün bunlar ölkələrimizin perimetri boyunca mövcud olan münaqişələrin coğrafiyasının genişlənməsinə səbəb ola bilər və prinsipcə, səbəb də olur. Hazırkı vəziyyətdə də, Azərbaycan haqqında danışsaq, həm şimalda, həm də cənubda qonşularımız müharibə aparın ölkələrdir. Bu kontekstdə də, əlbəttə ki, regional təhlükəsizliklə bağlı məsələlər çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Artıq dediyim kimi, bunlar olmadan heç bir inkişafdan söhbət edə bilməz. Bu kontekstdə dövlət təhlükəsizliyinə cavabdeh qurumların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, məlumat mübadiləsi, operativ məlumat mübadiləsi, birgə fəaliyyət və mövcud təhdidlərə qarşı mübarizədə, ən başlıcası isə, mümkün təhdidlərin qarşısının alınmasında və profilaktikasında koordinasiyanın gücləndirilməsi, hesab edirəm ki, hamımız üçün həyati əhəmiyyət daşıyır. Əminəm ki, Bakıda keçiriləcək şura çərçivəsində bütün bu məsələləri müzakirə olunaçaq. Lakin bunlar həm də daim ölkələrimizin rəhbərliyinin nəzarətindədir.

Bildiyiniz kimi, Türk Dövlətləri Təşkilatının Zirvə görüşləri müntəzəm xarakter daşıyır. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə yaxın vaxtlardan etibarən qeyri-rəsmi Zirvə görüşləri də keçirməyə başlamışıq. Çünki hesab etdik ki, dövlət başçılarının ildə bir dəfə məhz bu formatda görüşməsi kifayət deyil. Lakin dediyim kimi, ölkələrimizin hər birinin üzv ölkələrlə ikitərəfli gündəliyi kifayət qədər fəaldır. Ancaq baş birlikdə ildə bir dəfə toplaşırıq və hesab etdik ki, bu azdır. Həmkarlarımız da bunu dəstəklədilər və ilk qeyri-rəsmi Zirvə görüşü Şuşada, daha sonra isə digər ölkələrdə də keçirildi.

Beləliklə, rəhbərlik səviyyəsində ümumi maraqlarımızın, ümumi planlarımızın olduğu barədə ümumi anlayış mövcuddur və onların həyata keçirilməsi, yəni də daha çox ölkələrimizin mövcud və mümkün təhdidlərdən nə dərəcədə qorunmasının aslı olacaq.

Bugünkü təhdidlərin təkcə fiziki deyil, həm də ideoloji xarakter daşmasına gəldikdə isə hesab edirəm ki, bu barədə danışmağa ehtiyac yoxdur, hamımız bunu çox yaxşı bilirik. Ölkələrimizin ardıcıl inkişafını və konstitusiyaya quruluşunun qorunmasını təmin etmək üçün ölkələrimizə və xalqlarımıza zidd hər cür ideoloji təxribatlara qarşı birgə mübarizə aparmaq lazımdır. O cümlədən, adətən, ölkələrimizin hüduqlarından çox uzaqda yerləşən, lakin nədənsə məlum mərkəzlərdən maliyyələşən müxtəlif media strukturları vasitəsilə həyata keçirilən təxribatlara qarşı. Bu maliyyələşdirmə ölkələrimizin dövlət quruluşunun sarsıdılmasına, ictimai həmrəyliyin pozulmasına, yad narrativlərin və dəyərlərin aşılanmasına yönəlib. Biz buna qarşı Azərbaycanda çox fəal mübarizə aparırıq və deməliyəm ki, böyük uğurlar əldə etmişik.

Azərbaycanda xain, antitmilli, satqın strukturlar mahiyyət etibarilə son dərəcə marjinal xarakter daşıyır. Ən başlıcası isə onlar xalqımızın mütləq əksəriyyəti tərəfindən ittiham olunur. Çünki Azərbaycanda mənəvi dəyərlər, ənənələr, həyat tərzimizə sadıqlıq yəni də əsas istiqamətdir, başlıca tendensiya. Buna zərər vurmağa çalışan hər şey cəmiyyətimiz tərəfindən son dərəcə mənfə qəbul edilir. Lakin bu, bütün işləri başa çatdırdığımız anlamına gəlmir, çünki ölkələrimizdə sabitliyi pozmaq cəhdləri davam etdiriləcək.

Əminəm ki, hər biriniz öz ölkənizdəki vəziyyəti çox yaxşı bilirsiniz. Təbii ki, ölkələrimizdə vəziyyət eyni deyil. Lakin müəyyən beynəlxalq mərkəzlərdən ölkələrimizin dövlət maraqlarının sarsıdılmasına yönəlmis fəaliyyət prinsipləri dəyişməz olaraq qalır. Həm metodlar, həm də məqsədlərinə nail olmaq cəhdləri kifayət qədər şablon xarakter daşıyır, deyirdim ki, primitivdir. Bir söz, bədxahlığımızda, deyirdim ki, yaradıcılıq çatışmır. Əlbəttə ki, onlar əsas səylərini hələ formalaşmamış, formalaşma mərhələsində olan və manipulyasiya etməyin daha asan olduğu gənc nəslə yönəldirlər. Məhz buna görə də deyirəm, bilirik ki, ölkələrimizin hər birində fəal gənclər siyasəti həyata keçirilir. Lakin hesab edirəm ki, TDT çərçivəsində məhz gənclər təşkilatlarımızın qarşılıqlı fəaliyyətinə daha çox diqqət yetirməliyik, müntəzəm tədbirlər, forumlar, konfranslar keçirməliyik ki, gənc vətəndaşlarımız bir-biri ilə ünsiyyət qursunlar. Onlar qohum xalqlara bizim nəslin münasibət göstərdiyi kimi münasibət göstərsinlər. Bunu, əlbəttə, öz nümunəmiz, uğurlu fəaliyyətimiz, təşkilatımızın möhkəmləndirilməsi ilə yanaşı, düzgün ideoloji iş vasitəsilə onlara ötürməliyik.

Beləliklə, ölkələrimizin təhlükəsizlik şuralarının rəhbərləri kimi qarşımda duran vəzifələr, təbii ki, kifayət qədər böyükdür. Düşünürəm ki, 5-ci iclas çərçivəsində həm məlumat, həm də təcrübə mübadiləsi aparılacaq. Hesab edirəm ki, zəif yerlərimizin harada olduğunu, bizə zərər vurmağa çalışan yad ünsürlərin nüfuz edə biləcəyi, necə dəyərlər, hansı pəncərələrin mövcud olduğunu müəyyənəlməyə çalışmalıyıq.

Sonda daha bir məqamı qeyd edəcəyəm. Qədim tariximizi nəzərə almasaq, Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin böyük hissəsinin dövlətçiliyinin yaşı cəmi 35 il olan ölkələrdir. Əlbəttə, ölkələrimizin ərazisində qədim dövlətlər mövcud olub, xalqlarımız zəngin dövlətçilik tarixinə malikdirlər və biz haqlı olaraq bununla fəxr edirik. Lakin son dövrlərdə, 1991-ci il Azərbaycanın dövlətçiliyini bərpə etdiyi ildir. Təbii ki, bu da nəzərə alınmalı olduğumuz amildir. Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistanın yenidən müstəqillik əldə etməsindən o qədər də uzun müddət keçməyib, lakin bu dövr həm mürək-

kəb, həm də şəərəfli olub. Hər bir ölkənin öz çətinlikləri olub, Azərbaycanın da öz çətinlikləri olub, lakin hamımız ən mürəkkəb sınaqlardan şəərəflə çıxmışıq. Bu gün isə mahiyyət etibarilə problemlərin böyük hissəsinə, problemlər dəyərkən qarşımda duran qlobal problemləri nəzərdə tuturam, - arxada qoymamızı arasında daha sıx əlaqələrin qurulması, Türk Dövlətləri Təşkilatının beynəlxalq arenada rolunun gücləndirilməsi dayanır. Biz TDT-ni birgə səylərimizlə aparıcı beynəlxalq institutlardan, aparıcı beynəlxalq təşkilatlardan birinə çevirməyə çalışmalıyıq. Əlbəttə, qeyd etdiyim təzislər belə bunun üçün bütün imkanların mövcud olduğunu göstərir.

Beləliklə, sizə uğurlu iş arzulayıram, sizi Azərbaycanda salamlayıram, xoş gəlmisiniz!

♦ ♦ ♦

Azərbaycan Respublikası Təhlükəsizlik Şurasının katibi Ramil USUBOV dedi:

- İcazə verin, bir də təşəkkür edim ki, həmkarlarıma da müraciətlərini, xahişlərini nəzərə aldınız. Baxmayaraq işiniz çoxdur, bilirik, amma Siz bizi qəbul etdiniz və gözəl də tövsiyələr verdiniz. Gündəlikdəki məsələlər əsasən elə Sizin, digər Türk Dövlətləri Təşkilatının rəhbərlərinin qarşılıqlı tövsiyələri əsasında hazırlanmış, xüsusən də Qəbələ Bəyannaməsi əsasında hazırlanmış məsələlərdir. Biz bunu icazənizlə müzakirə edəcəyik. Həmçinin həmkarlarım da xahiş edirlər, imkan olsa onlar da qısa çıxış etsinlər.

Prezident İlham ƏLİYEV: Bəli, əlbəttə. Buyurun. Kim istəyirsə, buyursun.

♦ ♦ ♦

Qazaxıstan Respublikası Təhlükəsizlik Şurası sədrinin müavini Aida BALAYEVA dedi:

- Çox hörmətli İlham Heydər oğlu, ilk növbədə bugünkü qəbula görə Sizə dərin minnətdarlığımı bildirim, həmçinin Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Kemeleviç Tokayevin ən səmimi salamlarını çatdırıram.

İki ölkə arasında dostluq və qardaşlıq bağlarının möhkəmləndirilməsinə Sizin xüsusi diqqətiniz və şəxsi töhfəniz ölkəmizdə yüksək qiymətləndirilir. Qazaxıstan üçün Azərbaycan xüsusi ölkədir. Xalqlarımızın tarixi, etnik, mədəni yaxınlığından və qardaşlığından əlavə, bizi iqtisadi sahədə təbii qarşılıqlı maraqlar da bağlayır. Bütün istiqamətlər üzrə konkret məzmunla zəngin əməkdaşlığımızı uğurla inkişaf edir. Bunu iqtisadi əlaqələrin gücləndirilməsinə və Trans-Xəzər infrastrukturunun formalaşdırılmasına yönəlmis birgə iri layihələrimiz, o cümlədən Xəzər dənizinin dibi ilə optik-lif rabitəsinin yaradılmasını nəzərdə tutan nadir layihə də təşkil edir.

Sizin səyləriniz sayəsində Orta dəhliz xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Hörmətli İlham Heydər oğlu. Azərbaycan Respublikasının Təhlükəsizlik Şurasına rəhbərlik edərək, milli maraqların qorunması, sülh və sabitliyin təmin edilməsi məsələlərinə xüsusi diqqət yetirirsiniz. Müasir geosiyasi şəraitdə təhlükəsizlik problemləri getdikcə daha kompleks xarakter alır. Siz bunu indicə çox yaxşı qeyd edirsiniz. Terrorizm və ekstremizmin, müxtəşkil cinayətkarlığın yeni formaları, informasiya sahəsində və kiberməkanda təhdidlər əlaqələndirilmiş fəaliyyətin və təcrübənin daimi mübadiləsinə tələb edir.

Ölkələrimizin təhlükəsizlik şuralarının aparatları arasında, həmçinin çoxtərəfli platformalar çərçivəsində qarşılıqlı əlaqələrin daha da gücləndirilməsinə vacib hesab edirik və onların arasında Türk Dövlətləri Təşkilatı xüsusi yer tutur.

Bu gün mən ilk dəfə burada Təhlükəsizlik Şurası sədrinin müavini qismində iştirak edirəm. Biz həmkarlarımızla Azərbaycan tərəfinin təklif etdiyi çox aktual gündəliyi nəzərdən keçirəcəyik. Əminəm ki, işimizin nəticələri ümumi çağırışlara vaxtında reaksiya verilməsinə xidmət edəcək və TDT məkanında sabitliyin təmin olunmasına mühüm töhfə verəcək.

Əminəm ki, qarşılıqlı etimadın yüksək səviyyəsi və strateji maraqların yaxınlığı bundan sonra da əməkdaşlığımızı dərinləşdirməyə imkan verəcək.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, səmimi qəbulunuza görə Sizə bir daha təşəkkür edirəm. Sizə möhkəm cansağlığı, Azərbaycanın rifahı naminə məsuliyyətli fəaliyyətinizdə tükənməz enerji, qardaş Azərbaycan xalqına isə sülh, əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram. Təşəkkür edirəm.

♦ ♦ ♦

Prezident İlham ƏLİYEV dedi:

- Çox sağ olun. İlk növbədə sizi çox mühüm və məsuliyyətli vəzifəyə təyin olunmağınız münasibətilə təbrik etmək istərdim. Siz Azərbaycanda dəfələrlə olmusunuz və Prezident Kasım-Jomart Kemeleviç Tokayevi bizdə qonaq olanda, o cümlədən Qarabağa səfərimiz zamanı müşayiət etmişiniz. Buna görə də ilk növbədə ölkələrimiz arasında humanitar əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi istiqamətində əvvəlki vəzifənizdə gördüyünüz işə görə sizə təşəkkür etmək və yeni məsuliyyəti fəaliyyətinizdə hər cür uğurlar arzulamaq istərdim.

Münasibətlərimizə gəldikdə isə qeyd etdiyiniz kimi, onlar strateji, müttəfiqlik və qardaşlıq xarakterli daşıyır. Və yaxınlarda Bixşekdə Kasım-Jomart Kemeleviç görüşdük və gələcək ay onu yenidən Azərbaycanda gözləyirik. Əlbəttə, qeyd etdiyiniz optik lifli kabel layihəsi, - artıq demək olar ki, açılışa hazır olan bu layihə, - həm ölkələrimiz, həm də daha geniş coğrafiya, o cümlədən Türk Dövlətləri Təşkilatı məkanının coğrafiyası üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Əminəm ki, biz bundan sonra da fəal qarşılıqlı fəaliyyət göstərəcəyik, Qazaxıstan və Azərbaycan xalqlarının rifahı naminə çalışacağıq. Əlbəttə, Qarabağın bərpasına göstərdiyiniz köməyə görə xüsusi təşəkkürümü bildirirəm. Siz Kurmanqazı adına Əcnəmət Mərkəzinin açılışında iştirak etmişiniz. Hazırda orada çoxlu gənc qarabağlı təhsil alır və onlar görürlər ki, bu, qardaş xalqı hədiyyəsidir. Bununla da onlar Qazaxıstanı daha çox sevirlər. Çox sağ olun, sizə bütün işlərinizdə uğurlar arzulayıram.

♦ ♦ ♦

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Baş katibi Kubançbek ÖMÜRƏLİYEV dedi:

- Hörmətli İlham Heydər oğlu, icazənizlə mən də təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Sizin qəbulunuzda olmaq və təhlükəsizlik şuralarının baş katibləri ilə görüşünüz də dövlət başçılarımızın ilk növbədə təhlükəsizlik məsələlərinə diqqətinin təzahürüdür.

Siz qeyd etdiyiniz kimi, biz həqiqətən də tarix, mədəniyyət, dil və din əsasında yaradılmış nadir təşkilatıq. Qeyd etdiyiniz kimi, biz məhz bununla fərqlənirik. Eyni zamanda Siz də bildirdiyiniz kimi, əhalimiz demografik cəhətdən artır. Bu gün bizdə məmumi ÜDM 2,4 trilyondur və bu, dünyada təxminən on ikinci yer deməkdir.

Arda 5-ci səh.

TDT aparıcı beynəlxalq təşkilatlardan birinə çevrilir

Prezident İlham Əliyev TDT-yə üzv ölkələrin təhlükəsizlik üzrə rəhbər şəxslərini qəbul edib

Əvvəli 4-cü sahə.

Bununla yanaşı, ticarət döviyyəsi ildən-ildə artır və 1,7 trilyondur. Bu, həmçinin təşkilatımızın iqtisadi cəhətdən necə gücləndiyini göstərir.

Bugünkü görüşün mövzusu təhlükəsizlikdir. Təkcə son 10 gündə Qazaxıstanda, Astanada Daxili İşlər nazirliklərinin rəhbərləri, daha sonra isə Türkiyədə baş prokurorlar görüşüblər. İki gün əvvəl Siz dini liderləri qəbul etdiniz. Oktyabrın 1-də müdafiə sənayesi rəhbərlərinin də görüşü keçiriləcək. Bütün bunlar qısa müddət ərzində baş verir.

Hazırda bizdə xarici siyasətdən tutmuş mədəniyyətə qədər 63 mexanizm və platforma mövcuddur. Siz bu gün gəncləri bir neçə dəfə xüsusi qeyd etdiniz. Hörmətli Aida Qalimovnanın özü gənclərə və mədəniyyətə rəhbərlik edirdi. Bizdə təhlükəsizlik məsələləri həqiqətən çox aktualdır.

Nisbətən başqa vacib məsələlərə gəldikdə, bizdə temp durmadan artır. Bizdə həmin 63 istiqamətdə yalnız görüşlər keçirilmir, konkret qərarlar qəbul edilir, bəyannamələrdə və çıxışlarınızda qarşıya qoyulan konkret tapşırıqlar liderlər tərəfindən yerinə yetirilir. Xüsusən də Sizin təşəbbüsünüzlə keçirilən liderlərin qeyri-rəsmi görüşü böyük əhəmiyyətə malikdir.

Düşünürəm ki, bizim nadirliyimiz, həmçinin birliyimizdədir. Biz deyirik: "Birlikdə güclüyük". Siz iki gün əvvəl dini liderlərlə görüşdə də bu barədə danışdınız. Biz bütün istiqamətlərdə birlikdə olsaq, məhz belə dünyada təhlükəsiz olacağıq və inkişaf edəcəyik. Sağ olun.

Türkiyə Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Şurasının baş katibi Okay MEMİŞ dedi:

- Cənab Prezident, çox təşəkkür edirik.

Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin Təhlükəsizlik Şuralarının katiblərini qəbul etdiyiniz üçün çox təşəkkür edirik. Çıxışınız, həqiqətən, çox təsirədiç, bir dərs xarakterli idi. Son dərəcə diqqətlə dinlədik. Əslində, bu gün biz bütün bu mövzularda müzakirə edəcəyik.

Mən burada özümü Türkiyədəki kimi hiss etdim. Sanki bizim dövlət rəhbərlərimiz çıxış edirmişlər kimi hiss etdim. Hadisələri son dərəcə səmimi, çox dəqiq və əhatəli şəkildə ifadə etdiniz.

Cənab Prezident, dünyada baş verən münaqişələrin tam da bizim ətrafımızda baş verdiyini görürük. Bu müharibələr və münaqişələr mühitinə baxmayaraq, burada olan, bu masa ətrafında olan ölkələrin, bizim Türk Dövlətləri Təşkilatının əslində bir sabitlik adası olduğunu da görürük. Həm bizim ölkəmiz, həm Cənab Azərbaycan, həm Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan, - aramızda Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti də var. Dəvətə görə çox təşəkkür edirik. Çox şeylər öyrəndik, cənab Prezident.

Biz görürük ki, XX əsrin balansı artıq dəyişib, bunun, demək olar ki, başa çatdığını müşahidə edirik. Beynəlxalq hüququn, beynəlxalq prinsiplərin dəyişdiyini müşahidə edirik. Biz yenə də Türk Dövlətləri Təşkilatı olaraq, bu təşkilatın üzv ölkələri olaraq beynəlxalq hüquqa, beynəlxalq prinsiplərə axıra qədər bağlı qalacağıq. Buna heç bir şübhə yoxdur.

Amma tarazlıq və nizam dəyişir, əslində, bütün dünya bizi izləyir. Yəni biz heç vaxt nə bəlgəməz üçün, nə də digər ölkələr üçün heç bir şəkildə təhdid deyilik. Lakin baş verən proseslərdən çıxardığımız çox mühüm dərslər var. Cənab Prezident, baş verən münaqişələrin artıq regionlara keçdiyini də görürük.

Yaxşı ki, biz Türk Dövlətləri Təşkilatı olaraq bu təməlləri 1992-ci illərdə qoyduq. Bu təşkilatın 34 illik tarixi var. Əslində, hələ qot edəcəyimiz çox məsələnin olduğunu Zati-əliniz də söylədi. Biz də bunun, həqiqətən, çox fərqləndiyik. Amma yenə də hər ötən gün daha yaxşıya doğru gedirik.

Bu mənim Bakıya bəlkə də yeddinci səfərimdir. Cənab Prezident, daha əvvəl də AFAD-ın rəhbəri idim, Zati-əliniz məni qəbul etmişdi. Buraya da bir hədiyyə gətirdim. Kəhramanmaraşdakı Azərbaycan məhəlləsi, Zati-əliniz oraya gəlmisiniz, bilirsiniz.

Cənab Prezident, biz 2023-cü il fevralın 6-da, demək olar ki, kiçik bir qiyamət yaşadıq. Bütün dünya, Allah razı olsun, hamısı kömək üçün səfərbər oldu. Lakin bu masa ətrafında olan qardaşlarımız, hətta azərbaycanlı bir qardaşımız qırmızı avtomobili ilə gəlmişdi.

Prezident İlham ƏLİYEV dedi: Köhnə bir avtomobillə yorğan-döşək - əlində nə var idi onu götürmüşdi.

Okay MEMİŞ dedi: Cənab Prezident, bu, inanılmaz bir hadisədir. Yəni bu, əlbəttə, bizim unuda biləcəyimiz bir hadisə deyil.

Cənab Prezident, fevralın 6-da, demək olar ki, 2 min atom bombası böyüklüyündə

enerji yarandı. Ancaq buna baxmayaraq, Siz dostlarımız sayəsində, cənab Prezidentimizin rəhbərliyi, böyük türk millətimizin sayəsində hazırda 550 min evi, Maraşda da möhtəşəm Azərbaycan məhəlləsini təhvil verdik. Əslində, bu, həmrəyliyin çox konkret göstəricilərindən biri idi.

Biz özümüzü burada evimizdəki kimi hiss edirik. Bizim aramızdakı ən böyüyünüz, cənab Ramil Usubov qardaşımız bizə hər dəfə çox yüksək səviyyədə qonaqpərvərlik göstərir. Hətta fikirləşirik ki, biz Türkiyəyə qayıdanda qardaşlarımıza necə qonaqpərvərlik göstərəcəyik.

Cənab Prezident, Zati-əlinizin liderliyi çox önəmlidir. Xüsusilə Azərbaycanın Türk Dövlətləri Təşkilatına sədrliyi müddətində uzaqgörən liderliyinizlə gördüyünüz işlər çox əhəmiyyətli oldu. Sizin hər açıqlamanızı izləyirik, yəni Türkiyədə çox əks-səda olur.

Bizim Milli Təhlükəsizlik Şurasının icaslarında, cənab Prezidentimizin rəhbərliyi ilə keçirdiyimiz toplantılarda Türk Dövlətləri Təşkilatı mütləq gündəm olur, yəni dünyada nə qədər hadisə baş verirsə-versin. Çünki bu, bizim üçün, həqiqətən, çox mühümdür, demək olar ki, bir milli məfkurədir.

Həm Azərbaycanın, həm bu masa ətrafında təmsil olunan bütün ölkələrin hər gün inkişaf etdiyini, böyüdüynü görmək, həqiqətən, bizim gələcəyə çox ümidlə baxmağımıza səbəb olur.

Mən bir daha cənab Ramil Usubov qardaşımıza, bizi müşayiət etdiyi üçün səfirimizə və bütün dostlara Zati-əlinizin şəxsində təşəkkür edir, ehtiramımı bildirirəm.

Prezident İlham ƏLİYEV dedi:

- Çox sağ olun, təşəkkür edirəm. Xoş gəlmisiniz.

Siz də qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycanda dəfələrlə olmusunuz və Azərbaycan da sizin vətəninizdir, necə ki, Türkiyə. Bütün türk cümhuriyyətləri bizim vətənimizdir.

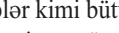
Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin, təbii ki, xüsusi yeri, rolu var. Deyə bilərik ki, dünya miqyasında buna oxşar əlaqələr yoxdur. Bir-birinə bu qədər bağlı olan ikinci ölkə tapmaq mümkün deyil. Çünki burada bütün amillər birləşir. Həm tarixi əlaqələr, həm mədəni əlaqələrimiz, həm siyasi maraqlarımız, təhlükəsizliklə bağlı olan məsələlər, enerji, nəqliyyat, insanlar arasındakı əlaqələr. Yəni Türkiyə-Azərbaycan bu gün dünyada və bölgəmizdə vahid bir məkan kimi çox önəmli amildir. Bizim birgə fəaliyyətimiz bölgəmizdə və dünyada sabitliyi daha da gücləndirir, xüsusilə indiki çətin bir geosiyasi vəziyyətdə.

Təbii ki, 2021-ci ildə hörmətli Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanla Şuşa şəhərində imzaladığımız Şuşa Bəyannaməsi bizim münasibətlərimizin sanki zirvəsidir, tacidir. Biz, əslində, ondan əvvəl də müttəfiq idik, amma bu Şuşa Bəyannaməsi bizi rəsmən müttəfiq etdi. Artıq o gündən demək olar ki, 5 ildən çox bir vaxt keçir və hər il, hər ay bizim birliyimiz daha da güclənir və dünyadakı apardığımız rol daha da möhkəmlənir.

Siz də qeyd etdiyiniz kimi, biz hamımız beynəlxalq hüququn üstünlüyünü qəbul edirik və bu gün dünyada beynəlxalq hüquqdan baş-

qa bir mexanizm yoxdur. Ancaq o da həqiqətdir ki, beynəlxalq hüquq bir çox hallarda pozulur və "kim güclüdür o da haqlıdır" prinsipi üstünlük təşkil edir. Buna qarşı təkbəşinə mübarizə aparmaq çox çətindir. Ona görə bizim təşkilatdakı ab-hava, mövqe, təşkilata üzv ölkələrin mövqeyi beynəlxalq hüququn normalarının alı prinsipləri kimi bütün dünya tərəfindən qəbul edilməsi çox önəmlidir. Əminəm ki, siz bu gün bu barədə də danışacaqsınız.

Bir daha sizi salamlayıram. Xoş gəlmisiniz.

Özbəkistan Respublikasının Prezidenti yanında Təhlükəsizlik Şurasının katibi Viktor MAHMUDOV dedi:

- Hörmətli İlham Heydər oğlu.

Çox gərgin iş grafikinizə baxmayaraq, bizi şəxsən qəbul etmək qərarına gəldiyiniz üçün Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirononoviç Mirziyoyev Sizə böyük və səmimi salamlarını çatdırmağı xahiş edir.

Biz Sizin uzaqgörən və müdrik rəhbərliyinizlə Azərbaycanın dinamik tərəqqisinə, iqtisadiyyatın, sosial sahənin və infrastrukturun inkişafı istiqamətində qazandığı möhtəşəm nailiyyətlərə səmimi-qəlbən heyranıq.

Sizin ardıcıl sülhsevər siyasətiniz sayəsində göstərdiyiniz səylər nəticəsində bu gün Cənubi Qafqaz köklü şəkildə transformasiya olunur və ıfıran, sülhün hökm sürdüyü region statusuna möhkəmlənir. Bu, qarşılıqlı iqtisadi-ticarəti və nəqliyyat-logistika əlaqələrinin inkişafı, həmçinin TDT ölkələri arasında vahid əməkdaşlıq məkanının formalaşdırılması üçün geniş perspektivlər açır.

Azərbaycanın Türk Dövlətləri Təşkilatına uğurlu sədrliyi münasibətilə Sizi səmimi-qəlbən təbrik etmək istəyirəm. TDT-nin beynəlxalq nüfuzunun və siyasi statusunun möhkəmləndirilməsinə mühüm töhfə verən bir sıra böyük tədbirlər keçirilib.

TDT-nin Qəbələdə keçirilmiş Zirvə görüşündəki çıxışınızla diqqətlə tanış oldum. Siz həmin çıxışınızda strateji baxış və çağırışları dərinlən dərk etdiyinizi nümayiş etdirərək, regional sülh və təhlükəsizliyin sədrliyin əsas prioritetlərindən biri olduğunu vurğuladınız. Siz də haqlı olaraq qeyd etdiyiniz kimi, bu gün sülh və təhlükəsizlik istənilən dövlətin inkişafının əsas amilləridir. Özbəkistan müasir qlobal çağırışlar şəraitində TDT-ni sabitliyin, rifahın və əlaqələndirmənin təmin edilməsində səmərəli mexanizmə çevirmək barədə Sizin strateji təşəbbüsünüzü tam dəstəkləyir. Bu baxımdan bizim fikrimizə, təşkilatın təhlükəsizlik şuraları katiblərinin görüşü ölkələrimizin müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində dialoqunun dərinləşdirilməsi üçün əlaqələndirici platformaya çevrilməlidir.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, Özbəkistan və Azərbaycan prezidentləri arasında səmimi, açıq və etimad üzərində qurulan dialoq ölkələrimizin görünməmiş yaxınlaşmasının əsas hərəkətverici qüvvəsinə çevrilib. Sizin ölkəmizə bu yaxınlarda dövlət səfirinin çərçivəsində əbədi dostluq haqqında tarixi müqavilə imzalant və bu sənəd Özbəkistan-Azərbaycan münasibətlərində tamamilə yeni bir dövrün başlanğıcını qoyub. Dövlətimizin başçısı qarşımıza konkret vəzifələr qoyub ki, Daş-

kənddə əldə olunmuş bütün razılaşmaların vaxtında həyata keçirilməsi üçün var qüvvə və imkanlarımızı səfərbər edək. Baş nazirin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Azərbaycan bugünkü səfirinin məqsədi məhz bu vəzifələrin həyata keçirilməsi ilə bağlıdır.

Fürsətdən istifadə edərək, Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin Təhlükəsizlik Şuraları katiblərinin görüşünün keçirilməsi üçün yaratdığımız möhtəşəm şəraitə görə Sizə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Əminəm ki, görüş konstruktiv dialoq ruhunda keçəcək, əsas məsələlər üzrə mövqələrimizi dəqiqləşdirməyə imkan verəcək və onun nəticələri təşkilatımızın bütün məkanında təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə mühüm töhfə verəcək.

Sonda Sizə, hörmətli İlham Heydər oğlu, məsuliyyətli fəaliyyətinizdə qardaş Azərbaycan xalqının rifahı və tərəqqisi naminə bundan sonra da uğurlar və yeni nailiyyətlər arzulayıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Prezident İlham ƏLİYEV dedi:

- Xoş sözlərinizə görə təşəkkür edirəm. Xahiş edirəm, Şavkat Mirononoviçə də ən xoş arzularımı və Özbəkistana dövlət səfirinin zamanı mənə və ailə üzvlərimə göstərdiyi qonaqpərvərliyə görə bir daha minnətdarlığımı çatdırın.

Bildiyiniz kimi, biz mütəmadi olaraq ölkələrimizə səfərlər edirik və mən artıq Özbəkistanın bir çox tarixi məkanlarında - həm Səmərqənddə, həm Xivada, indi isə artıq Buxarada olmaq imkanını əldə etmişəm.

Özbəkistanın zəngin tarixi və mədəni irsi məndə böyük təəssürat yaratmaqla yanaşı, məni çox heyrləndirən daha bir məqam regionların sürətli inkişafı oldu. Daşkənddə gəldikdə isə bəli, Şavkat Mirononoviç Daşkəndin inkişafına çox böyük diqqət yetirir və əlbəttə, onun təşəbbüsü ilə həyata keçirilən layihə - Yeni Daşkənd. Biz birlikdə orada olduq və mən necə böyük miqyasda şəhərsalma işlərinin aparıldığını şahidi oldum.

Lakin regionların da tarixi görkəminə və mədəni ənənələrin qorunub saxlanması ilə yanaşı, eyni dərəcədə sürətlə inkişaf etməsi, müasir infrastrukturun yaradılması Özbəkistanın belə ardıcıl inkişafının parlaq göstəricisidir. Əlbəttə, Daşkənddə universitet binasının qarşısında Nizami Gəncəvinin abidəsinin ucaldılmasına görə xüsusi təşəkkürümü bildirirəm. Biz bu abidənin açılışını da birlikdə etdik. Bu, bir daha belə möhkəm tarixi köklərin mövcudluğunu göstərir.

Bakıda Əlşir Nəvəinin abidəsi çoxdan ucaldı, indi isə Daşkənddə Nizami Gəncəvinin abidəsi var. Onlar müxtəlif dövrlərdə yaşasalar da, xalqlarımızın böyük nümayəndələridir. Onların arasındakı belə mənəvi bağlılıq və ən əsası, xalqlarımızın tarixində qoyduqları iz sarsılmazdır.

Ona görə də Şavkat Mirononoviçə ən xoş arzularımı çatdırın. Həmçinin gələcək ay onu Azərbaycanda keçiriləcək beynəlxalq tədbirdə gözləyirik.

Sizə hər şeyin ən yaxşısını və Azərbaycanı xoş istirahət arzulaıyıram.

Qırğız Respublikası Təhlükəsizlik Şurasının katibi Adilet OROZBEKOV dedi:

- Hörmətli İlham Heydər oğlu.

İcazə verin, ənənəvi Azərbaycan qonaqpərvərliyinə görə Sizə səmimi minnətdarlığımı bildirirəm. Təhlükəsizlik məsələlərinə göstərdiyiniz şəxsi diqqəti və bizi, təşkilatın təhlükəsizlik şuralarının katiblərini qəbul etmək qərarımızı ayrıca qeyd etmək istəyirəm.

Bu fürsətdən istifadə edərək, Qırğız Respublikasının Prezidenti, hörmətli Sadır Nurqojoyev qardaşınıza Sizə ən səmimi salamlarını və xoş arzularını çatdırıram.

Qırğızıstanı və Azərbaycanı dərin tarixi köklər bağlayır. Xalqlarımız mənəvi yaxınlıq, ümumi dəyərlər və səmimi qarşılıqlı hörmətlə birləşdirir. Bu gün Qırğızıstan ilə Azərbaycan arasında tam etimad, açıqlıq və qarşılıqlı dəstək mühiti formalaşmışdır. Xüsusilə vacib olan budur ki, ikitərəfli əməkdaşlıq kafriyyəti yeni səviyyəyə yüksəlir. Siz çıxışınızda qeyd etdiyiniz, cari ilin yayında Qırğız Respublikasına dövlət səfirinin çərçivəsində imzalanmış müqavilə ikitərəfli əlaqələrin inkişafında mühüm tarixi addım oldu. Əminəm ki, müttəfiqlik formatları münasibətlərimizin daha da möhkəmləndirilməsi üçün əlavə imkanlar açacaq.

Təhlükəsizlik sahəsində qarşılıqlı fəaliyyətin inkişafı bizim üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Əminəm ki, məhz etimad və operativ informasiya mübadiləsi mövcud çağırış və təhdidlərə vaxtında reaksiya verməyə imkan yaradır.

Hörmətli İlham Heydər oğlu, müasir çağırış və təhdidlər getdikcə daha çox transmilli xarakter alır: terrorizm və ekstremizim, transmilli münaqişəli cinayətkarlıq, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi, kibertəhdidlər və müasir texnologiyalardan qanunsuz istifadə daim diqqət və əlaqələndirilməsi yanaşmalar tələb edir.

Bu şəraitdə qarşılıqlı etimada əsaslanan dialoq, peşəkar əlaqələr və vaxtında məlumatlandırma xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Məhz belə qarşılıqlı fəaliyyət müştərkə maraqların həyata keçirilməsi üçün razılaşdırılmış yanaşmalar hazırlamağa və səmərəli qərarların qəbulunu təmin etməyə imkan verir.

Qırğız Respublikası regionumuzda sabitliyin və təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinin ardıcıl tərəfdarıdır. Bununla yanaşı, biz qarşılıqlı hörmət və ümumi maraqların nəzərə alınması əsasında bütün tərəfdar dövlətlərlə konstruktiv fəaliyyətin vacibliyini əsas götürürük.

Əminəm ki, təşkilatın iştirakçısı olan ölkələrin təhlükəsizlik şuralarının aparatları arasında əməkdaşlıq bundan sonra da möhkəmlənəcək, birgə praktiki tədbirlər isə qarşılıqlı etimadın və sabitliyin daha möhkəm təməlini təşkil edəcək. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Prezident İlham ƏLİYEV dedi:

- Təşəkkür edirəm. Bildiyiniz kimi, ötən ay hörmətli Sadır Nurqojoyev qardaşınızın Qırğızıstanda iki dəfə səfərdə olduğunu, - ona ən xoş arzularımı və qonaqpərvərliyinə görə bir daha minnətdarlığımı çatdırın, - həm İssık-Kulda Mərkəzi Asiya ölkələri və Azərbaycan rəhbərlərinin qeyri-rəsmi Zirvə görüşü çərçivəsində, həm də dövlət səfəri çərçivəsində. Eyni zamanda ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında əldə olunan bütün uğurlar, Qırğızıstanın

sürətli inkişafı münasibətilə də Sizi təbrik etmək istəyirəm.

Mən İssık-Kula ikinci dəfə səfər etdim. İlk dəfə kifayət qədər uzun müddət əvvəl orada olmuşdum. Əlbəttə, təkcə Qırğızıstan deyil, hesab edirəm ki, dünyanın da incilərindən biri olan bu məkanın necə sürətlə inkişaf etdiyini görmək və buna sevinmək mümkün deyil. Müasir infrastruktur, müasir istirahət zonaları, hotellər, açılışında iştirak etdiyimiz möhtəşəm qolf-klub - bütün bunlar onu göstərir ki, Qırğızıstanın hazırkı rəhbərliyi öz köklərinə çox möhkəm bağlıdır və belə deyim, Sadır Nurqojoyev qardaşınızın itirilməsi imkanların bərpası üçün çox böyük işlər görür.

Onun işi bizdəkindən daha çətinidir. Çünki o, vəziyyəti mənfi birinci mərtəbədə başlayaraq yüksəltməli idi. Lakin ölkənin necə inkişaf etməsi, tədbirlərin necə təşkil olunması, - çünki Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində keçirilən tədbirlər ən yüksək səviyyədə təşkil olunmuş ən böyük beynəlxalq tədbirlərdir, - bütün bunlar həm tədbirlərin keçirildiyi məkan, həm iştirakçıların yerləşdirilməsi, həm təşkilatı məsələlər, həm də yeni stadionla nümayiş etdirilən möhtəşəm təqdimat baxımından yüksək səviyyədə təşkil olunub və bütün bunlar böyük xərclər tələb edir. Bu isə o deməkdir ki, iqtisadiyyat işləməlidir. Əks halda heç bir layihəni həyata keçirmək mümkün deyil. Ona görə də Sizi, bütün qardaş Qırğızıstan xalqını bir daha təbrik etmək istəyirəm.

Əlbəttə, səfər çərçivəsində Qırğızıstan ilə Azərbaycan arasında müttəfiqlik haqqında Müqavilə imzalandı. Mən artıq qeyd etdim ki, demək olar, bütün ölkələrlə, - Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxıstan və Qırğızıstanla, - müttəfiqlik münasibətlərimiz var. Həmkarımızın qeyd etdiyi kimi, Özbəkistanla biz əbədi dostluq haqqında müqavilə imzalamışıq. Yəni beynəlxalq təcrübədə bundan yüksək səviyyədə münasibət yoxdur.

Bütün bunlar ikitərəfli formatdan əlavə, təşkilatımız möhkəmləndirir. Biz birgə səylərlə çalışmalıyıq ki, TDT beynəlxalq məsələlərdə, beynəlxalq təhlükəsizlik, beynəlxalq ticarət, enerji təhlükəsizliyi və nəqliyyat bağlantıları ilə əlaqədar məsələlərdə daha böyük rol oynasın. Bütün bunlar bizim əlimizdədir. Bu gün dünya üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan bütün məsələlər bizim coğrafiyamızda baş verir. Buna görə də təşkilatın nüfuzunu, onun beynəlxalq proseslərə təsir etmək imkanlarını artırmaq üçün bu potensialdan maksimum istifadə etmək, o cümlədən haqqında danışdığımız kimi beynəlxalq hüquq müstəvisindən təsir göstərmək, beynəlxalq hüququn üstünlüyünü qorumaq və beynəlxalq hüququn uzun illər ərzində pozulmasına imkan vermək lazımdır.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycan 30 il ərzində bununla üzləşib. Biz öz hüquqlarımızı dəyişməyində bərpa etməli olduq. Lakin beynəlxalq mexanizmlər işləsəydi və BMT sistemi normal fəaliyyət göstərsəydi, - yeri gəlmişkən, ŞOT çərçivəsindəki qısa çıxışım zamanı bu barədə də danışmışdım, çünki mövzu BMT və beynəlxalq təşkilatlarla bağlı idi, - ərazilərimizi güc yolu ilə geri almağa məcbur qalmazdıq, bu qədər itki olmazdı.

Sadəcə olaraq, beynəlxalq hüquq iflic vəziyyətinə düşmüşdü, lakin bu, öz-özünə baş verməmişdi. Onu həyata keçirməli olan qurum, - BMT Təhlükəsizlik Şurası, - sadəcə olaraq, buna qadir olmadı, daha doğrusu, çox güman ki, bunu etmək istəmədi. İkili standartlar, bəzi ölkələrə verilən üstünlüklər prinsiplərdən üstün olduqda, münaqişələr də məhz belə yaranır.

Buna görə də münaqişələrin qarşısını almaq və ya onlar artıq baş veribsə, onları sülh yolu ilə həll etmək üçün hansı mexanizmlər mövcuddur? Yalnız beynəlxalq hüquq. Buna görə də Birləşmiş Millətlər Təşkilatı çərçivəsində elə bir mexanizim hazırlamaq lazımdır ki, bu mexanizim qətnamələrin həyata keçirilməsinə gətirib çıxarsın. Əks halda, bu, seçici yanaşmadır.

Böyük dövlətlər, BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri üçün bu, maraqlı olduqda, qətnamələri bir gün ərzində həyata keçirirlər. Bu, onlar üçün maraqlı olmadıqda və ya bizim vəziyyətimizdə olduğu kimi, bunu özləri üçün əlverişsiz hesab etdikdə isə həmin qətnamələr 30 il ərzində kağız üzərində qaldı. Sonra bəz gəlib bizə məxsus olanı geri aldılar.

Ona görə də bu məsələlər daha global xarakter daşıyır. Lakin bir daha demək istəyirəm ki, biz birgə səylərlə təşkilatımızın potensialını o dərəcədə gücləndirməliyik ki, o, ən yüksək tribunlarda təkcə öz mövqeyini boyan etməsin, həm də onu müdafiə edə bilsin. Bütün bunlar bizim, ölkələrimizin olındadır. Buna birgə səylərlə nail olacağıq.

Beləliklə, bir daha "Xoş gəlmisiniz!", uğurlar arzulayıram və bizə tez-tez gəlin.

Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin Təhlükəsizlik Şuraları katiblərinin 5-ci toplantısının iştirakçılarna

Hörmətli tədbir iştirakçıları!
Sizi Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin Təhlükəsizlik Şuraları katiblərinin 5-ci Toplantısında Bakı şəhərində səmimi-qəlbən salamlayıram. Azərbaycana xoş gəlmisiniz! Bu mötəbər tədbirin ilk dəfə Azərbaycanda təşkil edilməsi məmnunluq doğurur.

Qardaş xalqlarımızı ortaq etnik köklər, dil, mədəniyyət və ənənələr möhkəm ailə kimi birləşdirir. Təbii müttəfiqliyimizi rəsmiləşdirən Türk Dövlətləri Təşkilatı geniş coğrafi məkanda yerləşən, nəhəng siyasi və iqtisadi potensialı əhatə edən dost və qardaş ölkələrimizin birliyinə və səmərəli qarşılıqlı fəaliyyətinin bariz nümunəsidir.

Bu gün türk dünyası özünün yüksəliş mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Ölkələrimizdə hökm sürən sülh, əmin-amanlıq və sabitlik şəraiti, uğurla davam etdirilən inkişaf prosesləri xalqlarımızın və dövlətlərimizin böyük nailiyyətidir.

Altı il əvvəl Azərbaycanın qazandığı, ümumi fəxr və qürur mənbəyimiz olan Qarabağ Zəfəri regionda yeni geosiyasi reallığın əsasını qoydu. Bu Zəfər eyni zamanda ölkələrimizi iqtisadi, logistik və strateji cəhətdən bir-birinə bağlayan tarixi bir qapını - Zəngəzur dəhlizinin reallaşmasına zəmin yaratdı. Fürsətdən istifadə edərək, işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin yenidən qurulmasına və bərpasına göstərdikləri dəstəyə görə təmsil etdiyiniz ölkələrə təşəkkürümü bildirirəm. Bu təşəbbüslər Azərbaycan xalqı tərəfindən dərin rəğbət və minnətdarlıq hissi ilə qarşılanır.

Bizim sarsılmaz dostluğumuz və qardaşlığımız bu gün vahid ailəmiz olan Türk Dövlətləri Təşkilatının artan beynəlxalq nüfuzunu və potensialını, təşkilatın dünyanın güclü geosiyasi mərkəzlərindən birinə çevrilməsini şərtləndirən əsas amillərdəndir.

Türk Dövlətləri Təşkilatına sədrliyi çərçivəsində Azərbaycan ölkələrimiz arasında birliyin və hamirliyin daha da möhkəmlənməsinə, qarşılıqlı fəaliyyətimizin geniş potensialının reallaşmasına və bütövlükdə regionumuzun davamlı inkişafına, sülhə və təhlükəsizliyə töhfələr vermək üçün səylərini əsirgəmir. Keçən il Qəbələ Zirvə Görüşündə qəbul edilmiş Bəyannamə üzv ölkələrin siyasi, iqtisadi, enerji, humanitar, hərbi və təhlükəsizlik sahələrində sıx əməkdaşlığını və integrasiyasını ehtiva edən mühüm yol xəritəsidir.

Avropa ilə Asiyanı birləşdirən, türk dövlətlərinin rifahına töhfə verən mühüm nəqliyyat-logistika layihəsi olan Orta dəhlizin, o cümlədən Zəngəzur dəhlizinin və digər nəqliyyat bağlantılarının inkişaf etdirilməsi istiqamətində sədrliyimiz çərçivəsində soy göstəririk.

Türk Dövlətləri Təşkilatına sədrliyimiz dövrünə təsadüf edən əlamətdar hadisələrdən biri də Azərbaycanda Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinə həsr olunmuş Türk Dünya-

şı Həftəsinin keçirilməsidir. Fürsətdən istifadə edərək, təşkilata üzv ölkələrin dəyərli liderlərinə ehtiramımı ifadə edir, qurultaya ünvanladıkları müraciətlərə və ümumiyyətlə, Azərbaycan Respublikasının Türk Dövlətləri Təşkilatındakı sədrliyinin işinə göstərdikləri daimi dəstəyə görə təşəkkürümü bildirirəm.

Hörmətli tədbir iştirakçıları!
Müasir dünyada ənənəvi təhdidlərlə yanaşı, beşəriyyəti narahat edən yeni çağırışlar, o cümlədən kibertəhdidlər meydana gəlir, yeni qeyri-sabitlik ocaqları yaranır, beynəlxalq hüququn böhranı müşahidə olunur. Bunların hamısı regional və global problemlərin həlli istiqamətində ortaq gündəliyimizin müəyyənəşdirilməsini, mühüm məsələlərə dair vahid mövqeyimizin formalaşdırılmasını və bütün istiqamətlər üzrə fəaliyyətimizin əlaqələndirilməsini labüd edir. İkitərəfli əsasda həyata keçirdiyimiz hərbi təlimlər müdafiə sahəsində əməkdaşlığımıza töhfə verməklə, dövlətlərarası əlaqələrimizin strateji mahiyyətini bir daha bariz şəkildə təsdiq edir.

Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin Təhlükəsizlik Şuraları arasında əməkdaşlıq türk dünyasının integrasiya prosesinin, sadəcə, siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrlə məhdudlaşmadığının, həm də uzunmüddətli strateji xarakter daşıdığına göstəricisidir.

Təhlükəsizlik Şuraları katiblərinin məntəbədə əsasda toplaşaraq aktual təhlükəsizlik məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparması ortaq global və regional təhdid və risklərin müəyyənəşdirilməsi və onların neytrallaşdırılması yollarının araşdırılması baxımından müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Türk Dövlətləri Təşkilatı məkanında təhlükəsizlik sahəsində dialoqu tamamilə yeni səviyyəyə qaldıraraq ortaq təhlükəsizlik arxitekturasının formalaşdırılmasına xidmət edir. Belə ki, beynəlxalq terrorçuluq, transmilli müntəşkil cinayətkarlıq, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi, dini ekstremizim, hibrid təhdidlərlə mübarizə, kritik infrastrukturun mühafizəsi kimi məsələlər istənilən dövlətin təbqasına həll edə bilməyəcəyi məsələlərdir. Bu səbəbdən, mühüm koordinasiya mexanizmi olaraq, təhlükəsizlik şuralarının üzünə böyük məsuliyyət düşür.

Əminəm ki, toplantı zamanı gündəlikdə duran mühüm məsələlər ətrafında aparılacaq müzakirələr, irəli sürüləcək təşəbbüs və təkliflər ölkələrimizin əmin-amanlığına, təhlükəsiz gələcəyinə, türk dünyasının global təhdidlər qarşısında daha dayanıqlı və sarsılmaz bir gücə çevrilməsinə əhəmiyyətli töhfə verəcəkdir.

Toplantının işinə uğurlar arzulayıram.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 17 sentyabr 2026-cı il

F.F.Mustafayevin 2-ci dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**: Azərbaycan Respublikasında elmi fəaliyyətin qiymətləndirilməsi sahəsində səmərəli fəaliyyətinə görə Famil Front oğlu Mustafayev 2-ci dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni ilə təltif edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 17 sentyabr 2026-cı il

Milli Məclisin komitə iclaslarında

Sentyabrın 17-də Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin cari ilin payız sessiyasında ilk iclası keçirilib. Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumata görə, iclasda 11 məsələ - 2026-cı ilin yaz və növbədənkonar sessiyaları dövründə komitədə görülən işlər barədə hesabat, komitənin 2026-cı ilin payız sessiyası üçün iş planının layihəsi və bir sıra qanun layihələri müzakirəyə çıxarılıb.

Komitənin sədri Azər Əmiraslanov iclası açaraq yeni sessiyanın başlaması münasibətilə komitə üzvlərini təbrik edib, onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb. Sonra gündəlikdəki məsələlər təqdim edilib.

Azər Əmiraslanov bildirib ki, komitənin 2026-cı ilin yaz və növbədənkonar sessiyaları dövründə 24 iclası olub, 103 məsələ, o cümlədən 41 qanun layihəsi və 2 hesabat geniş müzakirə edilib. Bununla yanaşı, komitə sədri tərəfindən məntəbədə olaraq vətəndaşların qəbulu keçirilib, onların ərizə və müraciətləri baxılmaq üçün aidiyyəti təşkilatlara göndərilib.

Sonra komitə sədri cari ilin payız sessiyasında görülməli işlər barədə məlumat verib. Bildirilib ki, növbəti sessiyanın iş planının layihəsinə qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında təqdim olunan qanun layihələri, bəzi qanunlara təklif olunan dəyişikliklərlə bağlı sənədlər, habelə 2027-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsi və büdcə zərfinə daxil olan qanun layihələri daxil edilib. Sessiya ərzində həmçinin komitədə aidiyyəti qurumlarla, sahibkarlarla, qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri ilə görüşlərin keçirilməsi, milli iqtisadiyyatın müxtəlif aspektləri ilə bağlı ictimai dinləmələrin təşkilinə nəzərdə tutulub.

İclasda 2026-cı ilin yaz və növbədənkonar sessiyaların dövründə iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinə verilən işlər barədə hesabat, komitənin 2026-cı ilin payız sessiyası üçün iş planının layihəsi və bir sıra qanun layihələri müzakirəyə çıxarılıb.

naye və sahibkarlıq komitəsinə verilən işlər qonaqbəxş hesab olunub, komitənin cari ilin payız sessiyası üçün iş planının layihəsi təsdiq edilib.

Daha sonra gündəlikdəki qanun layihələrinə baxılıb.

Komitə sədri Azər Əmiraslanov "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında" və "Ətraf mühitə təsirinq qiymətləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə dair (ikinci oxunuş) məlumat verib. Qeyd edilib ki, layihədə baliqçılıq sahəsində dövlət nəzarətinin operativliyinin və fəasiləşdirilməsinin təmin edilməsi, habelə aqrar sektor üzrə ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) öhdəliyinin risk əsaslı yanaşmaya və konkret, ölçülə bilən komiyot meyarlarına keçirilməsi ilə bağlı bir sıra dəyişikliklər təklif olunur. Gündəliyin növbəti 3 məsələsinin beynəlxalq sazişlərin təsdiqi ilə bağlı qanun layihələri olduğu bildirilib. Bu məsələləri komitənin üzvü Zaur Şükürov təqdim edib.

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Monqolustan Hökuməti arasında hava əlaqəsi haqqında Saziş"in təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi ilə bağlı diqqətə çatdırılıb ki, saziş Azərbaycan Respublikası ilə Monqolustan arasında beynəlxalq hava əlaqələrinin yaradılması, razılaşdırılmış marşrutlar üzrə sərnişin, baqaj, yük və poçt daşımalarnın təşkili, habelə tərəflərin təyin etdikləri aviasiya şirkətlərinin fəaliyyətinin tənzimlənməsi üçün hüquqi əsasları müəyyən edir.

Digər məsələ - "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qırğız Respublikası Nazirlər Kabineti arasında beynəlxalq avtomobil əlaqələri haqqında Saziş"in təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi haqqında söhbət

açılaraq qeyd edilib ki, sənəd tərəf dövlətlər arasında avtomobil əlaqələrini və onların əraziləri üzrə tranziti daha da inkişaf etdirmək və daşıma şərtlərini sadələşdirmək məqsədi daşıyır, sərnişin və yük daşımalarını istiqamətində mənasibətlərin tənzimlənməsinə xidmət edir.

Sonra "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Qırğız Respublikası Nazirlər Kabineti arasında Azərbaycan-Qırğız İnkişaf Fondunun yaradılması haqqında 2022-ci il 11 oktyabr tarixli Sazişə dəyişikliklərin edilməsi haqqında İkinci Əlavə Saziş"in təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsinə dair məlumat verilib. Bildirilib ki, sözügedən saziş iki dövlət arasında investisiya əməkdaşlığının genişləndirilməsi və birgə investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi üçün Azərbaycan-Qırğız İnkişaf Fondunun nizamnamə kapitalını artırmaq məqsədi daşıyır.

Növbəti məsələni - Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və "Aviasiya haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin (birinci oxunuş) komitənin sədr müavinini Azər Badamov təqdim edib.

Diqqətə çatdırılıb ki, sənəddə Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulan ümumi normalardan istisna olaraq, aviasiya heyətinin iş və istirahət rejimlərinin Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının standartlarına uyğun şəkildə Nazirlər Kabinetinin qaydaları ilə tənzimlənməsi təklif olunur.

Bakıda Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin Təhlükəsizlik Şuraları katiblərinin 5-ci toplantısı keçirilib

Sentyabrın 17-də Bakı şəhərində, Heydər Əliyev Mərkəzində Azərbaycan Respublikası Təhlükəsizlik Şurasının katibi, general-polkovnik Ramil Usubovun sədrliyi ilə Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin Təhlükəsizlik Şuraları katiblərinin 5-ci toplantısı keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, əvvəlcə Ramil Usubov Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müraciətinə tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxıstan və Qırğızıstan, eləcə də Şimali Kipr Türk Respublikası və Türk Dövlətləri Təşkilatının Katibliyi təmsilçilərinin iştirak etdiyi tədbirdə müzakirə olunan mövzularla bağlı Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Ramil Usubovun məruzəsi dinlənilib. Diqqətə çatdırılıb ki, global geyici-təsir proseslərinin mövcudluğu şəraitində illik toplantıların keçirilməsi müasir çağırışların qabaqlanması, ümumi təhdidlərə qarşı birgə cavabların hazırlanması baxımından səmərəli platforma, ölkələrimiz arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığın güclənməsinə, ortaq maraqlarımızın həyata keçirilməsinə mühüm töhfədir.

Gündəlikdə duran məsələlər - Yaxın Şərqdə cərəyan edən hadisələr fonunda regional təhlükəsizlik problemləri, süni intellekt sahəsində milli inkişafın imkanları və digər mövzularla bağlı nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri çıxış ediblər. Müzakirə zamanı Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin dövlət

başçıları tərəfindən əldə olunan razılaşmaların, eyni zamanda 2025-ci il oktyabr ayının 7-də imzalanmış Qəbələ Bəyannaməsinin müddəalarından irəli gələn təhlükəsizlik məsələləri üzrə vəzifələrin həyata keçirilməsi istiqamətində görülməli işlər barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

DTX-nin rəisi Türkdilli Dövlətlərin Xüsusi Xidmət Orqanları Konfransının 28-ci iclasında iştirak edib

Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) rəisi general-polkovnik Əli Nağıyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Qazaxıstanda keçirilən Türkdilli Dövlətlərin Xüsusi Xidmət Orqanları Konfransının 28-ci iclasında iştirak edib.

Bu barədə AZƏRTAC-a DTX-nin Mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, tədbirdə çıxış edən DTX-nin rəisi müasir geosiyasi proseslərin doğurduğu yeni global və regional təhdidlərə, o cümlədən davam edən genişmiqyaslı hərbi qarşıdurmaların nəqliyyat dəhlizlərinin təhlükəsizliyinə yaratdığı ağır fəsadlara diqqət çəkib. Çıxışda vətəndaşların müxtəlif yollarla hərbi əməliyyatlara müddəli döyüşçü qismində cəlb olunması, habelə döyüş zonalarından qanunsuz çıxarılan silahsursat və partlayıcı maddələrin qaçaqmalçılığı kriminogen vəziyyəti ağırlaşdıraraq təhlükəsizlik mühitinə ciddi təhdid kimi qiymətləndirilib.

Xidmət rəisi Yaxın Şərqdə davam edən böhranların, o cümlədən strateji böğazların blokadaya alınmasının dünya ticarətinə, enerji tə-

hlükəsizliyinə və global iqtisadiyyata mənfi təsirlərini qeyd etməklə mövcud qeyri-müəyyənliklər şəraitində heç bir dövlətin baş verən proseslərdən kənarda qala bilməyəcəyini, milli təhlükəsizliyin etibarlı təmin edilməsi və qarşıda duran çağırışlara vahid mövqedən yanaşılması məqsədilə tərəfdaş dövlətlər arasında tə-

rübə və məlumat mübadiləsinin daha da genişləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Dünyada mövcud vəziyyətin qiymətləndirildiyi, müasir çağırışlar fonunda regional təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində zəruri addımların müzakirə edildiyi iclasda müvafiq məsələləri əhatə edən yekun sənəd imzalanıb.

❖ ❖ ❖

Sentyabrın 17-də Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin 2026-cı ilin payız sessiyasında ilk iclası keçirilib. İclası açan komitə sədri Əhliman Əmiraslanov yeni sessiyada komitənin fəaliyyətinə uğurlar arzulayıb və gündəliyə 2 məsələnin daxil edildiyini bildirib.

Komitə sədri əvvəlcə 2026-cı ilin yaz və növbədənkonar sessiyaları ərzində Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin fəaliyyəti barədə məlumat verib. Bildirilib ki, ötən sessiyada 11 iclas keçirilib və 13 məsələyə baxılıb. Komitə sədrinin qəbul günlərində 165 nəfər vətəndaşın ərizələri qəbulu, onların müraciətləri dinlənilərək, qaldırılan məsələlərin həlli istiqamətində müvafiq addımlar atılıb. Bununla yanaşı, sessiya ərzində komitəyə daxil olan ərizə və məktublara baxılaraq, lazımi tədbirlərin görülməsi üçün aidiyyəti qurumlara göndərilib.

Daha sonra komitə sədri Səhiyyə komitəsinin cari ilin payız sessiyası üçün iş planının layihəsinin təqdim edib. Qeyd edib ki, planda payız sessiyasında komitəyə daxil olacaq qanun layihələrinə, vətəndaşlardan daxil olan müraciətlərə baxılması, müvafiq ictimai dinləmələrin keçirilməsi və digər məsələlər əks olunub.

Müzakirələr zamanı komitənin üzvləri Günay Əfəndiyeva, İlham Məmmədov, Soltan Məmmədov, Müşfiq Məmmədli, Mələhet İbrahimqızı, Pərvanə Vəliyeva və Parlament Aparatının Sosial qanunvericilik şöbəsinin müdiri Adil Vəliyev çıxış edərək məsələlərlə bağlı fikir və təkliflərini bildiriblər.

İclasın sonunda ötən sessiyada komitədə görülmüş işlər qonaqbəxş hesab olunub, 2026-cı ilin payız sessiyası üçün iş planının layihəsi təsdiq edilib.

"Azərbaycan"

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 30 iyul tarixli 368 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Sosial ödənişlərin təyin edilməsi, ödənilməsi, ödənişinin dayandırılması və sosial ödəniş işlərinin mühafizəsi Qaydası”nda dəyişiklik edilməsi haqqında
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 299
Bakı şəhəri, 16 sentyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Minatəmizləmə fəaliyyətini həyata keçirən zaman partlayıcı sursatların işə düşməsi nəticəsində baş verən bədbəxt hadisə ilə əlaqədar həlak olan və ya bu zaman aldığı xəsarətdən həyatını itirən minatəmizləyənlərin ailə üzvlərinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdüünün təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2026-cı il 31 mart tarixli 634 nömrəli Fərmanının 3-cü hissəsinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 30 iyul tarixli 368 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 7, maddə 929; 2025, № 5, maddə 507, № 9, maddələr 858, 870, № 11, maddə 1093; 2026, № 6, maddə 592; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2026-cı il 10 iyul tarixli 212 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş "Sosial ödənişlərin təyin edilməsi, ödənilməsi, ödənişinin dayandırılması və sosial ödəniş işlərinin mühafizəsi Qaydası"nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Aşağıdakı məzmununda 4.1.21-1-ci yarımbənd əlavə edilsin: "4.1.21-1. Minatəmizləmə fəaliyyətini həyata keçirən zaman partlayıcı sursatların işə düşməsi nəticəsində baş verən bədbəxt hadisə ilə əlaqədar həlak olan və ya bu zaman aldığı xəsarətdən həyatını itirən minatəmizləyənlərin ailə üzvlərinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdüünün təyin edilməsi üçün:

4.1.21-1.1. minatəmizləyənin minatəmizləmə fəaliyyətini həyata keçirən zaman partlayıcı sursatların işə düşməsi nəticəsində baş verən bədbəxt hadisə ilə əlaqədar həlak olmasını və ya bu zaman aldığı xəsarətdən həyatını itirmiş minatəmizləyənin 23 yaşınadək övladının (övladlarının) peşə təhsili, orta ixtisas təhsili və ya ali təhsil müəssisəsində təhsil alması barədə müvafiq təhsil müəssisəsinin arayışı;

4.1.21-1.6. minatəmizləmə fəaliyyətini həyata keçirən zaman partlayıcı sursatların işə düşməsi nəticəsində baş verən bədbəxt hadisə ilə əlaqədar həlak olmuş və ya bu zaman aldığı xəsarətdən həyatını itirmiş minatəmizləyənin 18 yaşına çatmamış (təhsil alanlar təhsilini bitirəndə, lakin ən çoxu 23 yaşına çatanaqəd), yaxud 18 yaşına çatanaqəd əlilliyi müəyyən edilmiş 18 yaşından yuxarı əlilliyi olan uşaq evlərində tərbiyə olunan qardaş və bacıları olduqda bu barədə həmin müəssisənin arayışı";

2. 7.4-cü bəndə "adı verilmiş şəxsin," sözlərindən sonra "minatəmizləmə fəaliyyətini həyata keçirən zaman partlayıcı sursatların işə düşməsi nəticəsində baş verən bədbəxt hadisə ilə əlaqədar həlak olan və ya bu zaman aldığı xəsarətdən həyatını itirən minatəmizləyənin," sözləri əlavə edilsin.

3. 8.1.2.3-cü və 8.2.2.2-ci yarımbəndlərə "adı verilmiş şəxsin" sözlərindən sonra ", habelə minatəmizləmə fəaliyyətini həyata keçirən zaman partlayıcı sursatların işə düşməsi nəticəsində baş verən bədbəxt hadisə ilə əlaqədar həlak olan və ya bu zaman aldığı xəsarətdən həyatını itirən minatəmizləyənin" sözləri əlavə edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

“Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il 17 mart tarixli 379-VIIQD nömrəli Qanununun icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin bəzi qərarlarında dəyişiklik edilməsi haqqında
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 300
Bakı şəhəri, 16 sentyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Yol hərəkəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il 17 mart tarixli 379-VIIQD nömrəli Qanununun icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 15 mart tarixli 39 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 3, maddə 195 (Cild I); 2024, № 2, maddə 210, № 9, maddə 1090; 2025, № 2, maddə 180, № 9, maddə 858; 2026, № 5 (II kitab), maddə 457; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2026-cı il 27 iyul tarixli 239 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş "Mexaniki nəqliyyat vasitələrinin və onların qoşqularının, habelə mopedlərin müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatından keçirilməsi və dövlət qeydiyyatı üzrə uçota alınması haqqında Əsasnamə"nin 2.6-cı bəndinin üçüncü abzasına "57.4-cü" sözlərindən sonra ", 57.6.3-cü" sözləri əlavə edilsin.

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 15 mart tarixli 40 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 3, maddə 196 (Cild I); 2024, № 1, maddə 111, № 2, maddə 210; 2025, № 2, maddə 196, № 9, maddə 858; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2026-cı il 27 iyul tarixli 239 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş "Nəqliyyat vasitələrinə və onların qoşqularına dövlət texniki baxışının keçirilməsi qaydaları haqqında Nümunəvi Əsasnamə"nin 2.5-ci bəndinə "57.4-cü" sözlərindən sonra ", 57.6.3-cü" sözləri əlavə edilsin.

3. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 15 mart tarixli 41 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 3, maddə 197 (Cild I); 2024, № 1, maddə 111, № 3, maddə 328, № 9, maddə 1090; 2025, № 2, maddə 180, № 3, maddə 282, № 5, maddə 507, № 9, maddə 858; Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2026-cı il 27 iyul tarixli 239 nömrəli Qərarı) ilə təsdiq edilmiş "Nəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququ verən sürücülük vəsiqəsi almaq istəyən şəxslərdən imtahanların qəbul edilməsi və onlara sürücülük vəsiqəsinin verilməsi qaydaları haqqında Əsasnamə"nin 3.9-4-cü bəndinə "57.4-cü" sözlərindən sonra ", 57.6.3-cü" sözləri əlavə edilsin.

4. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 20 dekabr tarixli 345 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2013, № 12, maddə 1635 (Cild I); 2024, № 5 (II kitab), maddə 612) ilə təsdiq edilmiş "Nəqliyyat vasitələrinə rəqəmlərin və hərflərin kombinasiyası üzrə dövlət qeydiyyat nişanlarının verilmə Qaydası"nın 2.2.3-1-ci yarımbəndinə "57.4-cü" sözlərindən sonra ", 57.6.3-cü" sözləri əlavə edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikası Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin əməkdaşlarının sağlamlığının mühafizəsi ilə əlaqədar bir sıra məsələlərin tənzimlənməsi və “Azərbaycan Respublikası Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin əməkdaşlarının sağlamlığının mühafizəsi ilə əlaqədar bir sıra məsələlərin tənzimlənməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 29 yanvar tarixli 54 nömrəli Qərarının ləğv edilməsi barədə
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 301
Bakı şəhəri, 17 sentyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Xüsusi dövlət mühafizəsi sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 16 mart tarixli 957 nömrəli Fərmanının 5.2-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Azərbaycan Respublikası Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin əməkdaşlarına (pensiyaçı çıxmış əməkdaşlar da daxil olmaqla) və onların ailə üzvlərinə tibbi xidmətin göstərilməsi, o cümlədən xəstəliklərin profilaktikası, ilkin tibbi-sanitariya yardımı, təcili və təcirəsəlməz tibbi yardım, ambulator-poliklinik və stasionar tibbi yardım, onların tibbi reabilitasiyası və sağlamlaşdırılmasının təmin edilməsi "Hərbi qulluqçuların statusu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun və "Azərbaycan Respublikasının Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyi haqqında Əsasnamənin, Agentliyin strukturunun, hərbi qulluqçularının və mülki işçilərinin say həddinin, ali zabit heyəti vəzifələrinin siyahısının təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 22 dekabr tarixli 1510 nömrəli Fərmanının tələbləri nəzərə alınmaqla, Azərbay-

Bakı şəhərinin inzibati ərazisində dövlət mülkiyyətinə aid torpaq sahəsinin bərpa olunan enerji mənbələrinin ərazisi kimi müəyyən edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 302
Bakı şəhəri, 17 sentyabr 2026-cı il

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 31 may tarixli 339-VIQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 12 iyul tarixli 1387 nömrəli Fərmanının 2.4-cü bəndinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Qoyuluş gücü 100 MVt olan günəş elektrik stansiyasının və 30 MVt gücündə Batareya Enerji Saxlanma Sisteminin tikintisi məqsədilə Bakı şəhəri Xəzər rayonu, Zirə qəsəbəsi ərazisində yaşayış məntəqələrinin torpaqları kateqoriyasına aid 198,45 hektar torpaq sahəsi bərpa olunan enerji mənbələrinin ərazisi kimi müəyyən edilsin (torpaq sahələrinin yerləşdiyi yeri, ölçülərini və sərhədlərini göstərən yerquruluşu xəritəsi əlavə olunur).

2. Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi bu Qərarın 1-ci hissəsi ilə müəyyən edilmiş bərpa olunan enerji mənbələrinin ərazisində elektrik enerjisi istehsalçısının seçilməsi ilə bağlı tədbirləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 2 avqust tarixli 2285 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Bərpa olunan enerji mənbələrinin ərazisində elektrik enerjisi istehsalçı-

sının seçilməsi Qaydası"nın tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirsin.

3. Müəyyən edilsin ki, bu Qərar qüvvəyə mindiyi tarixdən elektrik enerjisinin istehsalı məqsədilə bərpa olunan enerji mənbələrinin ərazisi kimi müəyyən edilmiş 198,45 hektar torpaq sahəsində günəş elektrik stansiyasının tikintisinə icazə "Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 6.7-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müddətdə Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə uyğun olaraq alınır.

4. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi bu Qərarın 3-cü hissəsinə uyğun olaraq, tikintiyə icazə verildikdə həmin gündən, müəyyən edilmiş müddətdə tikintiyə icazə verilmədikdə isə müddət başa çatdığı gündən üç gün müddətində bu barədə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

5. Bu Qərarın icrasına nəzarət Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti Aparatının Aqrar və ekologiya şöbəsinə həvalə edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının ərazisində xüsusi karantin rejiminin müddətinin uzadılması haqqında

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 303
Bakı şəhəri, 17 sentyabr 2026-cı il

"Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 25-ci maddəsinə və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 28 fevral tarixli 73-1 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Yoluxucu, parazitər və kütləvi qeyri-yoluxucu xəstəliklərin əmələ gəlməsi, yaxud yayılması təhlükəsi yarandıqda karantin-təşkilat, profilaktika və digər zəruri tədbirlərin görülməsi Qaydaları"na əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. Koronavirus (COVID-19) infeksiyasının ölkə ərazisində yayılmasının, onun törədə biləcəyi fəsadların qarşısının alınması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının ərazisində xüsusi karantin rejiminin müddəti 2027-ci il 2 yanvar saat 06:00-dək uzadılsın.

2. "Xüsusi karantin rejimi ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 12 sentyabr tarixli 336 nömrəli Qərarının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 9, maddə 1209 (Cild I); 2024, № 3, maddə 308, № 6 (II kitab), maddə 732, № 9, maddə 1103, № 12 (II kitab), maddə 1450; 2025, № 3, maddə 295, № 6, maddə 600, № 9, maddə 875, № 12 (II kitab), maddə 1252; 2026, № 3, maddə 282, № 5 (II kitab), maddə 478, № 6, maddə 587) 1.1-ci bəndində "2026-cı il 1 oktyabr" sözləri "2027-ci il 2 yanvar" sözləri ilə əvəz edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Türk dünyasının birliyi tarixi zərurətdir

Dünyada baş verən mürəkkəb proseslər, yeni güc mərkəzlərinin və siyasi reallıqların formalaşması dövlətlər arasında sıx tərəfdaşlığın, xüsusi tarixi-mənəvi köklərə söykənən həmrəyliyin əhəmiyyətini bir daha ortaya qoyur. Azərbaycan özünün məqsədyönlü xarici siyasəti ilə həm islam aləmində, həm də, Türk dünyasında birləşdirici, bəridirici və əməkdaşlıq istiqamət verən aparıcı güc mərkəzlərindən biri kimi çıxış edir. Ölkəmiz müsəlman xalqları arasında mənəvi bağların dərinləşməsinə illərdir ardıcıl və ciddi töhfələr verməkdədir. Azərbaycan bu ali məqsədi bilavasitə əməli addımlarla, qlobal miqyaslı təşəbbüslərlə reallığa çevirir.

Azərbaycanın həmrəylik mərkəzi kimi artan rolu bu günlərdə paytaxtda iki böyük və möhtəşəm beynəlxalq tədbirin eyni vaxtda təşkil olunması ilə bir daha öz təsdiqini tapdı. Sentyabrın 15-də Bakıda Türk Dövlətləri Təşkilatının Müsəlman Dini Rəhbərləri Şurasının 7-ci toplantısının və dahi şair, mütəfəkkir Seyid Yəhya Bakuviyə həsr olunmuş beynəlxalq konfransın keçirilməsi, mötəbər qonaqların bu tədbirlərdə iştirakı olduqca əhəmiyyətlidir. Hər iki tədbirin eyni vaxtda təşkilatı regionda mənəvi birliyin, elm və irfən ənənələrinin dirçəldilməsi baxımından mühüm tarixi hadisədir.

Din xadimlərinin və mütəfəkkirlərin davamlı görüşləri xalqlarımız arasında mənəvi yaxınlıq dərinləşməsinə, müasir dövrdə dünya miqyasında getdikcə nə rahatlıq doğuran islamofobiya kimi mənfi təzahürlərə, ksenofobiya və ayrı-seçkiliyə qarşı vahid platformadan mübarizə aparılmasına güclü zəmin yaradır. Bu cür məntəqəvi addımlar həm də xalqlarımızın ortaq mənəvi dəyərlərini qorumaq və gələcək nəsillərə çatdırmaq baxımından əvəzsiz rola malikdir.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın bu sahədəki ardıcıl və məqsədyönlü siyasətini vurğulayaraq bəyan edib: "Biz Azərbaycanda hər zaman çalışmışıq və çalışacağıq ki, islam həmrəyliyiini əməli-praktiki addımlarla, öz işimizlə gücləndirək". Eyni zamanda dövlət başçımızın "Öz tərəfimizdən əlimizdən gələni edəcəyik ki, müsəlman aləmi vahid bir ailə kimi birləşsin, bütün lazımsız söz-söhbətlər yığışdırılsın, qarşıdurmalar dayandırılınsın" fikri Azərbaycanın bu missiya və qədr böyük məsuliyyətlə yanaşdığının bariz göstəricisidir.

Azərbaycan özünün tarixi haqq işini və bölgədə yaradılmış yeni reallıqları beynəlxalq auditoriyaya çatdırmaq istiqamətində dövlət siyasətini prioritet istiqamətlərindən birini türk dünyasının birliyi təşkil edir. Çünki bu gün türk dövlətlərinin sıx inteqrasiyası müasir dövrün tələb etdiyi tarixi zərurətdir. Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uzaqgörən siyasət nəticəsində türk dünyasının təşkilatlanması və güclənməsi istiqamətində tarixi addımlar atılıb. Türk ölkələrinin institusional birliyinin təməli məhz Azərbaycanda qoyulub. 2009-cu ilin oktyabr ayında türk dövlətlərinin başçıları arasında Azərbaycanın keçirilən IX Zirvə Görüşündə Naxçıvan Sazişinin imzalanması ilə Türk Dövlətləri Təşkilatının bünövrəsi qoyulub. Bu tarixi hadisə türk dünyasının geostrateji mənzərəsinə köklü şəkildə dəyişib. Sonrakı mərhələdə Azərbaycan bu birliyin dinamik inkişafına misilsiz töhfələr verməyə davam edib. Türk Dövlətləri Təşkilatının ilk qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün 2024-cü ilin iyul ayında məhz Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində təşkil olunması və tarixi "Qarabağ Bəyannaməsi"nin imzalanması təşkilatın gələcək inkişaf xəttinin müəyyən edilməsinin başlanğıcı olub.

Hazırda Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlıq yalnız siyasi dialoqla məhdudlaşmır, iqtisadiyyat, ticarət, nəqliyyat-logistika, mənəvi-milliyat dəyərlər, təhlükəsizlik və müdafiə sənayesi kimi həyatı sahələrdə dərinləşir. Bu gün türk dünyası nəhəng bir coğrafiyanı və böyük potensialı əhatə edir. TDT-yə daxil olan ölkələrin ümumi ərazisi 4,2 milyon kvadrat kilometrəndən çoxdur, əhalisinin sayı isə 180 milyona yaxındır. Bu böyük demografik və ərazi potensialı, zəngin təbii resurslar və strateji nəqliyyat dəhlizləri türk dünyasını qlobal siyasətdə söz sahibinə çevirir.

Prezident İlham Əliyev bu birliyin rəmzi və praktiki əhəmiyyətini proqram xarakterli çıxışında xüsusi olaraq bəyan edib: "Təbii ki, bizim türk dünyası ilə sıx əlaqələrimiz var, Qafqaz xalqları ilə sıx qohumluq, dostluq əlaqələrimiz var. Təbii ki, burada sizin bir yerdə olmağınız çox böyük rəmzi mənə daşıyır. Çünki məhz belə birləşmələr bizi daha da birləşdirir, aramızdakı dostluq, qardaşlıq əlaqələrini gücləndirir və dünyaya çox gözəl mesajlar verir. Türk dünyası, Qafqaz, islam aləmi bir yerdə olanda heç kim bizə bata bilməz. Heç kim bizə qarşı ədalətsizlik edə bilməz. Ona görə də biz dövlət olaraq və dövlət siyasəti apararaq bu amili həmişə üstün tuturuq".

Türk dünyasının və islam aləminin həmrəyliyi regionda sülhün, sabitliyin və ədalətin əsas zəmanətçisidir. Azərbaycan bundan sonra da öz milli maraqlarına, tarixi köklərinə və qardaşlıq prinsiplərinə sadıq qalaraq, türk dünyasının birliyinin qorunması və ortaq gələcəyimizin daha təhlükəsiz olması istiqamətində qətiyyətli addımlarını davam etdirəcək.

Mübariz QURBANLI,
YAP İdarə Heyətinin üzvy, Milli Məclisin deputatı

Həmərəyliyın yeni məzmunu: Azərbaycan türk və islam dünyasının əməkdaşlıq platformasında

Müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində baş verən sürətli dəyişikliklər dövlətlər və xalqlar qarşısında yeni çağırışlar yaratmaqla yanaşı, əməkdaşlığın ənənəvi formalarının da yenidən nəzərdən keçirilməsini zəruri edir. Bu baxımdan türk dünyası və islam ölkələri arasında münasibətlərin yalnız tarixi, dini və mədəni yaxınlıq üzərində deyil, həm də siyasi, humanitar və institusional əməkdaşlıq mexanizmləri əsasında inkişaf etdirilməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bakıda Türk Dövlətləri Təşkilatının Müsəlman Dini Rəhbərləri Şurasının 7-ci toplantısının və böyük Azərbaycan mütəfəkkiri Seyid Yəhya Bakuviyə həsr olunmuş beynəlxalq konfransın eyni vaxtda keçirilməsi də məhz bu çərçivədə diqqət cəhəti.

Bu iki tədbirin bir məkanda və eyni zaman kəsiyində keçirilməsi tarixlə müasirliyin, milli-mədəni irslə beynəlxalq əməkdaşlığın bir-birini tamamlayan istiqamətlər kimi təqdim olunmasına imkan yaradır. Prezident cənab İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan öz tarixi şəxsiyyətləri və zəngin mədəni irsi ilə fəxr edən ölkə olmaqla yanaşı, bu irsi daha geniş coğrafiyada tanıtmğa və onun ətrafında dialoq mühiti yaratmağa çalışır.

Prezidenti cənab İlham Əliyevin müəyyənləşdirdiyi xarici siyasət kursunda türk dünyasının birliyinin möhkəmləndirilməsi strateji prioritetlərdən biridir və "Bizim bir ailəmiş var, o da türk dünyasıdır" prinsipi bu əməkdaşlığın ideoloji əsasını təşkil edir. Bu siyasi xəttin montajı davamı olaraq Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətlər arasında dini sahədə əməkdaşlığın institusional əsaslarını gücləndirilməsi, ortaq dini-mənəvi dəyərlərin qorunması və müasir çağırışlara qarşı əlaqələndirilmiş yanaşmaların formalaşdırılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. 2026-cı ilin iyun ayında Şuşada Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin dini məsələlər üzrə dövlət qurumları rəhbərlərinin ilk görüşünün keçirilməsi türk dünyasının inteqrasiya proseslərinin dini sahədə də sistemli əməkdaşlıq məqsədinə keçdiyini göstərən vacib təşəbbüs kimi xarakterizə oluna bilər.

Azərbaycan tarixinin böyük mütfəkkirlərinin irsi milli sərhədlərlə məhdudlaşmayan mühüm mədəni sərvətdir. Nizami Gəncəvi, Xaqani Şirvani, İmadəddin Nəsimi, Seyid Yəhya Bakuviyə, Şah İsmayıl Xətai və Məhəmməd Füzuli kimi şəxsiyyətlərin yaradıcılığı Azərbaycan xalqının dünya mədəniyyətinə verdiyi töhfələrin vacib hissəsini təşkil edir. Bu irsin aktuallığı keçmişin xatırlanması ilə bağlı deyil. Əksinə, həmin irs bu gün müxtəlif xalqlar və cəmiyyətlər arasında dialoq üçün intellektual və mənəvi zəmin formalaşdırır. Seyid Yəhya Bakuvinin irsinin beynəlxalq konfrans çərçivəsində müzakirə olunması da bu aspektdən önəmli hadisədir. Çünki böyük mütfəkkirlərin irsinin beynəlxalq elmi və ictimai döviyyəyə daxil edilməsi mədəni diplomatiyanın imkanlarını genişləndirir. Tarixi şəxsiyyətlərin irsi xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşmanın təşviqi üçün istifadə edilə bilən əhəmiyyətli humanitar resursdur.

Ölkəmizin müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində mədəniyyətövlərarası və dinlərarası dialoqa yönəlmis tədbirlərə evsahibliyi etməsi Azərbaycanın müxtəlif platformaların kəşidiyi məkanlardan birinə çevirir. Azərbaycanın xüsusi mövqeyi həm də onun coğrafi və siyasi kimliyinin çoxşəxli xarakterindən irəli gəlir. Ölkəmiz türk dünyasının bir hissəsidir, Qafqaz regionunda yerləşir və islam dünyasının mühüm siyasi və mədəni aktorlarından biridir. Prezident İlham Əliyevin çıxışında da Azərbaycanın türk dünyası və Qafqaz arasında tarixi əlaqələrə malik olması xüsusi vurğulanır. Bu xüsusiyyət Azərbaycanın beynəlxalq əməkdaşlıq gündəli-

yinə əlavə imkanlar qazandırır. Müxtəlif regional təşkilatlar və platformalar arasında əlaqələrin inkişafı Azərbaycanın xarici siyasətində çoxvektorlu əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirilməsinə xidmət edə bilər.

İslam həmərəyliyı anlayışı uzun müddət əsasən mədəni və dini birlik kontekstində işlədilib. Halbuki müasir beynəlxalq münasibətlərdə bu anlayışın daha geniş məzmun qazanması mümkündür. Müasirlik ortaq problemlərə münasibətdə qarşılıqlı məsuliyyət, dialoq və əməkdaşlıq mexanizmlərinin formalaşdırılması deməkdir. Cənab prezident İlham Əliyevin çıxışında Azərbaycanın islam həmərəyliyını "əmali-praktiki addımlarla" gücləndirmək siyasətinə xüsusi diqqət yetirilir. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və İCESCO çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlər, eləcə də 2017-ci ildə Bakıda keçirilmiş IV İslam Həmərəyliyı Oyunları bu yanaşmanın nümunələri kimi göstərilir. Burada əsas məsələ həmərəyliyın institusional xarakter almasıdır. Əgər dövlətlər və cəmiyyətlər arasında münasibətlər təkcə bəyanatlar səviyyəsində qalsın, onların uzunmüddətli nəticə yaratmaq imkanları məhdu olar. Əksinə, müntəzəm görüşlər, birgə layihələr, humanitar proqramlar, akademik mübadilələr və ictimai diplomatiya mexanizmləri həmərəyliyı davamlı prosese çevirə bilər.

Dini liderlər böyük sosial auditoriyalara təsir göstərən ictimai aktorlardır. Onların sülh, qarşılıqlı hörmət, barışiq və əməkdaşlıq çağırışları cəmiyyətlərdə münasibətlərin formalaşmasına təsir göstərə bilər. Cənab prezidentin çıxışında dini liderlərin sözlərinin müsəlman icmaları üçün əhəmiyyət daşıdığı və bu sözlərin sülhə, əməkdaşlığa və əmin-amanlığa istiqamətlənməsinin vacibliyi məhz bu reallıqla əlaqələndirilir. Bu yanaşma dini diplomatiyanın müasir beynəlxalq münasibətlərdə artan əhəmiyyətini də göstərir. Din dövlətlərarası münasibətlərin yeganə müəyyənədicisi olmasa da, ictimai diplomatiya, humanitar əlaqələr və sülh quruculuğu baxımından mühüm vasitələrdən birinə çevrilir.

Sülhün əldə olunması ilə onun cəmiyyətlərdə möhkəmləndirilməsi eyni proses deyil. Siyasi razılaşmalar münaqişənin hüquqi və diplomatik çərçivəsini müəyyən edə bilər, lakin uzunmüddətli sülh üçün cəmiyyətlər arasında etimadın formalaşması da zəruridir. Məhz bu çərçivədə dini liderlərin imkanlarından istifadə məsələsi xüsusi diqqət tələb edir. Dini icmaların rəhbərləri insanların dünyagörüşünə, mədəni təsəvvürlərinə və sosial davranışlarına təsir göstərə bilər. Buna görə də onların qarşıdurma deyil, dialoq və qarşılıqlı anlaşma dilindən istifadə etməsi sülh mədəniyyətinin inkişafına töhfə verə bilər.

Prezident İlham Əliyevin çıxışında regionda sülhün qorunması məsələsinə xüsusi yer ayrılır. Azərbaycan tərəfindən sülh gündəliyinin seçilməsi və bu istiqamətdə praktiki addımların atılması dövlət siyasətinin mühüm istiqaməti kimi təqdim olunur. Bu kontekstdə türk dünyası

və islam dünyasının dini liderləri arasında dialoq platformalarının genişləndirilməsi sadəcə dini məsələ kimi deyil, həm də regional sabitlik və humanitar əməkdaşlıq məsələsi kimi nəzərdən keçirilə bilər. Prezidentin çıxışında Qarabağ məsələsinə ayrılan geniş yer Azərbaycanın müharibədən sonrakı siyasi gündəliyinin mühüm istiqamətlərini də ortaya qoyur. Burada üç paralel xətt diqqəti cəlb edir: tarixi yaddaşın qorunması, dağıdılmış ərazilərin bərpası və gələcəyə yönəlmis sülh gündəliyi.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə dağıdılmış dini-mədəni irsin bərpası bu istiqamətdə ayrıca əhəmiyyət daşıyır. Ağdam məscidinin bərpası prosesindən sonrakı mərhələdə digər məscidlərin də bərpası və yenidən qurulması məsələlərinə toxunulmuşdur. Dini abidələr həm də tarixi yaddaşın, mədəni kimliyin və ictimai məkanın bir hissəsidir. Ona görə də dini irsin qorunması postmünaqişə dövründə sosial reinteqrasiyanın və mədəni həyatın bərpasının mühüm komponentlərindən biri kimi qiymətləndirilə bilər.

Eyni zamanda Qarabağda həyata keçirilən Böyük qayıdış prosesi regionun sosial həyatının yenidən qurulması qarşısında məqsəd qoyur. Prezidentin çıxışında artıq müxtəlif şəhər və kəndlərdə insanların məskunlaşdığı, keçmiş məcburi köçkünlərin qayıtdığı və regionda həyatın bərpa olunduğu qeyd edilir. Bu prosesin sosial aspekti xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Çünki ərazilərin fiziki bərpası ilə yanaşı, insanların həmin məkanlarla mədəni və sosial bağlarının yenidən qurulması da uzunmüddətli nəticələrin əsas şərtlərindən biridir.

Sülh haqqında danışıqlar diqqəti sadəcə dövlətlərarası münasibətlərə yönəltmək kifayət deyil. Sülh həm də insanların gündəlik həyatına, ailələrin gələcəyinə, uşaqların dünyagörüşünə və cəmiyyətlərin bir-birinə necə qəbul etməsinə təsir göstərən sosial hadisədir. Bu nöqtəyindən nəzərdən sülh gündəliyinin sosial ölçüsü xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Uzunmüddətli sülh nəsillərin qarşılıqlı düşmənçilik deyil, dialoq və əməkdaşlıq mühitində formalaşmasını tələb edir. Məhz burada ailə və sosial institutların rolunu ön plana çıxır. Uşaqların və gənclərin dünyagörüşünün formalaşmasında ailə ilə yanaşı, təhsil, mədəniyyət, media və dini institutlar da mühüm rol oynayır. Sülh mədəniyyətinin gələcək nəsillərə ötürülməsi bu institutların birgə fəaliyyətini zəruri edir. Çünki cəmiyyətin dayanıqlılığı yalnız iqtisadi və siyasi göstəricilərlə ölçülmür. Ailə institutunun möhkəmliyi, uşaqların təhlükəsiz və sağlam sosial mühitdə böyüməsi, qadınların ictimai həyatda fəal iştirakı və gənclərin vətəndaşlıq dəyərlərinin inkişafı dövlətin uzunmüddətli sosial dayanıqlılığının əsas komponentlərindəndir. Bu mənada milli-mədəni dəyərlər müasir sosial siyasətin mühüm elementlərindən biri olmaqla yanaşı, insan hüquqları, bərabərlik, qarşılıqlı hörmət və sosial məsuliyyət prinsipləri ilə birlikdə nəzərdən keçirilməlidir.

Azərbaycanın yerləşdiyi coğrafi məkana müxtəlif regional

əməkdaşlıq istiqamətlərini birləşdirən imkanlar verir. Türk dünyası ilə Qafqaz, Qafqazla islam dünyası, türk dünyası ilə islam dünyası arasında tarixi və müasir əlaqələrin mövcudluğu bu imkanların əsasını təşkil edir. Prezidentin çıxışında türk dünyasının, Qafqaz və islam aləminin birlikdə əməkdaşlıq etməsinin əhəmiyyətinə xüsusi diqqət yetirilir. Burada "birlik" anlayışını təkcə siyasi inteqrasiya kimi başa düşmək düzgün olmazdı. Müasir şəraitdə birlik müxtəlif əməkdaşlıq formatlarının paralel şəkildə inkişaf etdirilməsi, ortaq maraqların müəyyənləşdirilməsi və fikir ayrılıqlarının dialoq yolu ilə həll edilməsi deməkdir.

Azərbaycanın qarşısında duran vəzifələrdən biri də məhz bu müxtəlif platformalar arasında əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirməkdir. Dini liderlərin müəmmadi görüşləri, parlamentlərarası əlaqələr, gənclər və qadın platformaları, akademik əməkdaşlıq və mədəni diplomatiya bu istiqamətdə başlıca vasitələr ola bilər. Prezident İlham Əliyevin dini liderlərin görüşlərinin ənənəvi formata çevrilməsi, onların hər il və ya iki ildən bir keçirilməsi ilə bağlı irəli sürdüyü fikir də bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Belə platformaların davamlı xarakter alması fikir mübadiləsinə epizodik tədbirdən institusional dialoq mexanizminə çevirə bilər.

Müasir dövrdə beynəlxalq tədbirlərin sayından daha çox onların yaratdığı nəticələr əhəmiyyət daşıyır. Bütün bunları nəzərə alsaq və mədəni platformaların gələcək fəaliyyətində nəticəyönümlülük əsas meyarlardan biri olmalıdır. Dini liderlərin görüşləri çərçivəsində sülh mədəniyyətinin təşviqi, dini ayrışdırılığın qarşısının alınması, ekstremizmə qarşı maarifləndirmə, dini-mədəni irsin qorunması, gənclər arasında tolerantlıq və qarşılıqlı hörmətin gücləndirilməsi kimi istiqamətlər üzrə konkret əməkdaşlıq mexanizmlərinin formalaşdırılması mümkündür. Davamlı notice üçün müxtəlif sosial qrupların bu prosədə iştirak imkanlarının genişləndirilməsi vacibdir.

Azərbaycanın bu proseslərdəki mövqeyi onun türk dünyası, Qafqaz və islam dünyasının kösməsinə yerləşən ölkə kimi imkanları ilə sıx bağlıdır. Bu imkanların davamlı nəticələrə çevrilməsi isə dialoqun institusional xarakter almasını, əməkdaşlığın konkret layihələrlə möhkəmləndirilməsindən asılıdır. Bu gün dünyada qarşıdurmaların coğrafiyasının genişləndiyi bir şəraitdə sülhə xidmət edən hər bir platformanın əhəmiyyəti artır. Lakin sülh müharibənin olmasa deyil. Sülh həm də qarşılıqlı etimadın, sosial həmərəyliyın, dialoq mədəniyyətinin və gələcəyə dair ortaq baxışın formalaşmasıdır. Azərbaycanın türk və islam dünyası ilə əməkdaşlıq siyasətinin qarşısında duran əsas perspektivlərdən biri də məhz bu anlayışların praktik məzmunla zənginləşdirilməsidir. Bakıda keçirilən dini və mədəni tədbirlər bu istiqamətdə təkcə bir başlanğıc deyil, həm də daha davamlı və institusional əməkdaşlıq üçün imkan yaradan platforma kimi nəzərdən keçirilməlidir.

Həmərəylik tarixdən gələn mədəni yaxınlığın ifadəsi ola bilər. Lakin onun davamlı siyasi və ictimai resurs çevirən əsas amil ortaq fəaliyyət, qarşılıqlı etimad və konkret əməkdaşlıqdır. Azərbaycanın bu prosədə irəli sürdüyü yanaşmanın mahiyyəti də məhz həmərəyliyın praktik məzmun qazanmasına yönəldir.

Hicran HÜSEYNOVA, Milli Məclisin komitə sədri

Ölkəmiz islam həmərəyliyı üçün effektiv dialoq imkanı yaradır

Bu gün dünya dini və mədəni ayrışdırılıq, islamofobiya və müxtəlif cəmiyyətlər arasında etimad böhranı ilə üz-üzədir. Belə bir şəraitdə müsəlman ölkələri arasında həmərəyliyın gücləndirilməsi zərurətə çevrilir. Prezident İlham Əliyevin müsəlman dini liderləri ilə görüşdə səsləndirdiyi fikirlər də məhz bu kontekstdə diqqət cəhəti. Dövlət başçımızın çıxışında əsas xətt ondan ibarətdir ki, islam dünyasının qarşılaşdığı problemlərə cavab axtarılmalı və ayrı-ayrılıqda deyil, birlik və müstəqil səylərlə verilməlidir. Təbii ki, həmərəylik dedikdə yalnız siyasi bəyanat deyil, beynəlxalq əməkdaşlıq, mədəni və humanitar əlaqələr, dini liderlərin dialoqu və xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmləndirilməsi nəzərdə tutulur.

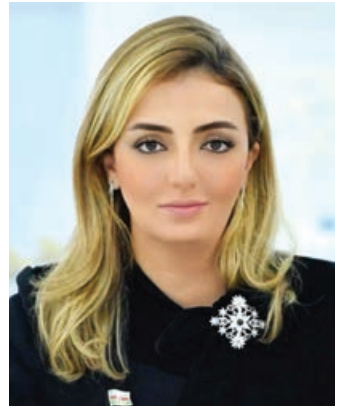
Təəssüf ki, bəzi islam ölkələri müxtəlif regional böhranların, münaqişələrin və sosial-iqtisadi problemlərin təsiri altındadır. Belə şəraitdə həmərəylik həm də dialoq üçün ortaq zəmin yaratmaq deməkdir. Bu prosədə dini liderlərin çağırışı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu səbəbdən cənab Prezidentin çıxışında dini liderlərin sözlərinin milliyyətlə insan üçün mədəni əhəmiyyət daşıdığı vurğulanır. Əgər bu nüfuz sülhə, əmin-amanlığa, barışığa və əməkdaşlığa yönəldilsə, onun cəmiyyətlərdə qarşılıqlı anlaşmanın güclənməsinə böyük təsiri var. Yəni, dini həmərəylik sülh və əməkdaşlıq resursuna çevrilə bilər.

Çıxışın ən diqqətçəkən məqamlarından biri islamın terrorla eyniləşdirilməsi, müsəlmanların kollektiv şəkildə mənfəi obrazda təqdim edilməsi və Qurana qarşı təhqirəməz hərəkətlərə münasibətdir. Dövlət başçısı bu hadisələri haqlı olaraq "məqsədyönlü siyasət" kimi qiymətləndirir və bunun qarşısında dayanılmaz əsas amil kimi islam dünyasının birliyini göstərir. Reallıq ondan ibarətdir ki, islamın əsas fəlsəfəsi məonəviyyət, ədalət və sülhə bağlıdır. Lakin bir çox qərəzli qüvvələr bu reallığa kölgə salmağa çalışır. İslamofobiya cavab olaraq müsəlman dövlətləri və icmaları arasında koordinasiya və həmərəylik gücləndirilməlidir.

Azərbaycan uzun illərdir islam həmərəyliyının möhkəmlənməsi istiqamətində praktik addımlar atır. Bakıda keçirilmiş IV İslam Həmərəyliyı Oyunları da bu real addımlardan biridir. 2017-ci ilin mayında keçirilən yarışlarda 54 ölkədən 3 mindən çox atlet iştirak edib. Bu tədbirin siyasi və humanitar əhəmiyyəti onun idman nəticələrindən daha geniş idi. Azərbaycanın uğurlu evsahibliyi sayəsində idman diplomatik və humanitar dialoqun vasitəsinə çevrilmişdi. Beləliklə, "Bakı-2017" dostluq, sülh, tolerantlıq və mərhəmət ruhunda xalqları bir araya gətirən platforma kimi tarixə düşdü.

Prezident İlham Əliyevin çıxışında yer alan digər mühüm təşəbbüs isə türk dövlətlərinin müsəlman dini liderlərinin görüşlərinin ənənəvi formata salınması ilə bağlıdır. Bu görüşlərin müntəzəm keçirilməsi dini savadlılığın artırılması, islamofobiya qarşı maarifləndirmə, humanitar əməkdaşlıq, dinlərarası dialoq və tolerantlıq kimi məsələlərin sistemli şəkildə müzakirəsinə şərait yaradır.

Çıxışda Azərbaycanın Qarabağda bərpa prosesində məscidlərin bərpasına verdiyi önəm də xüsusi vurğulanır. Cənab Prezidentin sözlərinə görə, 2021-ci ildən etibarən bərpa prosesində ilk layihə Ağdam məscidi olub və sonrakı dövrdə dağıdılmış və ya zədələnmiş məscidlərin bərpası davam etdirilib.

Məscidin bərpası dini-mədəni irsin qorunmasının rəmzlərindən biridir. Ağdam məscidinin bərpası həm də Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirdiyi geniş yenidənqurma siyasətinin bir hissəsidir.

Eyni zamanda bu məsələ beynəlxalq auditoriyaya Azərbaycanın dini və mədəni irsə münasibətini göstərmək baxımından vacib nümunədir.

Azərbaycanın mövqeyini fərgləndirən cəhətlərdən biri onun eyni zamanda müxtəlif beynəlxalq platformalarda iştirak etməsidir.

Ölkəmiz bir tərəfdən, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvüdür, digər tərəfdən, Avropada təmsil olunur, həm türk, həm də islam dünyasının bir hissəsidir. Bu, Bakıya fərqli siyasi və mədəni məkanlar arasında dialoq yaratmaq imkanı verir.

Məhz buna görə Azərbaycan beynəlxalq miqyasda da birləşdirici, barışdırıcı və əməkdaşlığa istiqamət verən ölkə kimi qəbul olunur. Azərbaycanın əsas məqsədi islam həmərəyliyını real əməkdaşlıq imkanlarına çevirməkdir.

Könül NURULLAYEVA, Milli Məclisin deputatı

Qafqaz Albaniyası irsi Azərbaycan xalqının mədəni sərvətidir

Qafqaz Albaniyasının tarixi-mədəni irsi çoxşəxli Azərbaycan dövlətçiliyinin, etno-genezinin və maddi mədəniyyətinin fundamental sütunlarından biri, ölkənin qədim tarixi-etnik kimliyinin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Müasir dövrdə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən dövlət strategiyasında bu irsin qorunması, elmi əsaslarla fundamental şəkildə araşdırılması və beynəlxalq miqyasda obyektiv təndirilməsi prioritet istiqamətlərdən birinə çevrilir.

Milli Məclisin Elm və Təhsil komitəsinin sədri Anar İSGƏNDƏROV qəzetimizə açıqlamasında deyib ki, xüsusi işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərazilərindəki alban xristian-memariq nümunələrinin mövcud vəziyyəti tarixi ədalət və hüquqi varisliyin bərpası kontekstində həm siyasi, həm də humanitar-akademik baxımdan müstəsna aktuallıq kəsb edir: "Qafqaz Albaniyasına aid maddi-mədəniyyət abidələri, kilisə və monastırlar Azərbaycan xalqının tarixi-mədəni mülkiyyətidir. Dövlət bu abidələrin orijinal tarixi-etnik kimliyini qorumağı və hər hansı kənar müdaxiləyə qarşı elmi-siyasi iradə nümayiş etdirməyi dövlət siyasətinin mərkəzi xətti kimi müəyyənləşdirir. Regionda onilliklər boyu subyektiv ideoloji iddialarla yürüdülmən erməniləşdirmə siyasəti təkcə ərazi ekspansiyasına deyil, həm də bölgənin qədim aborigen sakinlərinin mədəni-tarixi izlərini epigrafiq və arxeotipik olaraq silməyə yönəlib. Azərbaycan ərazisindəki xristian-alban məbədləri üzərində "bərpə" adı altında aparılan manipulyasiyalar nəticəsində orijinal bədii-estetik elementlər təhrif edilib, memarlıq quruluşu dəyişdirilib və dəş sənədlər saxtalaşdırılıb. Təsəffü deyil ki, 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində işğaldan azad edilmiş Kəlbəcər rayonunda əsasən aşkarlanan maddi sübutlar, Ermənistanın bölgədə həyata keçirdiyi psevdə-tarixi rekonstruksiya və sınıf köklərinin yaradılması fəaliyyətini tam ifşa edib. Ərazidə aşkarlanmış xüsusi dəş emalatxanalarından qeyri-qanuni dəş ustaların tərəfindən qədim qəbir daşları və qaçdaş (xaçkar) formalarında yeni abidələr istehsal olunub, onların üzünə əski arxaik epigrafiq mətnlər, işarələr və xristian simvolları həkk edilib. Bu yeni istehsal olunmuş dəş materiallarına qədimlik effekti vermək məqsədilə onlar sirkə turşusu (sirkə esensiyası) və xüsusi aqressiv kimyəvi məhlullarla dolu vanalardan saxlanılıb. Bu kimyəvi proses

nəticəsində daşın səthində sürətli süni eroziya, struktur aşınması və rəng dəyişikliyi (patina təbəqəsi) formalaşdırılıb. Beləliklə, süni şəkildə qocaldırılmış bu saxta materiallar Kəlbəcər və digər işğal altında olmuş Azərbaycan ərazilərində torpaq altına basdırılaraq, gələcək arxeoloji və siyasi iddialar üçün saxta maddi-mədəniyyət sənədləri kimi döviyyəyə daxil edilməyə hesablanıb".

A.İsgəndərov qeyd edib ki, tarixi-hüquqi retrospektivdə xristian-alban irsinin mənimənilməsi prosesinin institusional əsası 1836-cı ildə çar Rusiyanın Sinod fərmanı ilə Alban Avtokefal Kilsəsinin rəsmi statusunun ləğv edilməsi və onun bütün mülkiyyətinin, arxivlərinin Ecmiədzin Erməni Qriqorian Kilsəsinə verilməsi ilə qoyulub. Bu tarixi qəsb prosesinə qarşı Azərbaycan dövlətinin apardığı hücum diplomatiyası və obyektiv elmi metodologiya nəticəsində Xudavəng, Gəncəşər və Ağoqlan kimi monastırların komplekslərinin əsl tarixi-etnik kimliyi dünya miqyasında müdafiə olunur. Bu abidələrin memarlıq arxitekturasındakı altı sistemindən tutmuş alban xaçlarının spesifik formalarına qədər olan konstruktiv fərqlər onların Qriqorian kilsə strukturundan tamamilə müstəqil inkişaf etdiyini sübut edir. Məhz bu elmi həqiqətlərə əsaslanaraq və alban irsinin təbii ki, 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində işğaldan azad edilmiş Kəlbəcər rayonunda əsasən aşkarlanan maddi sübutlar, Ermənistanın bölgədə həyata keçirdiyi psevdə-tarixi rekonstruksiya və sınıf köklərinin yaradılması fəaliyyətini tam ifşa edib. Ərazidə aşkarlanmış xüsusi dəş emalatxanalarından qeyri-qanuni dəş ustaların tərəfindən qədim qəbir daşları və qaçdaş (xaçkar) formalarında yeni abidələr istehsal olunub, onların üzünə əski arxaik epigrafiq mətnlər, işarələr və xristian simvolları həkk edilib. Bu yeni istehsal olunmuş dəş materiallarına qədimlik effekti vermək məqsədilə onlar sirkə turşusu (sirkə esensiyası) və xüsusi aqressiv kimyəvi məhlullarla dolu vanalardan saxlanılıb. Bu kimyəvi proses

diqləyir. Bu struktur bənzərlik təsadüfi olmayıb, regionda islam dini yayıldıqdan sonra da yerli sənətkarların qədim alban memarlıq mədəniyyətinin mühəndislik ənənələrini davam etdirdiyini göstərir.

"Şəki və Qax rayonlarındakı qədim kilsələrin inşasında istifadə olunan çay daşları və kərpic düzümlü texnikası ilə sonrakı dövrlərə aid məscid və karvansaraların bənzər tikinti materialları, bölgədə vahid etnik-mədəni varisliyin qırılmadığını maddi faktlarla təsdiqləyir.

Prezident İlham Əliyev Kəlbəcərdəki kilsələrin qədim Qafqaz Albaniyasına məxsus olduğunu, 1830-cu illərdə çar Rusiyanın alban kilsəsini ləğv edərək mülkiyyətini erməni Qriqorian kilsəsinə verdiyini, bununla da tarixi irsin mənimənilməyini vurğulamışdır. Dövlət başçısının regional və beynəlxalq platformalarda Qafqaz Albaniyası mövzusunu gündəmə gətirməsi strateji əhəmiyyət daşıyır. Qəbələnin qədim paytaxt olması və udi xalqının məskunlaşma arealı olması bu rəmzi xarakterli gücləndirir. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Kiş, Çotarı və Müqəddəs Məryəm Ana kilsələrində aparılan bərpa işləri multikulturalizm modelinin təzahürüdür. Udi xalqının tarixi mirası qorunur, alban kilsəsinin erməni kilsəsindən fərqli simvolları malik olduğu qeyd edilir. Azad edilmiş ərazilərdəki məbədlər bərpa olunur və alban dili udiylər tərəfindən qorunur.

Nəticə etibarilə, Qafqaz Albaniyası irsinin qorunması regional saxtakarlıqlara qarşı elmi bərkidə və ölkənin global sülhə sadiqliyinin sübutu olmaqla yanaşı, Kəlbəcərdəki Gəncəşər məbədi üzərində yer alan qəç fiquru və səkkizgüslü ulduz simvolları, Qarabağdakı məbədlərdə alban xanımlarının "xatun" kimi titullaşdırılması, eləcə də fundamental "Alban tarixi" əsərində Şəki hakimi Şəhri ibn Sumbatın xaqan titulu Mehralıran nəslindən olduğunun qeyd edilməsi kimi faktiki məqamlar bu irsin bilavasitə Azərbaycan xalqının maddi-mədəni sərvəti olduğunu elmi şəkildə sübut edir", - deyər deputat əlavə edib.

Komitə sədri vurğulayıb ki, nəticə etibarilə, Prezident İlham Əliyevin rəsmi çıxışlarında tez-tez bəyan etdiyi tarixi həqiqətlər beynəlxalq müstəvidə yürüdülmən saxtakar təbliğat məşinını tamamilə iflasa uğradıb. Dövlət başçısının nümayiş etdirdiyi qətiyyətli mövqe Qafqaz Albaniyası irsinin gələcək nəsillərə orijinal formada ötürülməsinin on mühüm təminatdır.

Əsmər QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"

Diplomatların Qarabağa səfəri erməni revanşizminə sərt şillədir

və UNESCO-nun müvafiq qərarlarının kobud şəkildə pozulmasıdır.

İrəvanda yerləşən Damirbulaq məscidinin, Sərdar məscidinin və digər tarixi məkanların, abidələrin taleyi ilə bağlı bu günə qədər Ermənistan açıq və aydın mövqə ortaya qoymayıb, halbuki sözügedən tarixi tikililərin Azərbaycan xalqına məxsus olması barədə, dünyanın əksər arxivlərində, o cümlədən Ermənistanın ensiklopediyasında çoxsaylı faktlar göstərilib, şəkillər, yazılar dərc olunub. Ermənistanın hakim zümresi isə revanşistlər kimi fəaliyyət yolu tutaraq Azərbaycan xalqına məxsus tarixi obyektlərin məhv edilməsinə dəstək verilib. Hətta Ermənistan parlamentinin sədri Ruben Rubenyan Koçaryan, Sarkisyan və digər revanşistlər kimi fikirlər səsləndirir. Təbii ki, Ruben Rubenyanın açıqlaması qəbulədlməzdir, Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilədir. 14 sentyabr tarixində Ermənistan parlamentində 12-13 sentyabr 2022-ci il tarixlərində sərhəddə döyüşlərdə həlak olmuş hərbiçilərin xatirəsinin bərdəyişməsi üçün yad edilməsi özlüyündə revanşizm əhvali-ruhiyyəsinin yüksəldilməsinə xidmət edən addım kimi qiymətləndirilir. Halbuki o zaman hərbi təxribatları bilavasitə Ermənistan törətmişdi, Azərbaycan cavab vermək məcburiyyətində qalmışdı. Hələ də Paşinyanın və ətrafında olanların məsələyə münasibət bildirməmələri onların Ermənistan mediasında təxribatçı yazıların dərc olunmasına və R.Rubenyanların vasitəsilə fikirlərin səslənməsinə koordinasiya etdikləri göstərir. Araşdırmalar da təsdiq edir ki, yayılan bu məlumatlar və kompaniya arxasında Ermənistan hakimiyyətinin özü dayanır. Belə ki, bir çox paylaşımlar və yazılar məhz hakim partiya yaxın resurslarda ge-

dir. Bu da haqlı olaraq Azərbaycan cəmiyyətində qəzəb yaradıb, hiddət doğurub. Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatı Azərbaycan xalqının qəzəbinin və hiddətinin hansı səviyyədə olduğunu açıq şəkildə ortaya qoyur. Bəyanatda qeyd olunur ki, bir daha erməni cəmiyyətində saxta tarix, saxta qədimlik, milli müstəşnalıq üzərində qurulan yanaşmaların yenidən önə çıxması müştəşnalıq qəzəbini artırır. "Böyük tarixə, zəngin mədəni irsə malik Azərbaycan xalqının tarixinin, mədəniyyətinin inkar edilməsi kökündən yanlış və təhlükəli siyasətdir. Sentyabrın 15-də bir sıra xarici ölkələrdən olan din xadimlərinin qəbul etdiyi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, Azərbaycan xalqı dünya mədəniyyətinə Nizami Gəncəvi, Xaqani Şirvani, Nəsimi, Seyid Yəhya Bakuvi, Şah İsmayıl Xətai, Füzuli kimi dahi şəxsiyyətlər və mütəfəkkirlər bəxş edib".

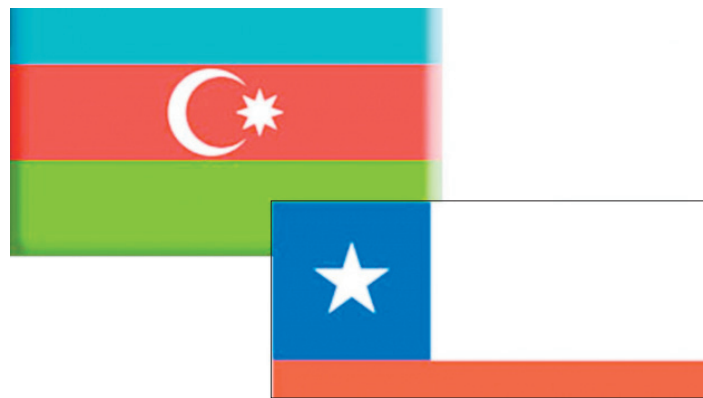
Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatında o da qeyd olunur ki, zərərli ideologiya, yanaşmalar Ermənistanı, xüsusilə son 30 il ərzində, "matsum" siyasətinə sürüklənmiş, qərbi azərbaycanlıların Ermənistanın deportasiyasına, Azərbaycan ərazilərinin işğalına, məqsədlə şəkildə mədəni irsin, o cümlədən məscidlərin dağıdılmasına zəmin yaradıb. Bu siyasətin Ermənistan dövləti və erməni xalqı üçün hansı nəticələrə gətirib çıxarması hər kəsə aydındır.

Qısaca onu demək olar ki, təxribatçı mövqə sərgiləmək sülh gündəliyinin yazılması dövründə vəziyyətin gərginləşməsinə xidmət edə bilər. Bundan itirən və böyük fəlakətlərə düçar olan isə revanşist mövqə sərgiləyən Ermənistan olacaq. Bunu əyani sübut kimi 2020-ci il 44 günlük Vətən müharibəsini və 2023-cü il sentyabrın 19-da başlayan və cəmi 23 saat çəkən antiterror əməliyyatları zamanı Ermənistan ordusunun tamamilə məhv edilməsini və Ermənistanın məhvə sürüklənməsinin bir addımında olmasını misal göstərmək olar. Ona görə də yaxşı olardı ki, Ermənistanın Paşinyan hakimiyyəti sülh gündəliyinə səmimi olsun, pərdəarxası hiylələr addımlar atmaqdan çəkinsin.

Eldar İBRAHİMOV,
YAP İdarə Heyətinin üzvi,
Milli Məclisin İntizam komissiyasının sədri

Azərbaycan-Çili münasibətləri geniş perspektivlərə malikdir

Cənubi Amerikanın uçqar cənub-qərb hissəsində, And dağlarının nəhəng silsiləsi ilə Sakit okeanın şərin su-ları arasında ensiz bir zolaq kimi uzanan Çili, təbiətin və tarixin qovuşduğu nadir möcüzə diyarlar sırasındadır.

Şimalında dünyanın quraqlığı ilə seçilən şirli Atakama səhrasının sort landşaftları, cənubunda isə Patagoniyanın nəhəng buzlaqları, özəmətli vulkanları bir-birini əvəz edir. Zəngin flora və faunaya eysahibliyi edən bu ölkədə And kondorundan tutmuş okean sahillərində məskən salan Humbolt pinqvinlərini qədər unikal canlı növlərinə rast gəlinir. Eyni zamanda Pasxa adasının şirli bütülləri və qədim İnk mədəniyyətinin izlərini daşıyan tarixi abidələr Çilinin təbii gözəlliyinə əsrarəngiz mədəni dəyər qataraq onu bənzərsiz bir səyahət məkanına çevirir.

2025-2026-cı illərdə Çili iqtisadiyyatı bir müddət longimodən sonra tədricən bərpa olunmaqla orta artım nümayiş etdirir. İndi Latın Amerikasında ən sabit iqtisadiyyatı olan ölkələrdən birinə çevilib.

Bələ ki, 2025-ci ildə Çilinin ümumi daxili məhsulunun həcmi orta hesabla 2,5 faiz artaraq 357 milyard dollar təşkil edib. Dağ-mədən sənayesi sahəsində Çili mis ixracı və litium ehtiyatları üzrə dünya lideridir ki, bu da ölkənin ticarət balansını dəstəkləyir. Çilinin valyuta ehtiyatlarının miqdarı 2026-cı ilin ortalarında 52,6 milyard dollar olmuşdur.

Xarici ticarət sahəsində ixrac və idxal müsbət dinamika göstərir, xüsusən də Asiya və Avropa tərəfdəşləri ilə ticarət əlaqələri güclənir. Çili dünya bazasına əsasən mis, mis filizi, müxtəlif metallar, kimyəvi məhsullar, eləcə də kənd təsərrüfatı və dəniz məhsulları (xüsusilə gilə, albalı, balıq və şərab) çıxır. Əsas xarici bazar kimi ümumi ixracın təxminən 35-39 faizi Çinin payına düşür. O, Çilinin ən böyük ticarət və ixrac tərəfdəşidir (mis və kənd təsərrüfatı məhsulları, xüsusən də gilə idxalında liderdir). Ümumi ixracın təxminən 15 faizi isə ABŞ-nin payına düşür.

Yaponiya xammal və dəniz məhsullarının mühüm alıcılarından (7 faiz) bəridir. Onun Asiya qitəsinə digər əsas ticarət tərəfdəşi (6 faiz) Cənubi Koreyadır. Cənubi Amerikadakı ən mühüm ixrac bazarı isə Braziliyadır.

Çili xaricdən əsasən yanacaq (neft və təbii qaz), mexaniki avadanlıqlar, neqliyyat vasitələri, texnologiya və sənaye malları idxal edir. Onun idxal etdiyi mallar, əsasən, Çin, ABŞ, Braziliya, Argentina və Almaniyadan gəlir.

Çilidə turizm sektorunda pandemiya dövrünün yaratdığı bəhrədən tamamilə xilas olaraq güclü bir dirçəliş və inkişaf müşahidəni yaşayır. Ölkəyə gələn xarici turistlərin sayı 6 milyon nəfəri keçib. Çili global miqyasda təbiət və macəra turizminin əsas mərkəzlərindən biri kimi tanınır. Ölkə ərazisinin 40 faizdən çoxunun qorunan təbii zonalar olması, ekoturizmə marağın artması dövründə səyahətçilərin diqqətini güclü şəkildə cəlb edir. Ümumilikdə, sabit turizm infrastruktur, təhlükəsizlik və unikal coğrafi müxtəliflik Çilini həm global səyahətçilərin, həm də Cənubi Amerikanı kəşf etmək istəyənlər üçün ən cəlbəedici istiqamətlərdən birinə çevirir.

Çili Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini 3 noyabr 1994-cü ildə tanımışdır. Həmin tarixdə hər iki ölkə arasında diplomatik əlaqələr təsis edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Çili Respublikasındakı diplomatik nümayəndəliyi 29 noyabr 2013-cü ildə təsis edilmişdir. Azərbaycan və Çili arasında rəsmi müqavilə-hüquq bazasını təşkil edən əsasən 2 sənəd imzalanmışdır. Bunlardan biri Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi ilə Çili Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi arasında siyasi məsləhətləşmələr haqqında Anlaşma Memorandumu, digəri isə Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Çili Respublikası Hökuməti arasında diplomatik, xidməti və rəsmi

vares AZPROMO-da bu qurumun rəhbərliyi ilə görüş keçirib. Tərəflər həmçinin iki ölkənin biznes dairələrində əlaqələrin genişləndirilməsi və gələcək birgə təşəbbüslərin reallaşdırılması imkanlarını müzakirə ediblər. Tərəflər arasında Çili şirkətlərinin və aidiyyəti qurumlarının bu ilin sentyabr ayında keçirilməsi planlaşdırılan 2-ci Azərbaycan Beynəlxalq İnvestisiya Forumunda iştirakının təmin edilməsi ilə bağlı razılıq əldə olunub.

İki ölkənin aparıcı təhsil və diplomatiya qurumları (2026-cı ilin mayında Azərbaycan ADA Universiteti ilə Çilinin Andres Bello Diplomatik Akademiyası arasında) arasında akademik əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumları imzalanmışdır ki, bu da gələcə diplomatlardan və tələbələrindən mübadiləsinə şərait yaradır.

Ötən illərdə Çilidə baş vermiş təbii fəlakətlərin nəticələrinin aradan qaldırılması üçün Azərbaycan tərəfindən humanitar yardımının göstərilməsi xalqlar arasındakı dostluq münasibətlərinin humanist təsəvvürünü əks etdirir. Təbii fəlakətin törətdiyi fəsadların aradan qaldırılmasına dəstək məqsədilə Azərbaycan hökuməti Çiliyə maliyyə yardım olaraq 100 min dollar məbləğində yardım göstərmişdir.

Ümumilikdə, Azərbaycan-Çili münasibətləri konstruktiv və qarşılıqlı maraqlara əsaslanan siyasi xətt üzrə inkişaf edib. Tərəflər siyasi dialoqu qoruyub saxlamaqla yanaşı, yaxın illərdə iqtisadi, ticarət və texnologiyalı əməkdaşlığın potensialını daha da reallaşdırmağa çalışırlar.

Azərbaycan ilə Çili arasında mədəni-dəbi əlaqələrin gücləndirilməsi istiqamətində də müxtəlif tədbirlər, tərcümə layihələri və qarşılıqlı kitab təqdimatları həyata keçirilir. Çili yazıçı və şairlərinin əsərləri Azərbaycan dilinə tərcümə olunub. Çili ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələri ölkəmizdə sevilir və onların əsərləri müxtəlif illərdə Azərbaycan dilində çap olunub. Ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı laureatı, məşhur Çili şairi Pablo Nerudanın əsərləri Azərbaycan oxucularına tanındır. Şairin "Ümidsizlik nəğməsi" adlı şeirlər kitabı Azərbaycan dilinə tərcümə olunaraq nəşr edilib. Həmçinin müxtəlif dövrlərdə ədəbi jurnal və antologiyalarda onun şeirlərinə yer ayrılıb. Latın Amerikas ədəbiyyatına və ümumilikdə magik realizm janrına olan maraq çərçivəsində Çili yazara-larının ayrı-ayrı hekayə və poetik nümunələri də dövr mətbuatı və tərcümə topluslarında Azərbaycan dilinə çevrilib. Azərbaycan ədəbiyyatının ən görkəmli nümunələrindən biri hesab olunan Qurban Söyün "Əli və Nino" romanı ispan dilinə tərcümə olunaraq Çili media məkanında və kitabxanalarında geniş şəkildə yayılıb, eləcə də ölkənin ədəbi-mədəni platformalarında Azərbaycan ədəbiyyatının incisi kimi resenziya edilir.

Çili nümayəndə heyətinin 27 sentyabr 2025-ci ildə Şuşa və Xankəndiyə səfəri bu əlaqələrin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu göstərir.

Hazırda Azərbaycanın diplomatiyası yalnız region ölkələri və böyük dövlətlərlə deyil, həm də Latın Amerikas ölkələri ilə fəal əməkdaşlıq istiqamətində səylərini artırır. Bu, Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun artmasına sübutdur. Ümid edirik ki, qarşılıqlı əməkdaşlıq potensialını imkanları isə salmaqda Azərbaycan-Çili münasibətləri təkə regionun deyulüşü və ticarət missiyalarının təşkil istiqamətində addımlar atılır. Bu ilin avqustunda Çilinin Azərbaycanı səfirlərinin müvəqqəti işlər vəkili Xuan Karlos Salazar Al-

Ataoglan MƏMMƏDLİ,
BDU-nun dosenti

Qərəz və məkr ünvanına çevrilənlər

Onların da Azərbaycanın yaratdığı reallıqları qəbul etməkdən başqa yolları yoxdur

Demokratiya, insan hüquqları və ədalət pərdəsi altında öz geosiyasi maraqlarını yürütməyə vərdis etmiş Qərb institutları üçün beynəlxalq hüquq cəmiyyəti manipulyasiya alətinə çevrilib. Müstəqil xarici siyasət yürüdən, öz gücünə suverenliyi tam təmin edən Azərbaycanın bu gün həmin qərəzli dairələr tərəfindən qarşılaşdığı hücumlar məhz belə riyakar yanaşmanın bariz nümunəsidir.

Prezident İlham Əliyevin sentyabrın 15-də Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) müsəlman dini idarə rəhbərləri şurasının üzvlərindən və müşahidəçilərindən, Yəhya Bakuvü Beynəlxalq Konfransının həmtəşkilatçılarından və Qafqaz Xalqları Ali Dini Şurasının üzvlərindən ibarət nümayəndə heyətinin qəbul edən zaman səsləndirdiyi fikirlərini həm də illərdir davam edən bu beynəlxalq ədalətsizliyin və geosiyasi məniyyəti-yatsızlığın açıq ifadəsi adlandırsaq, yanlışmırıq: "30 il biz bütün Avropa təşkilatlarında öz səsimizi ucaldırdıq, həqiqəti çatdırmağa çalışırdıq... Tələb etmirdik ki, Avropa Şurası, gedin, Ermənistanı qarşı vuruşun. Tələb edirdik ki, siyasi qərar qəbul edin. İşğalçını işğalçı adı ilə çağırın və siyasi qərarın qəbul edilməsi faktiki olaraq bir siyasi qiymətdir. Bunu etmək istəmədiklər".

Ədaləti Azərbaycan özü təmin etdi

Azərbaycan torpaqlarının 20 faiz işğal altında qalanda, 1 milyondan çox soydaşımız öz doğma ocaqlarından didərgin düşəndə beynəlxalq təşkilatlar sadəcə seyrci mövqə tutdular. BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsi kağız üzərində qaldı, ATƏT-in mənfur Minsk qrupu münafişini dondurmaqla işğalı əbədləşdirməyə çalışdı. Həmin dövrdə Ermənistanı qarşı nömkini bir sanksiya tətbiq edildi, əksinə, işğalçı dövlət Qərbin müxtəlif fondları və təsisatları tərəfindən maliyyə ilə təmin olundu, dəstəkləndi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ərazilərini işğal altında olduğu həmin dövrün real mənzərəsini görüş iştirakçıları

nın diqqətinə çatdıraraq Qərb institutlarının gərək simasını bir daha göstərdi. Ölkəmizin rəhbəri vurğuladı ki, Azərbaycanın ədalət tələbi qulaqardına vurulur, ikili standart nümayiş etdirilərək işğalçının xeyrinə addımlar atılır: "Əksinə, bizi qaralayırırlar, bizi ləkəliyəyirlər və bu gün də bu, davam edir. Baxın indi Azərbaycan gücləndikcə, necə dəyərlər, öz potensialını tam işə saldıqca, yenə də bizə qarşı Qərbdən çirkin media kampaniyası aparılır. Yəni bizi qaralayır, Azərbaycan haqqında hər gün yanlış, iftira, böhtanla dolu yazılar dərc edirlir".

Tarix dəfələri sübut edib ki, ədalət güclünün maraqlarına qurban verildəndə beynəlxalq hüquq səndələri adi kağız parçasına çevrilir. Azərbaycan xalqı tam 30 il boyunca məhz bu acı həqiqətlə, Qərb təsisatlarının riyakarılığı ilə üz-üzə qaldı. Ancaq öz haqq işindən bir an belə çəkilmədi, torpaqlarının işğalı ilə barışmadı. Dövlətimiz tərəfindən yürüdülməz uzaqgörən və qətiyyətli siyasət nəticəsində iqtisadi və hərbi qüdrət artan Azərbaycan ədaləti öz gücünə bərpə etdi, bununla həm də beynəlxalq hüququn prinsiplərini təmin etdi.

Hərbi-siyasi güclə 2020-ci ildə Vətən müharibəsində tarixi qələbə qazanıldı. 2023-cü ilin sentyabrında isə antiterror tədbirləri ilə suverenliyini tam bərpa edən ölkəmiz Qarabağda separatçılığın kökünü birtəfəlik kəsdi. Xalqımıza qarşı hərbi cinayətlər törətmiş erməni canilər ədalət məhkəməsinə layiqli cəzalarını aldılar.

"Avropa Parlamenti rüşvətçilər yuvasıdır"

Lakin məhz bundan sonra Qərbin anti-Azərbaycan məşını daha aqressiv şəkildə öz düşüdü. 30 il boyunca Ermənistanın vəhşiliklərinə göz yuman Avropa Şurası və Avropa Parlamenti yenə də qərəzindən əl çəkmədi, öz torpaqlarını azad edəndən qısa zaman sonra Azərbaycana qarşı sanksiya mexanizmlərini işə saldı. Prezident İlham Əliyev bu açıq riyakarlığı beynəlxalq konfransların iştirakçıları ilə keçirilən sözügedən gö-

rüşdə belə çatdırdı: "Avropa Şurasında Ermənistanı qarşı sanksiya tətbiq edilmədi. Amma biz ki, 2023-cü ilin sentyabrında Qarabağı tam azad etdik, separatçılığın kökünü kəsdik və separatçıları həbs etdik, deməli, ondən dörd ay sonra Avropa Şurası bizə qarşı sanksiya tətbiq etdi. Bax onların əsl siması budur".

Başqaqlarına insan hüquqları və demokratiya dərəcə verməyə çalışan Avropa İttifaqının qanunverici orqanı olan Avropa Parlamenti bu gün məniyyəti işğamının və korruptsiyanın mərkəzinə çevrilib. 2022-ci ildəki "Qatargate" skandalı, AP-nin vitse-prezidenti Eva Kailinin evindən çamadanlarla nağd pulun tapılması, daha sonra 2024-cü ildəki "Russiagate" araşdırması göstərdi ki, bu qurum müstəqil iradəyə deyil, çirkli maliyyə və lobbi maraqlarına xidmət edir.

Xüsusilə erməni lobbisinin çirkli pulları hesabına idarə olunan avroparlamentarilər 2021-ci ildən bəri Azərbaycana qarşı 10-dan çox qərəzli qətnamə qəbul ediblər.

Bu faktın özü belə göstərir ki, erməni lobbisinin oynunağına çevrilən AP Azərbaycana qarşı davamlı olaraq qərəz nümayiş etdirir.

Prezident İlham Əliyev Bakıda keçirilən beynəlxalq konfransların iştirakçıları qəbul edən zaman Avropa Parlamentinin bu rəzil siyasətini açıq və sort şəkildə tənqid etdi: "Avropa Parlamenti rüşvətçilər yuvasıdır. Bunu mən tam məsuliyyətlə deyirəm - rüşvətçilər yuvasıdır Avropa Parlamenti. Onun vitse-prezidentinin evindən çamadanlarla dolu milyonlar dollar çıxdı, hamısını ört-basdır etdilər. Elə bil olmayıb bu. Onun adı bəllidir, o, Yunanıstandan olan bir xanım deputatdır. Neçə il keçib onun üstündə? Bir ölcü götürüldü ona qarşı? Yox! Məsuliyyətə cəlb edilib? Yox! Sərbəst buraxılıb. Avropa Parlamenti bax, bu islamofoblar dan ibarətdir və bu da daim diqqət mərkəzinə olmalıdır".

Azərbaycana və geniş monada müsəlman dünyasına münasibətdəki bu ikili standartların kökündə həm də dərinləşən islamofobiya dayanır. Müqəddəs "Qurani

Türk dünyası ilə Qafqazı birləşdirən əməkdaşlıq mərkəzi

Azərbaycan qlobal layihələr və əməkdaşlıq təşəbbüsləri ilə ölkələri bir araya gətirir

Azərbaycan həm Qafqaz regionunda, həm də türk dünyasında mühüm və strateji mövqeyə sahibdir. Ölkəmiz bu iki böyük coğrafiyanı regional və qlobal layihələrlə bir-birinə bağlayan təşəbbüskar dövlət və eyni zamanda strateji mərkəzdir. Xüsusən, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam bərpa etdikdən sonra bölgədə yaranmış yeni realliq regionumuzda davamlı sülhün, əmin-amanlığın və sabitliyin qurulması üçün böyük tarixi imkanlar yaradır.

Hazırda dünyada baş verən müəkkəb proseslər, müxtəlif gərginliklər fonunda belə bir sabitliyin təmin olunması iqtisadi tərəfdaşlığın, ticarət əlaqələrinin və siyasi dialoqun inkişafı üçün son dərəcə vacibdir.

Bakıda keçirilən mühüm beynəlxalq tədbirlər də ölkəmizin regionda, eləcə də türk-islam dünyasında artan nüfuzunu və birləşdirici mövqeyini aydın göstərir. Sentyabrın 15-də Türk Dövlətləri Təşkilatının Müsəlman Dini Rəhbərləri Şurasının 7-ci toplantısı və böyük Azərbaycan mütəfəkkiri Seyid Yəhya Bakıviyyə həsr olunmuş beynəlxalq konfransın eyni vaxtda Bakıda keçirilməsi xüsusi mənə daşıyır. Toplantılarda türk dövlətlərinin dini rəhbərləri ilə yanaşı, Gürcüstan, Suriya və Şimali Qafqazdan olan dini liderlərin də fəal iştirak etməsi Azərbaycanın türk dünyası, Qafqaz

və islam aləmi arasında əlaqələndirici rola malik olduğunu bir daha sübut edir. Bu mötəbər tədbirlər türk dünyasının dini və mənəvi bağlarını möhkəmləndirməklə yanaşı, xalqımızın zəngin mədəni və mənəvi irsinin dünya səviyyəsində tanınmasını da xidmət edir.

Azərbaycan qədim dövrlərdən etibarən türk dünyası ilə Qafqaz arasında əsas mərkəz rolunu oynayır. Prezident İlham Əliyev çıxışında bu vacib tarixi realliqları xüsusi olaraq qeyd edib: "Azərbaycan həm türk dünyasının bir parçasıdır, həm də Qafqaz ölkəsidir. Bizim ölkəmizin tarixinə baxanda hər şey açıq-aydın görünür. Yəni bu bir daha göstərir ki, türk dünyası və Qafqaz - bu iki məkan, əslində, vahid bir coğrafiyanı əhatə edirdi və Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan yeganə Qafqaz ölkəsi Azərbaycandır. Təbii ki, bizim türk dünyası ilə six əlaqələrimiz var, Qafqaz xalqları ilə six qohumluq, dostluq əlaqələrimiz var".

Azərbaycan 1990-cı illərdən etibarən Cənubi Qafqazda enerji və nəqliyyat sahələrində birgə əməkdaşlığın əsas təşəbbüskarı və təşkilatçısı rolunda çıxış edir. Bu çərçivədə Bakı-Novorossiysk və Bakı-

Supsa neft kəmərləri istifadəyə verilib, daha sonra isə Avrasiyanın xəritəsini dəyişən Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəməri və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri kimi nəhəng layihələr uğurla həyata keçirilib. Təkcə enerji sahəsi ilə kifayətlənməyən Azərbaycan, eyni zamanda Bakı-Tbilisi-Qars demir yolu xəttini, eləcə də Xəzər dənizinin ən böyük ticarət limanı olan Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının istifadəyə verərək regionun nəqliyyat xəritəsini kökündən yeniləyib. Bu mühüm addımların məntiqi davamı kimi Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində həlledici rol oynayan "Cənub qaz dəhlizi"ni istismara verməklə yanaşı, Orta dəhlizin ötürücülük qabiliyyətinin genişləndirilməsinə və "yaşıl enerji" dəhlizlərinin qurulmasına liderlik edir.

Gürcüstan və digər qonşu ölkələrlə qurulan sıx və etibarlı əməkdaşlıq regional əlaqələri daha da möhkəmləndirir, bütün tərəflər üçün iqtisadi fayda gətirir. Lakin regionun tam mənada strateji mərkəzə çevrilməsi üçün siyasi sabitlik, yolların təhlükəsizliyi, region ölkələri arasında koordinasiyalı fəaliyyət və uzunmüddətli investisiyalar vacibdir. Bu baxımdan Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması və yekun sülhün əldə olunması Mərkəzi Asiya, Qafqaz və Avropa arasında yeni nəqliyyat və kommunikasiya imkanları açmaqla yanaşı, sülh gündəliyinin reallaşması həm də regionda riskləri azal-

dararaq xarici investisiyaların axımını stimullaşdırır. Beləliklə, Cənubi Qafqaz dayanıqlı inkişaf və qarşılıqlı səmərəli əməkdaşlıq məkanına çevrilmək üçün tarixi fürsət qazanmış olar.

Qafqazın yeganə türk dövləti olan Azərbaycan türk dünyasında da aparıcı rol oynayır və Türk Dövlətləri Təşkilatının güclənməsinə, onun beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artmasına böyük töhfələr verir. Türk dövlətləri arasında sarsılmaz birliyi təmin etmək və iqtisadi inkişafa nail olmaq üçün ticarət və investisiya əlaqələrini gücləndirmək vacibdir. Çünki iqtisadi bağları zəif olan siyasi birliklərin uzunmüddətli və dayanıqlı olması çətindir. Məhz bu zərurətdən çıxış edərək, ölkəmiz türk respublikaları ilə ticarət döviyyəsinin artırılması və birgə investisiya fondlarının yaradılması istiqamətində addımlar atır. Qarşılıqlı iqtisadi asılılığın artması türk dünyasının siyasi həmrəyliyinə möhkəmləndirir, təşkilatın global müstəvidə güc mərkəzinə çevrilməsinə sürətləndirir.

Azərbaycan həyata keçirdiyi nəhəng layihələrlə Mərkəzi Asiya dövlətlərinin dünya bazarlarına qısa, təhlükəsiz və səmərəli çıxışını təmin edərək, türk dünyasının iqtisadi integrasiyasını yeni keyfiyyət mərhələsinə qaldırır. Cənubi Qafqazın Mərkəzi Asiya ilə Avropa arasında bağlayıcı mərkəz kimi formalaşmasında Azərbaycanın rolu böyükdür. Regionun infrastruktur, enerji və logistika imkanlarını ardıcıl və məqsədyönlü şəkildə inkişaf etdirən ölkəmiz Mərkəzi Asiya, Qafqaz və Avropanın nəqliyyat, enerji və iqtisadi sistemlərini bir-birinə bağlayan mühüm strateji mərkəzə çevrilir. Azərbaycanın Türkiyə və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə apardığı aktiv iqtisadi siyasət və diplomatik fəaliyyət türk dünyasının integrasiyası üçün möhkəm bünövrə yaradır.

Bu mühüm missiyada Orta dəhliz xüsusi əhəmiyyət daşıyır və Avrasiyanın yeni nəqliyyat sisteminin əsas hissəsi halına gəlir. Azərbaycan Xəzər dənizini Qafqaz, Türkiyə və Avropa bazarları ilə birləşdirir, öz liman, demir yolu və enerji infrastrukturlarını müasir standartlara uyğun olaraq yeniləyir və genişləndirir. Gələcəkdə Zəngəzur dəhlizinin açılması türk dövlətləri arasında iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrini daha da sürətləndirəcək. Bu dəhliz Mərkəzi Asiya ilə Avropaya, Azərbaycanın Türkiyəyə, Türkiyənin isə Şərqi İstiqamətinə doğru əlaqələrini genişləndirəcək, ticarət döviyyəsinin artıracaq və investisiya imkanlarına güclü tökan verəcək. Eyni zamanda işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda aparılan sürətli bərpa və yenidənqurma işləri türk dövlətlərinin bu regionda birgə fəaliyyəti, qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu və iş birliyi üçün yeni qapılar açır.

Türk dünyası ilə əlaqələrinin dərinləşdirən və Cənubi Qafqazda daimi sülhün, sabitliyin bərqərar olmasına çalışan Azərbaycan həm regionun, həm də türk-islam aləminin tərəqqisinə, birliyinə və təhlükəsizliyinə xidmət edən önəmli mövqeyini, aparıcı rolunu uğurla və qətiyyətlə davam etdirir.

İsmayıl QOCAYEV, "Azərbaycan"

Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri: tarixdən gələcəyə uzanan qardaşlıq yolu

Dünya siyasətinin tez-tez dəyişən mənzərəsində ələ münasibətlər var ki, onları yalnız diplomatik protokollarla, müqavilələrlə və iqtisadi göstəricilərlə izah etmək mümkün deyil. Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri də məhz belə münasibətlərdəndir. Bu əlaqələrin təməlinə ortaq tarix, dil, mədəniyyət, mənəvi yaxınlıq və xalqların bir-birinə bəslədiyi sarsılmaz inam dayanır. Bu qardaşlıq yalnız duyğulardan ibarət deyil. Zaman keçdikcə konkret siyasi qərarlara, böyük iqtisadi layihələrə, regional əməkdaşlığa və beynəlxalq həmrəyliyə çevrilən canlı bir münasibətlər sistemidir.

Azərbaycan ilə Türkiyənin yaxınlığı müasir dövrdə formalaşmış təsadüfi siyasi tərəfdaşlıq deyil. Xalqlarımızın ortaq tarixi və mədəni kökləri əsrlərin sınağından keçib. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulması və Bakının bolşevik işğalından azad edilməsi dövründə Qafqaz İslam Ordusunun fəaliyyəti də bu tarixi bağlılığın mühüm səhifələrindəndir. Sonrakı illərdə sovet sərhədləri xalqlarımızı siyasi baxımdan ayırsa da, dil, ədəbiyyat, musiqi və mənəvi yaddaş əlaqələri qorunub saxlanıldı. Müstəqil Azərbaycanın bərpasından sonra isə bu yaxınlıq dövlətlərarası münasibətlərin möhkəm təməlini təşkil etdi.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin məşhur "Bir millət, iki dövlət" ifadəsi Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin mahiyyətini qısa və konkret şəkildə əks etdirir. Bu münasibətlər Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın fəaliyyəti dövründə yeni mərhələyə yüksəldi. 15 iyun 2021-ci ildə imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi isə iki ölkə arasındakı münasibətləri müttəfiqlik səviyyəsinə qaldıran mühüm tarixi sənəd oldu. Bəyannamə siyasi, iqtisadi, müdafiə, enerji, nəqliyyat, humanitar və digər sahələrdə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsini, regional və beynəlxalq məsələlərdə qarşılıqlı məsləhətləşmələrin aparılmasını nəzərdə tutur. Sənəddə Azərbaycanın və Türkiyənin suverenliyini, ərazi bütövlüyünə və beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına qarşılıqlı dəstək xüsusi vurğulanır.

Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının mühüm göstəricilərindən biri də özünü çətin günlərdə göstərməsidir. 2020-ci il 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Türkiyənin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə verdiyi siyasi və mənəvi dəstək xalqımızın yaddaşında xüsusi yer tutur. Şuşa Bəyannaməsində də Türkiyənin 30 illik işğalın sona çatması və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası prosesində göstərdiyi mənəvi-siyasi dəstək yüksək qiymətləndirilir. Eyni həmrəylik Türkiyənin üzlaşdığı ağır təbii fəlakətlər zamanı da özünü göstərir. 2023-cü il zəlzələlərindən sonra Azərbaycan Türkiyəyə göndərdiyi xilasedicilər, humanitar yardımlar və bərpa işlərinə dəstək iki xalq arasındakı münasibətlərin yalnız bəyanatlarla məhdudlaşmadığını bir daha nümayiş etdirdi. Məşəyən qanqları, təbii fəlakətlər və digər çətinliklər zamanı qarşılıqlı yardım da bu həmrəyliyin ayrı-ayrı nümunələrində.

Qardaşlığın beynəlxalq müstəvidə ifadə olunduğu yaddaqlan hadisələrdən biri 2014-cü ildə Praqada keçirilən "Şərqi tərəfdaşlıq" sammitində baş vermişdi. Türkiyənin tədbirdə təmsil olunmasından istifadə edərək Ermənistanın ovahtı prezident Serj Sarkisyan Türkiyəyə qarşı ittihamlar səsləndirərək Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev buna cavab olaraq "Türkiyə burada yoxdur, amma mən buradayam" demişdi. Bu ifadə həmin dövrdə Türkiyənin dəstəklənməsi baxımından gənc əks-səda doğurmuşdu.

Münasibətlərin başqa bir mühüm istiqaməti iqtisadi əməkdaşlıqdır. Azərbaycan və Türkiyə arasında ticarət, investisiya, sənaye, kənd təsərrüfatı, müdafiə sənayesi, turizm, təhsil və xidmət sahələrində əlaqələr genişlənir. Birgə layihələr yalnız iki ölkənin iqtisadiyyatına deyil, bütövlükdə regionun inkişafına təsir göstərir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri, TANAP və "Cənub qaz dəhlizi" enerji əməkdaşlığının mühüm nümunələrindəndir. Bu layihələr Xəzər hövzəsinin enerji ehtiyatlarının dünya bazarlarına çıxarılmasına, Türkiyənin tranzit və enerji qovşağı kimi rolunun güclənməsinə, Avropanın enerji təchizatının şaxələndirilməsinə töhfə verir.

Bu əlaqələr Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) çərçivəsində də xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan və Türkiyə türk dünyasının siyasi, iqtisadi, mədəni və nəqliyyat integrasiyasının dərinləşdirilməsində fəal rol oynayırlar. Türk Dövlətləri Təşkilatı ortaq dil və mədəniyyətə malik ölkələr arasında əməkdaşlığın institusional platforması kimi ticarət, nəqliyyat, rəqəmsal bağlantı, təhsil, turizm və humanitar münasibətlər üçün yeni imkanlar yaradır. Azərbaycan və Türkiyənin bu təşkilat daxilindəki fəallığı ikitərəfli münasibətlərin daha geniş türk dünyası ilə əlaqələndirilməsinə xidmət edir.

Bu gün diplomatik təmasların intensivliyi də münasibətlərin dinamik xarakterini göstərir. Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanın 15-16 sentyabr 2026-cı ildə Bakıya səfəri bu baxımdan diqqət çəkir.

Qardaş ölkənin xarici işlər naziri Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul edilib. Səfər zamanı H.Fidan Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhan Bayramovla görüşüb, birgə mətbuat konfransı keçirilib. Bu təmaslar Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin yalnız ikitərəfli deyil, həm də regional və beynəlxalq məsələləri əhatə edən geniş gündəliyə malik olduğunu göstərir.

Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin strateji əhəmiyyətini artıran əsas amillərdən biri beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləridir. Coğrafi baxımdan Azərbaycan Şərqi Qərbi, Türkiyə isə Asiya ilə Avropa arasında mühüm keçid mövqeyində yerləşir. Bu iki ölkənin nəqliyyat infrastrukturalarının bir-birinə bağlanması ticarət yollarının şaxələndirilməsi, yükdaşımaların sürətləndirilməsi və regional iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır. Bakı-Tbilisi-Qars demir yolu bu əməkdaşlığın ən mühüm nəticələrindəndir. 2017-ci ildə istifadəyə verilən demir yolu Azərbaycanı Gürcüstan üzərindən Türkiyə ilə birləşdirir və Avropa istiqamətində yükdaşımaları üçün mühüm imkan yaradır. Bu xətt Trans-Xəzər "Şərqi-Qərbi" Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin, yəni Orta dəhlizin əsas hissələrindən biridir. Orta dəhliz Çin və Mərkəzi Asiyadan Xəzər dənizi, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə Avropaya uzanan multimodal marşrutdur. Azərbaycan nəqliyyat və infrastruktur qurumlarının məlumatına görə, dəhlizin Türkiyə üzərindən Avropaya çıxan əsas istiqamətlərdən biri məhz Bakı-Tbilisi-Qars demir yoludur.

Orta dəhlizin əhəmiyyəti yalnız yükün bir montaqdən digərinə daşınması ilə məhdudlaşmır. Bu marşrut Asiya ilə Avropa arasında alternativ bağlantı yaradır, tranzit ölkələrin iqtisadi potensialını artırır, logistika mərkəzlərinin inkişafına, yeni investisiyaların cəlb edilməsinə və gömrük prosedurlarının rəqəmsallaşdırılmasına tökan verir. Dəhlizin səmərəli fəaliyyəti üçün limanların, demir yollarının, avtomobil yollarının, sərhəd-keçid montaqələrindən və logistika mərkəzlərinin əlaqələndirilməsi vacibdir. Azərbaycan və Türkiyə bu istiqamətdə Gürcüstan, Qazaxıstan, Özbəkistan və digər tərəfdaşlarla əməkdaşlıq edirlər. 2025-ci il Ankara Bəyannaməsində də Azərbaycan, Türkiyə və Özbəkistan Orta dəhlizin inkişafı, nəqliyyat infrastrukturunun rəqəmsallaşdırılmasını və ticarət axınlarının asanlaşdırılmasını prioritet kimi qeyd ediblər.

Dəhlizlər ölkələri yalnız iqtisadi baxımdan deyil, strateji baxımdan da bir-birinə yaxınlaşdırır. Nəqliyyat əlaqələrinin genişlənməsi qarşılıqlı asılılığı artırır, regional sabitliyə marağı gücləndirir və dövlətlər arasında etimadın möhkəmlənməsinə şərait yaradır. Azərbaycan ilə Türkiyənin Şərqi Qərbi nəqliyyat bağlantılarında fəal iştirakı onların regional proseslərdə rolunu artırır. Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı müzakirələr də bu çərçivədə xüsusi yer tutur. Şuşa Bəyannaməsində Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvanı birləşdirəcək bağlantının və onun davamı kimi Naxçıvan-Qars demir yolunun perspektiv əhəmiyyəti qeyd olunur.

Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin gələcəyi üçün qarşıda mühüm vəzifələr dayanır. Ticarət döviyyəsinin artırılması, qarşılıqlı investisiyaların genişləndirilməsi, birgə istehsal müəssisələrinin yaradılması, kənd təsərrüfatı və yüksək texnologiyalar sahəsində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi, gənclər və təhsil proqramlarının inkişafı bu əlaqələrin daha da möhkəmləndirə bilər. Eyni zamanda mədəni yaxınlığın qorunması və yeni nəsilərlə çatdırılması da mühüm məsələdir. Çünki dövlətlərarası münasibətlərin davamlılığı yalnız siyasi liderlərin iradəsindən deyil, xalqlar arasında canlı ünsiyyətdən, qarşılıqlı hörmətdən və gündəlik əməkdaşlıqdan da asılıdır.

Bu gün Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri tarixdən gələn mənəvi bağlarla müasir dünyanın iqtisadi və geosiyasi realliqlarını birləşdirən nümunədir. Bu münasibətlərdə qardaşlıq duyğusu siyasi müttəfiqliyə, siyasi müttəfiqlik iqtisadi layihələrə, iqtisadi layihələr isə regional əməkdaşlığa çevrilir. Azərbaycan və Türkiyə üçün bu əlaqələrin möhkəmlənməsi yalnız ikitərəfli maraqla deyil, Cənubi Qafqazdan Mərkəzi Asiyaya, Xəzərdən Avropaya qədər uzanan geniş coğrafiyada sabitlik, bağlantı və inkişaf baxımından da əhəmiyyət daşıyır. Tarixin sınaqlarından keçən bu münasibətlərin gələcək nəsilərlə ən böyük mirası isə qarşılıqlı etimad, həmrəylik və əməkdaşlıq iradəsi olacaqdır.

Elşən QƏNİYEV, "Azərbaycan"

İldə 200 milyon kilovat-saatlıq günəş işığı

"Qobustan" Günəş-Elektrik Stansiyası Azərbaycanın "yaşıl enerji"sinə gücə çevirir

Qobustanın günəşli iqlimi bölgənin təbiətdən gələn mühüm üstünlüklərindəndir. Həmin potensialdan səmərəli istifadə isə ərazidə bərpaolunan enerji istehsalının inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır. Bu imkanların real nümunələrindən biri "Qobustan" Günəş-Elektrik Stansiyasıdır (GES). Stansiyanın istifadəyə verilməsi Azərbaycanın "yaşıl enerji" siyasətinin və bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi layihələr sırasındakı xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

"Qobustan" GES-in istifadəyə verilməsi ilə regionun təbii potensialının iqtisadi imkanlara çevrilməsinin daha bir nümunəsi ortaya çıxır. Günəşin yaratdığı enerji imkanlarından yararlanmaqla Qobustan artıq bərpaolunan enerji layihələrinin ünvanlarından birinə çevrilir. Günəş şüalarının elektrik enerjisini çevirən stansiya regionun enerji potensialından daha səmərəli istifadə etməyə və "yaşıl enerji"nin istehsalını genişləndirməyə hesablanmışdır. Layihə Qobustanın enerji xəritəsində yeni bir sahəyə açır və ölkənin daha təmiz və dayanıqlı enerji mənbələrinə keçidi sürətləndirir. Günəş panellərindən əldə olunan enerjinin elektrik şəbəkəsinə ötürülməsi həm "yerli enerji" istehsalına dəstək verir, həm də ənənəvi enerji mənbələrindən asılılığın azaldılmasına yönəlmis tədbirlərin bir hissəsini təşkil edir.

Qeyd edək ki, layihənin reallaşdırılması üçün ilk addımlar 2024-cü ildə atılıb. Həmin il keçirilən hərracda 100 MVt gücündə "Qobustan" Günəş-Elektrik Stansiyasının tikintisi üzrə Çin şirkəti "Universal International Holdings Limited" qalib elan edilib. Tikinti işlərinə 2025-ci ilin mayında başlanılıb və işlər əsasən yerli şirkətlərin iştirakı ilə aparılıb. "Qobustan" Azərbaycanca bərpaolunan enerji mənbələri üzrə hərrac vasitəsilə həyata keçirilən ilk layihə olmaqla yanaşı, "Universal Energy" şirkətinin də ölkəmizdə reallaşdırdığı ilk layihədir. Stansiyada günəş panelləri, sahə invertorları və transformatorlar quraşdırılıb, kabeləşdirmə işləri tamamlanıb. İstismara verildikdən sonra stansiyanın ildə təxminən 200 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal edəcəyi gözlənilir ki, bu da ildə təxmini-

nən 45 milyon kubmetr təbii qaz qənaət deməkdir. Layihənin karbon emissiyalarının ildə 97 min ton azalmasına da töhfə verəcəyi proqnozlaşdırılır.

Yeri gəlmişkən, Çinin Şanxay şəhərində yaradılmış "Universal Energy" şirkəti "yaşıl enerji" və enerji saxlama sistemləri üzrə layihələr təqdim edir. Bu böyük Çin şirkəti Qazaxıstan və Özbəkistanda da bərpaolunan enerji layihələri həyata keçirir. Günəşin enerjisini elektrikə çevirən stansiyada müasir günəş panelləri ilə yanaşı, sahə invertorları və transformatorlar da quraşdırılıb. Kabeləşdirmə işlərinin tamamlanması ilə stansiyanın texniki infrastrukturunu formalaşdırılıb.

İki gün öncə GES-in istifadəyə verilməsi ilə bağlı keçirilən açılış mərasimi tarixi yaddaş üçün gözəl hadisədir. Prezident İlham Əliyev paytaxtın Qaradağ rayonunda yerləşən 100 MVt gücündə "Qobustan" GES-in açılışında iştirak edib. Dövlət başçısının açılış mərasimində iştirakı layihənin ölkənin enerji gündəliyində tutduğu yerin göstəricisidir. Bu layihə Azərbaycanın bərpaolunan enerji potensialından daha geniş istifadə etmək niyyətinin real nümunələrindən biridir. Qobustanda günəşdən əldə olunan enerji təbii resurs olmaqla yanaşı, ölkənin enerji sistemində yeni qapı açan istehsal mənbəyidir. Günəşin bol olduğu Qobustanda qurulan stansiya

"yaşıl enerji"nin ölkənin enerji balansındakı payının artırılmasına öz töhfəsini verəcək.

Energetika Nazirliyi yanında Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin (BOEMDA) direktoru Cavid Abdullayev jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, Azərbaycanda sənaye miqyaslı GES-lərdə ən güclü günəş panelləri "Qobustan"da quraşdırılıb: "Qobustan GES-də Çinin "LONGi Green Energy Technology Co., Ltd." şirkətinin istehsalı olan, 710 vatt gücündə günəş panelləri quraşdırılıb. Bu panellər hazırda Azərbaycanda sənaye miqyaslı günəş-elektrik stansiyalarında istifadə olunan ən yüksək güclü panellərdir".

135 QVt quruda, 157 QVt dənizdə texniki potensial, 27 QVt iqtisadi potensial və 2027-ci ilin sonunadək planlaşdırılan 1,5 QVt yeni güc... Rəqəmlər Azərbaycanın "yaşıl enerji" xəritəsinin miqyasını göstərir. Bu xəritədə 100 MVt-lıq "Qobustan" Günəş-Elektrik Stansiyası isə artıq proqnoz deyil, reallığa çevrilmiş layihələrdəndir.

Züleyxa ƏLİYEVƏ, "Azərbaycan"

İqtisadiyyat və sosial həyat

Sınaqlardan qalib çıxan kəmərlər

BTC-nin təməlinin qoyulduğu gündən 24 il keçir

24 il əvvəl Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac neft kəmərinin təməli qoyuldu. O vaxta qədər bir çox sınaqlardan keçən layihə qarşısında həttə bundan sonra da ciddi maneələr yarandı. Lakin BTC onların hər birinə qalib gəldi. Çünki elə həmin təməlqoyma mərasimində də qətiyyətlə "BTC olacaq, olacaq, olacaqdır!" deyə Ulu Öndər Heydər Əliyevin xeyir-duası ilə həyata vəsiqə alındı.

BTC nəinki öz bədxahlarının məkrli niyyətlərinə rəğmən qələbə çalaraq araya-ərsəyə gəldi, eyni zamanda uğurla fəaliyyətə başladı. Üçüncü minilliyin nəhəng mühəndis qurğusu olan bu kəmərlər 20 ildən çoxdur ki, fəaliyyətini davam etdirir.

Səhmdarlarının təşəbbüsü və Azərbaycan dövlətinin bu təklifi dəstəkləməsi nəticəsində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adını daşıyan BTC-nin salnaməsinə bir daha nəzər salaq.

2002-ci il sentyabrın 18-də Bakıdan 45 kilometr cənubda yerləşən Səngəçal terminalında BTC-nin təməli qoyuldu. "Əsrin müqaviləsi"ndən sonra bu, ölkəmizin neft-qaz sənayesində baş verən növbəti tarixi hadisə idi.

BTC-nin təməlinin qoyulması, əslində, "Əsrin müqaviləsi"ndən doğan realıq idi. Belə ki, 1994-cü ildə imzalanmış bu mühtəşəm saziş çərçivəsində 1997-ci ildə neft hasilatına başlanmışdı. Hasilat getdikcə artırdı və yaxın illərdə daha çox neft əldə olunacağına şübhə yox idi. Bu səbəbdən də Bakı-Supsa və Bakı-Novorossiysk kəmərlərindən əlavə daha böyük bir ixrac marşrutuna ehtiyac yaranırdı. Belə bir şəraitdə müəllifi Ümummilli Lider Heydər Əliyev olan BTC-nin çəkilişi ideyası irəli sürüldü. 1998-ci ildə Ankarada kəmərin inşası edilməsi haqqında bəyannamə, 1999-cu ildə İstanbulda ATƏT-in Zirvə görüşü zamanı isə xəttin çəkilişi ilə bağlı saziş imzalandı. Saziş Azərbaycanın, Gürcüstanın, Türkiyənin, Qazaxıstanın və Amerikaya Birləşmiş Ştatlaraşın oxatdığı prezidentlərinin imzaları ilə təsdiqləndi.

Lakin vaxtilə "Əsrin müqaviləsi"ni xülya adlandıranlar, müxtəlif bəhanələrlə və

güclü söylərlə bu sazişin imzalanmasına mane olmaq istəyənlər yenidən baş qaldırdılar. Bu dəfə hədəfdə BTC idi. Ulu Öndər Heydər Əliyevin gərgin mübarizəsi və dünyadakı siyasi nüfuzu sayəsində bu maneələr də aradan götürüldü. Kəmərin təməli qoyuldu.

O günəşli sentyabr günündə dünyanın diqqəti Bakıda idi. Tədbirdə Azərbaycanın, Gürcüstanın və Türkiyənin dövlət başçıları, ABŞ-nin energetika naziri, layihədə tərəfdaşlar olan tanınmış xarici şirkətlərin səlahiyyətli nümayəndələri, neçə-neçə ölkənin jurnalistləri iştirak edirdilər.

BTC artıq realıqaya çevrilirdi. İşlərin mərhələləri həyata keçirilməsinə başlanmışdı, Azərbaycanın və Gürcüstanın tikinti aparılacaq ərazilərinə xaricdən alınan borular gətirilirdi. Layihənin mühüm bir mərhələsində - maliyyələşmə məsələləri həll edilərkən BTC-nin bədxahları yenidən səslərini qaldırdılar. Əvvəllər Azərbaycanda bu kəməri dolduracaq qədər neftin olmadığı barədə əsassız fikir yaranırdı indi başqa uydurmaya əl atdılar. Belə ki, bir sıra qeyri-hökumət təşkilatları kəmərin Gürcüstanın "Borjomi" mineral su mənbəyinə ekoloji cəhətdən guya zərər vuracağı fikrini ortaya atdılar. Onlar tikintini maliyyələşdirəcək bey-

nəlxalq qurumların ofisləri qarşısına toplaşaraq xəttin çəkilişinə etiraz edirdilər.

Lakin Ümummilli Lider Heydər Əliyev layihənin həyata keçirilməsinin bütün mərhələlərində olduğu kimi, yenə də BTC-nin köməyinə çatdı. Bu baxımdan 2003-cü ilin fevral ayında Vaşinqtonda keçirilən "Şərq-Qərb enerji dəhlizi realıqdır" konfransında şəxssən iştirak etməyi qərara alması da təsadüfi deyildi. Tədbirin keçirildiyi günlərdə Heydər Əliyev ABŞ-nin oxatdığı Prezidenti və Vitseprezidenti, ticarət və energetika nazirləri, Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının rəhbəri ilə görüşdü. Beləliklə, BTC bu dəfə də çətinlikdən çıxdı.

2004-cü il fevralın 3-də Bakıda, "Gülüstən" sarayında Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə BTC layihəsinin maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar son sənədlər imzalandı.

Bu gün BTC təkəç ölkəmizin deyil, bütün regionun həyatında mühüm rol oynayır. Bu kəmərlər Azərbaycana və ərazisindən keçdiyi ölkələrə birbaşa gəlirlər gətirməklə yanaşı, marşrut boyu yerləşən yaşayış məntəqələrinin icmalarının həyatına sosial sərmayələr ilə də dəstək verir.

BTC-nin əhəmiyyəti həmdə onun özündən sonra neçə-neçə nəhəng layihəyə yol açmasındadır. Başqa sözlə,

Ümummilli Lider Heydər Əliyev bu nəhəng qurğunun təməlini qoydu, Prezident İlham Əliyev bu işi uğurla davam etdirərək BTC-ni mühtəşəm dəhlizlərə qovuşdurdu. Dövlətimizin başçısının dediyi kimi: "Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikilməsi nəticəsində biz artıq pəncərədən başlayaraq böyük qapı açdıq. Azərbaycanı beynəlxalq enerji ailəsinə daxil edə bildik. Həm siyasi, həm iqtisadi baxımdan böyük uğurlar əldə edə bildim".

Xatırladaq ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri şirkətinin (BTC Ko.) səhmdarları bunlardır: BP (30,10 faiz), SOCAR (32,97 faiz), MOL (8,90 faiz), TPAO (6,53 faiz), "Eni" (5 faiz), "TotalEnergies" (5 faiz), ITOCHU (3,40faiz), "ONGC Videsh" (3,10 faiz), "ExxonMobil" (2,50 faiz) və INPEX (2,50 faiz).

BP-dən aldığımız məlumata görə, bu ilin birinci yarısında BTC vasitəsilə ixrac olunmuş təqribən 13 milyon ton (təxminən 97 milyon barrel) xam neft və kondensat Ceyhan terminalında 131 tankerə yüklənib və yola salınıb. 2006-cı ilin ortalarında istismara verildən cari il iyun ayının sonunadək bu boru kəməri vasitəsilə ümumilikdə təqribən 631 milyon ton (4,7 milyard bareldən çox) xam

neft nəql edilib və Ceyhanda 6276 tankerə vurularaq dünya bazarlarına göndərilib.

Hazırda BTC, əsasən, Azərbaycandan AÇG nefti və "Şahdəniz" kondensatı daşıyır. Bundan əlavə, kəmərlər vasitəsilə Xəzərin digər regional xam neft və kondensat həcmləri (Qazaxıstan, Türkmənistan, SOCAR-ın Azərbaycanı hasil edilmiş digər həcmləri) də nəql olunur.

Bu il iyulun 1-dən BTC kəmərinin operatorluğu, həmçinin həm BTC, həm də Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) sistemləri ilə əlaqədar ümumi fəaliyyətlərin operatorluğu "BP Exploration (Caspian Sea) Limited" şirkətindən SOCAR-a məxsus törəmə müəssisə olan "SOCAR Midstream Operations" MMC-yə keçib.

BTC ona bəslənən ümidləri layiqincə doğruldur. O cümlədən möhkəm bir mühəndis qurğusu olduğunu sübuta yetirib. Belə ki, o, ən güclü təbii fəlakətlərdən də qorxmur. Hətta bir neçə il əvvəl Türkiyədə kəmərin keçdiyi ərazilərdə baş verən zəlzələ onun borularına heç bir ziyan vura bilmədi. Bir sözlə, BTC yenə də zamanın hor sınağından keçərək inamla irəliləyir.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Neft-kimya sənayemizin böyük dayağı

Söhbət "Azərkimya" istehsalat Birliyindən gedir

Sumqayıtın sənaye mənzərəsində özünəməxsus yeri olan "Azərkimya" istehsalat Birliyinin (İB) hekayəsi Azərbaycanın kimya sənayesinin inkişafı yolu ilə sıx bağlıdır. İllər ərzində burada istehsal olunan məhsullar ölkənin sənaye zəncirinin müxtəlif həlqələrində öz yerini tutub. SOCAR-ın tərkibində fəaliyyət göstərən "Azərkimya" böyük istehsalat müəssisəsidir və Sumqayıtın sənaye simasını müəyyənləşdirən əsas mərkəzlərdəndir.

1950-ci illərdən başlayaraq, Sumqayıtda yeni kimya müəssisələri fəaliyyətə başladı və istehsal sahələri tədricən genişləndi. Bu proses Sumqayıtın Azərbaycanın əsas sənaye mərkəzlərindən birinə çevrilməsində mühüm rol oynadı. Müstəqillik illərində isə kimya sənayesində yeni inkişaf mərhələsi başladı. Aparılan yenidənqurma işləri və struktur dəyişiklikləri "Azərkimya"nın müasir istehsalat müəssisəsi kimi formalaşmasına zəmin yaratdı. Sonrakı mərhələdə "Azərkimya"nın SOCAR-ın strukturuna daxil edilməsi müəssisənin fəaliyyətində yeni imkanlar yaratdı. Bundan sonra istehsal sahələrinin yenilənməsinə və texnoloji proseslərin təkmilləşdirilməsinə diqqət artırıldı. Müəssisənin neft-kimya sənayesindəki rolu genişləndi və istehsalat zəncirində əlaqələr daha da möhkəmləndi.

Bu gün "Azərkimya"nın fəaliyyətində əsas istiqamətlərdən biri Azərbaycanın neft-kimya sənayesinin mühüm müəssisələrindən olan "SOCAR Polymer"-in xammalla təminatıdır. Müəssisənin əsas istehsal sahəsi olan etilen üzrə illik layihə gücü 190 min ton, propilen üzrə 187 min ton, polietilen istehsalında isə ümumi güc 120 min tondur. Müəssisə, həmçinin 65 meqavat gücündə elektrik enerjisi istehsal edir. Daxili tələbat ödənilmədikdən sonra artıq elektrik enerjisinin şəbəkəyə ötürülməsi "Azərkimya"nın enerji təminatında da rolunu göstərir. İstehsalat əsas məhsulları olan etilen və propilen "SOCAR Polymer"-in polietilen və polipropilen istehsalına xammal kimi yönəldilir. Bununla yanaşı, istehsal prosesində piroliz benzinini, maye karbohidrogenlər, ağır qatranlar və butan-butilen (C4) fraksiyası kimi əlavə məhsullar da əldə olunur.

Birliyin baş direktoru Elnur Məmmədlinin sözlərinə görə, müəssisənin məhsullarının 90 faizdən çoxu ixrac edilir. Əsas ixrac bazarlarından biri Türkiyədir. Bununla yanaşı, Qırğızıstan da daxil olmaqla, Mərkəzi Asiya ölkələrinə satış imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində işlər aparılır: "Əsas hədəflərimizdən biri Mərkəzi Asiya bazarında mövqələrimizi genişləndirməkdir. Bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Qeyd edim ki, "SOCAR Polymer"-in polipropilen və yüksək sıxlıqlı polietilen (HDPE) qurğularında texnoloji proses zamanı ayrılan təsirsiz püskürmə qazlarının təkrar istifadəsi təmin edilir. "Azərkimya" ilə "SOCAR Polymer" arasında çəkilmiş 4 kilometrlik boru xətti vasitəsilə həmin qazlar geri qəbul edilir və yenidən istehsalatda istifadə edilir".

Deyə bilmərik ki, "Azərkimya"da istehsalat prosesinin səmərəliliyi yalnız qurğuların gücündəndir. Əslində isə bu, onların fasiləsiz və planlı istismarı ilə daha çox bağlıdır. Texnoloji qurğular ilkin olaraq 8760 saatlıq iş re-

jiminə hesablanıb. Planlı dayanma və təmir işlərinin son illər 2-3 ildən bir həyata keçirilməsi isə istehsalat güclərindən daha səmərəli istifadə etməyə imkan verir. İstehsalat davamlılığında anbar infrastrukturunda mühüm rol oynayır. Müəssisədə polietilen məhsullarının saxlanması üçün 3000 tonluq anbar, ağır qatran və piroliz benzinini kimi maye məhsullarının mühafizəsi üçün isə xüsusi saxlama çənləri mövcuddur.

İstehsalat güclərinin əsas hissəsi "Azərkimya"nın Etilen-Polietilen zavodunda cəmlənib. Məlumat üçün bildirək ki, zavod 1989-cu ildən fəaliyyət göstərir və dörd əsas istehsal sahəsinə birləşdirir. Bunlara etilen - "EP-300", polietilen - "polimir-120", buxar və elektrik enerjisi, həmçinin izopropil spirti istehsalatı daxildir. Zavod yanğın və partlayış təhlükəli obyektlər kateqoriyasına daxildir. Burada metan, etan, etilen, butilen-divinil fraksiyası və ilkin emal benzinini kimi yüksək yanğın-partlayış təhlükəli məhsullar istehsal olunur və istifadə edilir. "EP-300"-ün istehsalında texnoloji proseslər 800-1000 °C temperaturda, "Polimir-120"-də isə 1500-2000 atmosfer təzyiqi altında həyata keçirilir.

Zavodda illik 190 min ton etilen, 187 min ton propilen və 120 min ton polietilen, o cümlədən LDPE (aşağı sıxlıqlı polietilen) istehsal olunur. Burada həmçinin layihə gücü

ildə 25 min ton olan izopropil spirti sahələri fəaliyyət göstərir. İstehsalat olunan məhsullar daxili tələbatın ödənilməsinə, "SOCAR Polymer" və "Azneft" İB-nin təminatına, eləcə də satışa yönəldilir. "Azərkimya" İB-nin proses üzrə direktoru Samir Səlimlinin sözlərinə görə, Etilen-Polietilen zavodunda 2026-cı ildə əsaslı təmir işlərinin aparılması nəzərdə tutulmayıb. Növbəti əsaslı təmirin 2027-ci ilin ikinci rübündə keçirilməsi planlaşdırılır. 2016-2021-ci illərdə zavodda genişmiqyaslı modernizasiya və yenidənqurma işləri aparılıb. Bu layihədən sonra əsaslı təmir üçün dayanma müddəti ildə bir dəfədən iki ildə bir dəfəyə keçirilib. Hazırda məqsəd bu müddəti üç-dörd ilə qədər artırmaqdır. Müəssisədə avtomatika və idarəetmə sistemlərinin yenilənməsinə nəzərdə tutulan yeni modernizasiya layihəsi də davam edir.

Layihənin mühəndislik mərhələsi 95 faiz tamamlanıb, sahə işlərinə isə növbəti ildən başlanması planlaşdırılır. Modernləşmə nəticəsində zavodun etilen üzrə məhsuldarlığı 40 faiz, propilen üzrə isə 70 faiz artırılıb. 2001-ci ildə istismara verilmiş BEEF zavodun istehsal sahələrinin buxar və elektrik enerjisi ilə təmin olunmasına xidmət edir.

Bu gün "Azərkimya" İB-nin qarşısında dayanan əsas hədəf mövcud istehsalat güclərindən daha səmərəli istifadə etməklə yanaşı, texnoloji imkanları davamlı şəkildə yeniləməkdir. Modernləşmə, istehsalat dayanıqlılığı və ekoloji təhlükəsizlik istiqamətində görülən işlər müəssisənin gələcək inkişafı üçün mühüm baza yaradır. Bütün bunlar "Azərkimya"nın Azərbaycanın neft-kimya sənayesindəki rolunu qorumaqla yanaşı, yeni mərhələyə daşımaq niyyətindən xəbər verir.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

2027-ci il üçün dövlət büdcəsi xərclərinin prioritet istiqamətləri üzrə proqnozları açıqlanıb

2027-ci ilin dövlət büdcəsinin xərclərində iqtisadi fəaliyyət ilə müdafiə və milli təhlükəsizlik istiqamətləri əsas prioritet olacaq.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə məlumat Maliyyə Nazirliyinin 2027-ci ilin icmal və dövlət büdcələrinin ilkin göstəricilərinə dair açıqlamasında öz əksini tapıb.

Məlumatla əsasən, gələn ilin büdcə xərclərinin ən böyük hissəsi - təxminən 42 faiz məhz bu iki sahənin payına düşəcək. Belə ki, iqtisadi fəaliyyət xərclərinə 8 milyard 891 milyon manat (ümumi büdcənin 21 faizi), müdafiə və milli təhlükəsizlik sahəsinə isə 8 milyard 816,4 milyon manat (20,8 faiz) vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulur. Dövlət xərclərinin digər mühüm hissəsi idarəetmə və sosial sahələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcək. Ümumi dövlət xidmətləri üzrə xərclər 5 milyard 506,3 milyon manat (13 faiz), sosial

xərclər 506,3 milyon manat (13 faiz), sosial

müdafiə və sosial təminat tədbirlərinə isə 4 milyard 916 milyon manat (11,6 faiz) vəsait proqnozlaşdırılır. Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və proku-

rorluq orqanlarının saxlanması üçün isə ümumilikdə 3 milyard 33,6 milyon manat (8,1 faiz) ayrılacaq ki, bunun da 2 milyard 82,6 milyon manatı (4,9 faiz) birbaşa dövlət büdcəsinin payına düşür. Struktur bölmələrinə əsasən, kənd təsərrüfatı xərcləri üçün 1 milyard 379,5 milyon manat (3,3 faiz), əsas bölmələrə aid edilməyən xidmətlər üçün 857,6 milyon manat (2 faiz), mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və gənclər siyasəti istiqamətinə isə 645,2 milyon manat (1,5 faiz) vəsait ayrılması planlaşdırılır. Büdcə layihəsində nisbətən az paya malik sahələr sırasına ətraf mühitin mühafizəsi (438,7 milyon manat, 1 faiz) və mənzil-kommunal təsərrüfatı (335 milyon manat, 0,8 faiz) daxildir.

MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASINDA

QƏRAR № 3/8

Dairə seçki komissiyalarının yenidən təşkil edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

Əvvəli 12-ci səh.

Rəfail Fırudun oğlu Cabbarov
Rəşad İslam oğlu Əliyev
Ruhiyə Adil qızı Hüseynova
Sahib Mərdəli oğlu Həsənov
Zabul Osman oğlu Əmrəhov

55 sayılı Siyəzən - Quba - Xızı

Ayaz Azad oğlu Muradəliyev
Elvin Eyyaz oğlu Manafov
Əsli Yaylax qızı Dadaşova
Əsmər Abuzər qızı Ağayeva
Harun Əşrəf oğlu Əlimuradov
Rəşad Ağababa oğlu Nuriyev
Rufulla Elşad oğlu Zalov
Samir Nəriman oğlu Abbasov
Tahirə Adil qızı Əsgərova

56 sayılı Şabran - Xaçmaz

Aysel Səfəli qızı Musayeva
Ceyhun Tofiq oğlu Əhmədov
Fatimə Qədim qızı Ağaliyeva
Fəxrəddin Hüseynağa oğlu Əzizov
Qoşqar İsrəfil oğlu Mikayilov
Qöncər Bəxtiyar qızı Əmrullazadə
Lətifə Şərif qızı Camalova
Saleh Nəzəddin oğlu Təhməzov
Ulvi Ənvər oğlu Rza

57 sayılı Xaçmaz şəhər

Akif İsmayıl oğlu İsmayilov
Altay Sabir oğlu Hacıəliyev
Anar Absətdər oğlu Oruculu
Cingiz İnqilab oğlu Quliyev
Hümmət Dəmir oğlu İşıqov
Qöncər Mirzəbala oğlu Sultanov
Məmməd Əliəğa oğlu Qurbanov
Mətanət Vəqif qızı Dürəxanova
Yaqut Şixnəbi qızı Musimova

58 sayılı Xaçmaz kənd

Ağakışi Cələbi oğlu Bodirov
Anar Soltanməcid oğlu Həsənov
Cavanşir İsmayıl oğlu Qasımov
Elnarə Sövkət qızı İsgəndərova
İlham Bəhmən oğlu Quliyev
İlham Qurban oğlu Şahvələdov
Müzəfəddin Nəcəddin oğlu Rzaev
Yekün Cavad oğlu Mehmanov
Vurgun Əhmədcan oğlu Seyidov

59 sayılı Quba

Elşəfa Həsənbala oğlu Məmmədov
Elşən Rafiq oğlu Vəlibəyov
Feyzulla Cəli oğlu Abdullayev
Həsən Əli oğlu Həsənov
Mübariz Cənqulu oğlu Abasov
Nərimnə Yaqub qızı Məmmədova
Rüstəm Nadir oğlu Bayramov
Səməddin Qiyasəddin oğlu Nəsirov
Yusif Həmid oğlu Əfəndiyev

60 sayılı Quba - Qusar

Anar Zəhid oğlu Bayramov
Aynurə Sulfiddin qızı Əliyeva
Kamil Mirnəzi oğlu Adıgözləlov
Məyis Teymur oğlu Səlimov
Mübariz Paşa oğlu Cabarov
Orxan Əzizulla oğlu Nəgəyev
Rəhim Sığarəddin oğlu Qarayev
Ruslan Rəhim oğlu Rəmanzənov
Səvinc Əsim qızı Səlimova

61 sayılı Qusar

Adil Sabir oğlu Piroqlanov
Cəli Qeysəddin oğlu İbrahimov
Elmira Qəzənfər qızı Bayramova
Gülənə Ələmmədovna Məmmədova
İsabalə Muddullah oğlu Xankişiyev
İzrat Tağı oğlu İzratov
Qorxmaz Kamal oğlu Muradov
Mərif Şəhrotd oğlu Qəmbərov
Zəminə Şixsəməd qızı Əskərova

62 sayılı Kürdəmir

Abtəlib Turab oğlu Talibov
Cəmil Şəməddin oğlu Xəlilov
Əliqulu Abasqulu oğlu Cəfərov
Mehman Rza oğlu Osmanov
Məhəmməd Əlisəfa oğlu Xələfov
Saxalı Kamil oğlu Şiəxaliyev
Şirvan Mövsüm oğlu Məmmədov
Şükür Fərzi oğlu Hüseynov
Zəhid Hüseyn oğlu Hüseynov

63 sayılı Hacıqabul - Kürdəmir

Cavidan Azər oğlu Allahyarov
Emin Əlisəfa oğlu Gözəlov
Fəriz Şəhrab oğlu Ağayev
Feyzulla Zülfiqar oğlu Abdullayev
Hicran Məhəmməd qızı İbrahimova
Xuraman İman qızı Talibova
Məhəmməd Ənnəzi oğlu Hacıyev
Nəzir Nəzirov oğlu Hüseynov
Ziya Nizami oğlu İbrahimov

64 sayılı Salyan

Bayram Rəhil oğlu Rəhimov
Cingiz Hidayət oğlu Mənsəfov
Elmir Rəhil oğlu Əzizov
Əli Qardaş oğlu Novruzov
Fuad Kərəm oğlu Muradov
Natiq Nurağa oğlu Mənsimov
Nəzəm Xəlil oğlu Əlizadə
Nicat Elnur oğlu Hüseynov
Vəqif Əlimirzə oğlu Rzaev

65 sayılı Salyan - Biləsuvar - Neftçala

Aftəndil Rza oğlu İsayev
Aydın Abas oğlu Abasbəyli
Xeyrulla Eldar oğlu Quliyev
Xəhrəman Bəhadir oğlu Cəbrayilov
Məliə Azər qızı Hacıyeva
Mətanət Əvəz qızı Məmmədova
Şahin Pilağa oğlu Zərbəliyev
Tələ İsaخان oğlu Kərimov
Təranə Zakir qızı Səfərova

66 sayılı Saatlı

Abdulla Əlibala oğlu Nürəliyev
Arif Misir oğlu Əliyev
Diləvər Azadخان oğlu Qəmbərov
Elşən Nizami oğlu Kərimov

Qardaşəli Abdulləli oğlu İbrahimov
Müzəhətd Səməndər oğlu Soltanov
Pəhlivan Xəliləğa oğlu Xəlilov
Vüsal Tofiq oğlu İsmayilov
Zaur Qüdrət oğlu Əsgərov

67 sayılı Sabirabad

Daşqın Xələf oğlu Şiəxəliyev
Əlladə Rəşid qızı Mirzəyeva
Elman Bunyad oğlu Bunyadov
Elşən Fəyyaz oğlu Əkbərli
Əlixan Bayram oğlu Əsgərov
Fatimə Mənsim qızı Hüseynli
Hikmət Qəzənfər oğlu Sultanov
Məstəli Əlipaşa oğlu Nuriyev
Seyidhüseyn Ağasəyid oğlu Hüseynov

68 sayılı Sabirabad - Şirvan

Aqil Rəhimdill oğlu Vəliyev
Aydın Mirzəcan oğlu Şükürli
Ceyhun Tofiq oğlu Vəliyev
Fəris Rüstəm oğlu Dadaşov
Fuad Umud oğlu Həsənov
İlkin Şükür oğlu İmanov
İnqilab Ağamədd oğlu Qasımov
Qiyas Məzahir oğlu Cavadov
Nəriman Mahmud oğlu Hüseynov

69 sayılı Biləsuvar

Beytulla Səyədulla oğlu Mirzəyev
Elza Əlməddin qızı Abdullayeva
Ənvər Möhübbət oğlu Cəbrayilzadə
Ərşad Əlikəşad oğlu Əliyev
Əziyəğa Fəyət oğlu Hətəmov
Məqəbət Tərlən oğlu Musayev
Nəhmət Adıgözlə oğlu Nuriyev
Vahəbəli Məhəmmədli oğlu Mənsimov
Zaur Ədalət oğlu Ədalətli

70 sayılı Neftçala

Aygün Fərhad qızı Musayeva
Aytəkin Zakir qızı Mahmudova
Babək Nizami oğlu Manafov
Ceyhun Həsərət oğlu Fərocov
Elnur Malik oğlu Bağirov
Əlizadə Əli oğlu Abasov
İbad Sahib oğlu Mənsəfov
Kənan İsbəlalə oğlu İbrahimov
Natiq Səftər oğlu Süleymanov

71 sayılı Cəlilabad şəhər

Cahangir Qubad oğlu Həydrərov
Fırudin Fazil oğlu Kərimov
Xəlil Əziyəğa oğlu Süleymanov
İsa Ulla oğlu Allahverdiyev
Rəşad Nəmik oğlu Tağıyev
Səmir İlyas oğlu Səlimov
Tələt Şənən oğlu Dövlətov
Vasif Əhmədağa oğlu Aliyev
Yusif Əhməd oğlu Hacıqasımov

72 sayılı Cəlilabad kənd

Abdullhüseyn Böyükkən oğlu Məmmədov
Adışirin Barət oğlu Kazımov
Azad Səfər oğlu Cəfərov
Elxan İsmayıl oğlu Əzizov
Mehman Hədi oğlu Rzaev
Mehman Haxverdi oğlu Mustafayev
Nadir Rəşid oğlu Şükürov
Nadir Turab oğlu Həsənov
Salman Bəxtican oğlu Quliyev

73 sayılı Masallı - Cəlilabad

Baba Həsənağa oğlu Həsənov
Dilərə Məmməd qızı Hüseynova
Əlinəz Əli oğlu Talibov
Əsmər Lazım qızı Axundova
Güləy Tofiq qızı Ağayeva
Gülənə Mirrəhman qızı Əzizli
İlkin Ehtiyat oğlu Hüseynov
Rəbil Əli oğlu Cəfərzadə
Sərxəş Alqulu oğlu Nuriyev

74 sayılı Masallı

Arif Səyyad oğlu Mehtiyev
Elburs Əsgər oğlu Əhmədov
Gülbə Allahqulu qızı Niftullayeva
Xəqani Bəxtiyar oğlu Qənbərov
Mehman Mali oğlu Nuriyev
Loğman İman oğlu Şahbazov
Rəfael Adil oğlu Ağayev
Vidadi Bəxşəli oğlu Nəzərov
Zəkəriyyə Şükür oğlu Babayev

75 sayılı Yardımlı - Masallı

Asif Hüseyn oğlu Ağayev
Azad Yaqar oğlu Rzaadə
Ələvsət Həsən oğlu Həsənov
Əşrəf Qabil oğlu Qurbanlı
Hikmət İsrəfil oğlu Səmədov
Qabil Vəkil oğlu Canəliyev
Qoşqar Piri oğlu Dadaşov
Rasif Ağahəsən oğlu Əliyev
Sücaət Mənsimalı oğlu Turabov

76 sayılı Lənkəran - Masallı

Asif İsmayıl oğlu Məmmədov
Cəmil Kamil oğlu Hüseynov
Fərahim Musa oğlu Məmmədov
Həbulla Kərimulla oğlu İbadullayev
Qafar Adıgözlə oğlu Həsənov
Məmmədhusəyn Mühəndis oğlu Cahangirli
Səadət Ağamirzə qızı Əliyeva
Şahin Şəbalə oğlu Xasiyev
Vüsal Həmdulla oğlu Ağayev

77 sayılı Lənkəran şəhər

Həbil Rüstəm oğlu Sadiqov
Hikmət Tofiq oğlu Talışinski
İqbal Musa oğlu Rəcəbov
Kərim Həbulla oğlu İbadullayev
Könül Ağamədd qızı Nürəliyeva
Malik Məmməd oğlu Bəxşiyev
Nail Əskər oğlu Süidməzadə
Səmir İdris oğlu Quliyev
Seyidrza Sail oğlu Əliyev

78 sayılı Lənkəran kənd

Ələvsət Rufi oğlu Rufiyev
Xudəşirin Cəfər oğlu Tağıyev
İdris Aslan oğlu Quliyev
İlqar Səyad oğlu Tağıyev
Qalib Natiq oğlu Abbasov

Samid İsmayıl oğlu Abbasov
Sərraf Mirsəfər oğlu Talibov
Sultanəğa Hüseynağa oğlu Məmmədov
Yədulla Fətulla oğlu Yədullayev

79 sayılı Astara

Akif Məmməd oğlu Hüseynov
Asif Ağabəy oğlu Fətəliyev
Cavid Camal oğlu Abbasov
Ələddin Fəzəldin oğlu Qasımov
Mehdi Sovqat oğlu Məmmədov
Mirzə Ağadadə oğlu Şükürov
Nəsimi Məmməd oğlu Rzaev
Rəsul Sadət oğlu Nəsirov
Vüsalə Qədir qızı Cavadova

80 sayılı Lerik - Astara

Elnarə Hafiz qızı İmanova
Həşim İməş oğlu Nəsirov
Hicran Vəqif oğlu İbrahimov
Hüseməddin Şahmar oğlu Abbasov
İdris Gülbəbə oğlu Şiəxəliyev
Mükəfat Elşad oğlu Yaqubov
Rəil Nəsibəli oğlu Məmmədov
Rövşən Əlihusəyn oğlu Cəfərov
Şakir Pişan oğlu Sadixov

81 sayılı İmişli

Abbas Ələmdar oğlu Quliyev
Afaq Novruz qızı Səmədzadə
Əldoniz Əlif oğlu Babayev
İsmət Şükür oğlu Seyfullayev
Mənsur Rəhim oğlu Zəidov
Nihad Sabit oğlu Yaqubov
Ramil Təyyar oğlu Nəsirov
Rza Sahib oğlu Əzizov
Yeganə Məmməd qızı Məmmədova

82 sayılı İmişli - Saatlı

Emil Fərzəli oğlu Fərzəliyev
Eyyaz Həşim oğlu Həşimov
Faiq Rustam oğlu Əliyev
İsmayıl Qulu oğlu Məmmədov
Quləli Umudvər oğlu Mahmudov
Rauf Vilayət oğlu Aytəkişiyev
Sabit Cərkəz oğlu Yaqubov
Şaiq Fəmil oğlu Nəsirov
Ziya Rəhim oğlu Hüseynov

83 sayılı Bəyləqan

Aydın Mənur oğlu Hüseynov
Cavid Hüseyn oğlu Binnətov
Əbülfət Əyyub oğlu Əliyev
Gəlibər Asif qızı Pənahlı
Hacıəğa Hüseyn oğlu İsmayilov
Mələhət Gülağa qızı Atəkişiyeva
Təlmən Camal oğlu Cəmilov
Tural Arif oğlu Bəhbudov
Zakir Saday oğlu Vəlişov

84 sayılı Füzuli

Füzuli Nüsrət oğlu Həşimov
Günəy Qabil qızı Abdullayeva
Xatirə Şərif qızı Dadaşova
İbəs Mətləb oğlu Səfərov
Mənsim Şirin oğlu Həsənov
Nəməz Vəqif oğlu Nəməzov
Rəşiyə Binnət qızı Hüseynova
Səbuhə İsa oğlu Kamranzadə
Yavər İsrəfil oğlu Məmmədov

85 sayılı Füzuli - Ağcabədi

Allahverdi Kazım oğlu Həydrərov
Azər Allahverdi oğlu Muradov
Bəyöqlən Baləqlan oğlu Tağıyev
Əhtiram Xosrov oğlu İsmayilov
Ədalət Zeynal oğlu Süleymanov
İbrahim Əhməd oğlu Həsənov
Mənsur Xosrov oğlu İsmayilov
Səmirə Rəfail qızı Quliyeva
Zəhir Arzuman oğlu Qurbanov

86 sayılı Ağcabədi

Arif Yaqub oğlu Atəkişiyev
Əhtibar Aydın oğlu Həsənov
Fəmil Zəlis oğlu İsmayilov
Fərahim Qara oğlu Xudiyev
Həməzli İsrəfil oğlu Məmmədov
İlham Cəban oğlu Qurbanov
Mübariz Əkbər oğlu İbrahimov
Nəzakət Əli qızı Məmmədova
Vahid Fəmil oğlu Zeynalov

87 sayılı Qobustan - Şamaxı - İsmayilli

Anar Şiəxəbə oğlu Bayramov
Aytac Zəhrab qızı Qanıyeva
Eldar Vidadi oğlu Orduxanlı
Əminəğa Şəmmən oğlu Niftəliyev
Xəyyam İzayəddin oğlu Nəzərov
Kamran Ələzəmin oğlu Baləqlanov
Məbəd Xəlilə oğlu Qəhrəmanov
Orxan Fəxri oğlu Vəzirli
Orucali Şənavaz oğlu Niftəliyev

88 sayılı Şamaxı

Bəşir Ələpanah oğlu Lazımov
Cəli Bəxtiyar oğlu Xəlilov
Əldoniz Məhəmməd oğlu Əzizov
Hüseyn Abdulla oğlu Rəcəbov
Qəhir Təyyar oğlu Fətəli
Mədat Yarməmməd oğlu Nürəliyev
Məhəmməd Qurban oğlu Əliyev
Şaiq Vəqif oğlu Nuriyev
Vüsal Ləçim oğlu Hüseynov

89 sayılı İsmayilli

Cavahir Əli qızı Əliyeva
Gülənə Maarif qızı Eyubova
Gülənə Malik qızı Yusibova
Haciməmməd Mirzəmmədd oğlu Məmmədov
Xəşqəddəm Durasan qızı Kərimova
İlkin Nadir oğlu Bəxşiyev
Nəmiq Hafiz oğlu Kərimov
Səidə Cingiz qızı Cərullayeva
Yaqub Ələddin oğlu Hacıyev

90 sayılı Ağsu

Alı Musa oğlu Niftəliyev
Azad Saəbəli oğlu Dursunəliyev
Bəhruzə Faiq qızı Əfəndiyeva
Cəlal Əhməd oğlu Hacı
Cəsarət Əlicən oğlu Ağayev
Əli Abbas oğlu Hüseynov

Mətləb Sadəhməd oğlu Nuriyev
Seyidəğa Gülmən oğlu Gülmənov
Təhir Ələşrəf oğlu Əzimov

91 sayılı Göyçay

Əldəniz Həydr oğlu Həmidov
Elton Seyfi oğlu Əhmədov
Ələmövsum Qamət oğlu Əliyev
İslam Allahverdi oğlu Allahverdiyev
Qulu Kərim oğlu Babəzadə
Müşfiq Eldar oğlu Həsənov
Nəmiq Vidadi oğlu Əhmədov
Tələh Qiyəmət oğlu Rüstəmov
Vüqar Məhəmməd oğlu Abdullayev

92 sayılı Göyçay - Ağdaş

Afiq Baləş oğlu Cavadov
Füzuli Hümətə oğlu Qasımov
Kənan Kərim oğlu Kərimli
Nigar Məhəmməd qızı Zeynalova
Rəsul Həşim oğlu Nəbiyev
Rəşad Zəhir oğlu Kərimov
Şəhran Qurbanəli oğlu Mahmudov
Səxavət Əlikram oğlu Qafarov
Şəlalə Şulux qızı Qasımov

93 sayılı Ağdaş

Çiçək Nətiq qızı Əzizova
Əlməddin Nəmiq oğlu Nəgəyev
Əsgərxan İsmayıl oğlu Həsənov
Kamran Cəfər oğlu Məhərrəmov
Kənan Seyfəddin oğlu Yusifli
Nəzrin Həsən qızı Hacıyeva
Şəhla Həyət qızı Rəsulova
Vüsal Rəmis oğlu Davudov
Zeynaləddin Məhman oğlu Cəfərli

94 sayılı Ucar

Abdulləzəz Ağaisə oğlu Abbasov
Aytəbəz Hüseyn oğlu Hüseynova
Bəhrüz Fəyrüz oğlu Hüseynov
Ədalət Mürsəl oğlu Qəhrəmanov
Mədinə Əhməd qızı Əhmədova
Mələhət Ağakərim qızı Şəfiyeva
Mətanət Məmmədbağır qızı Qoribova
Nəilə Məhəmməd qızı Həmidova
Səvinc Ağasəf qızı Novruzova

95 sayılı Zərdab - Kürdəmir - Ucar

Abdulləbağı Zilmən oğlu Fazilli
Əbduləziz Xəlil oğlu Xəlilov
Aqil Bəxtiyar oğlu Musayev
Ceyhun Allahverdi oğlu Səfərov
Daşqın Rəfayil oğlu Abdullayev
Əsmirə Müşfiq qızı Səmədova
Hikmət Füzuli oğlu Qasımov
Mehdi İsmayıl oğlu İsmayilov
Nərimnə İsmayıl qızı Əhmədova

96 sayılı Goranboy - Naftalan

Afət Müzəffər qızı Həşimova
Anar Nəzim oğlu Nəməzov
Arif Abbas oğlu Abbasov
Ariz Hafiz oğlu Muxtarov
Aygün Təvəkkül oğlu Aslanova
Əbülfət Əli oğlu Rəhimov
Fəqəni Nəfiq oğlu Məhərrəmov
Məhəmməd Oqtay oğlu Aşurov
Siyavuş Səvindik oğlu Həziquliyev

97 sayılı Tərtər - Ağdərə - Goranboy

Çiçək Kəçəri qızı Ələsgərova
Faiq Məhərrəm oğlu Məhərrəmov
Həmid Musa oğlu Mehtiyev
Nizami Yaqub oğlu İsmayilov
Novruz Bəhadur oğlu Mustafayev
Oqtay Vəqif oğlu Ələkbərli
Səvil İsa qızı Rəhimova
Tağı Həsən oğlu Həsənov
Tofiq Ədil oğlu Hüseynov

98 sayılı Bərdə - Tərtər

Arif Yusif oğlu Babayev
Fəzil Cümşüd oğlu Nəcəfov
Fəzil Şoqu oğlu Abbasov
Həkim Baləqlan oğlu Ələkbərov
İbrahim Əfləton oğlu Əliyev
Nəmiq İnqilab oğlu Quliyev
Rəmin Qənbər oğlu Ağayev
Şəlalə Bilal qızı Müslümzadə
Vüsal Həsən oğlu Fərocov

99 sayılı Bərdə

Dilsuz Teymur oğlu Nəcəfov
Əbülfət Səvindik oğlu Məmmədov
Fikrət Qiyas oğlu Səfərov
Gülşən Qəzənfər qızı Uğurluyeva
Məhman Ağə oğlu İsayev
Mübariz Hüseyn oğlu Qarayev
Pakizə Vəli qızı Qaçayeva
Rəyhan Fırudin qızı Qafarova
Vüqar Yunis oğlu Şadlinski

100 sayılı Göygöl - Daşkəsən - Kəlbəcər

Anar Elman oğlu Rzaev
Aytac Müşfiq qızı Nəbiyeva
Cəbir Şəhman oğlu İbrahimi
Eldar Məhəmməd oğlu Hüseynov
Fəxrəddin Şura oğlu Əlirzayev
Həbib Əkbər oğlu Abbasov
İftixar Xosrof oğlu Hüseynov
Nadir Həydr oğlu Quliyev
Nəsimi Elşad oğlu Qafarov

101 sayılı Samux - Şəmkir

Aynurə Yusif qızı Həsənova
Hüseyn Bəxtiyar oğlu Bayramov
Musa Suliddin oğlu Əsədov
Nəriman Allahyar oğlu Həsənov
Nuridə Ağası qızı Həsənova
Orxan Bəhrəm oğlu İsləməzadə
Rəmin Gəray oğlu Bayramov
Rəşad Ağə oğlu Qasımov
Səbuhə Şəmsəddin oğlu Ağayev

102 sayılı Şəmkir şəhər

Aydın Mikayıl oğlu Budaqov
Babək Yaqar oğlu Abbasov
Əli Abbas oğlu İsmayilov
Fuad Sərvəz oğlu Bədəlov
Nətik İsa oğlu Mənsurov
Rəşad Rəmis oğlu Bayramov
Rəşad Yusif oğlu Həsənov

Tural Babək oğlu Muradov
Vüqar Lətif oğlu Bayramov

103 sayılı Şəmkir kənd

Adil Hidayət oğlu Cəfərov
Elşən Zirəddin oğlu Əliyev
İlqar Nəbi oğlu Əliyev
Jalə Məhir qızı Aliyeva
Qurban Ağə oğlu Ağayev
Mübariz Ələddin oğlu Cəfərov
Şahin Abbas oğlu Pənəhov
Ülfət İsrəfil oğlu Zeynalov
Ülviyyə Əli qızı Cəlilova

104 sayılı Gədəbəy

Afina Mübariz qızı Rzaeyeva
Azadə Bəhlul qızı Orucova
Fəxrəddin Muxtar oğlu Xudavərdiyev
İlqar Nəmiq oğlu Rüstəmov
Könül Həsərət qızı Hüseynova
Məmməd Mədat oğlu Tağıyev
Mənsur Cəlal oğlu Əliyev
Möhübbət Bobuş oğlu Orucov
Nurəli Mərdəli oğlu Həsənov

105 sayılı Tovuz - Gədəbəy

Cavanhüseyn Mustafə oğlu Mustafayev
Elman Ülfət oğlu Rüstəmov
Fəxrəddin Muxtar oğlu Məmmədov
İlqar Zirəddin oğlu Zeynalov
Məhir İsə oğlu Həsənov
Mubəriz Məmməd oğlu Məmmədov
Nəsimi Təlmən oğlu Ələsgərov
Püstə Bəhrəm qızı Pənəhova
Salman Vəli oğlu Qasımov

106 sayılı Tovuz

Azər Nürəddin oğlu Hacıyev
Emil Nəzim oğlu Vəlehlili
Əli Ələsgər oğlu İsmayilov
Xəlil Həmid oğlu Hüseynov
Nəriman Ələkbər oğlu Şirinov
Sadıq Qara oğlu Rəhimov
Sona Rəsim qızı Rzaeyeva
Şəms Mətləb qızı Musayeva Nəsinova
Tofiq Əhməd oğlu Qasımov

107 sayılı Tovuz - Qazax - Ağstafa

Aynur Zakir qızı Axundova
Fəxrəddin Həmid oğlu Həsənov
Fərmən Yusif oğlu Qurbanov
Hidayət Əli oğlu Tağıyev
İsmayıl Dilavər oğlu Nəzirli
Mübariz Əlibəlal oğlu Novruzov
Nəriman Məhəmməd oğlu Eyyazov
Səvinc Əlixan qızı Məmmədova
Təhir Məyil oğlu Muradov

108 sayılı Ağstafa

Adil Vəqif oğlu Musayev
Alik Adil oğlu Adıgözləlov
Anar Məsim oğlu İsmayilov
Dilşad Sabir qızı Qafarova
Orxan Hacı oğlu Mahmudzadə
Sultan İsmayıl qızı İsmayilova
Tofiq Marks oğlu Bayramov
Vüqar Tofiq oğlu Hacıyev
Yusif İsmayıl oğlu Nəsinov

109 sayılı Qazax

Anar Aytək oğlu Vəliyev
Arif Ətdəl oğlu Mustafayev
Elxan Bəbə oğlu Osmanov
Elman Həcən oğlu Bəkirov
Həmlət Vəli oğlu İlyasov
İskəndər Osman oğlu Mustafayev
Könül Şükür qızı Kərimova
Ləçim Oruc oğlu Qurbanov
Tusi Mustafə oğlu Cəfərov

110 sayılı Balakən

Altay Şükür oğlu Məmmədov
Elnur Xəlilullah oğlu Abdullayev
Məhir Qasım oğlu Məmmədov
Qalib Həbibulla oğlu Əhmədov
Orxan Nəsrəddin oğlu Əliyev
Oruc İbrahim oğlu Məmmədov
Rauf Qasım oğlu Axundov
V

"Tarixi-dini abidələrin qorunması: Çağırışlar və perspektivlər"

Sentyabrın 17-də Bakıda Mədəniyyət Nazirliyinin və Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə "Tarixi-dini abidələrin qorunması: Çağırışlar və perspektivlər" mövzusunda konfrans keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, konfransda dini-mədəni irs nümunələrinin mühafizəsi və restavrsiyasında müasir yanaşmalar, onların qorunmasında dini icmaların rolu, həmçinin

nin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərpa olunan dini-memarlıq abidələrinin şəhərsalma mühitində əhəmiyyəti müzakirə olunub.

Tədbirin rəsmi açılış mərasimindən əvvəl videoçarx nümayiş olunub. Rəsmi açılış mərasimində Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədov, mədəniyyət naziri Adil Kərimli, Memarlıq və İnşaat Universitetinin rektoru Gülçöhrə Məmmədova və digər şəxslər çıxış ediblər. Tədbir çərçivəsində "Mədəni-dini

irsin qorunması: Hüquq, təcrübə və imkanlar" və "Tolerantlıq və multikulturalizm ənənələrinin təşviqində tarixi-dini məkanların əhəmiyyəti" mövzularında panel sessiyaları təşkil edilib.

"Mədəni-dini irsin qorunması: hüquq, təcrübə və imkanlar" adlı birinci panelə Azərbaycan İlahiyyət İnstitutunun rektoru, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Aqil Şirinov moderatorluq edib.

Paneldə mədəniyyət nazirinin müavini Səadət Yusifova, AMEA-nın Arxeologiya və

Antropologiya İnstitutunun direktoru, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Quliyev və AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunun "Qərbi Azərbaycan tarixi" şöbəsinin müdiri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Cəbi Bəhramovun çıxışları dinlənib.

Məruzələrdə tarixi-dini abidələrin mühafizəsi sahəsində mövcud təcrübə, qarşıda duran çağırışlar və yeni imkanlar, Qərbi Azərbaycanda və işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə erməni vandalizmi nəticəsində dağıdılmış ibadətqəhərlər, mədəni irs nümunələrimiz barədə statistik göstəricilər diqqətə çatdırılıb, bu istiqamətdə dövlət qurumları, elmi müəssisələr arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsinin əhəmiyyəti vurğulanıb.

Yekun panel sessiyasında tolerantlıq və multikulturalizm ənənələrinin təşviqində dini-mədəni irs nümunələrinin rolu müzakirə edilib. Panel müzakirəsində mədəni irs nümunələrinin qorunması, daş kitabələrin oxunması, tədqiqi və gələcək nəsillərə çatdırılması ilə bağlı təkliflər səsləndirilib.

AHİK könüllüləri Prezident Kitabxanasını ziyarət ediblər

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının (AHİK) "AHİK könüllüləri" layihəsinin iştirakçıları Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Prezident Kitabxanasında olublar.

AHİK könüllüləri kitabxananın zəngin informasiya-bibliografıya fondu, nadir nəşr nümunələri, müasir standartlara ca-

vab verən elektron resursları və müxtəlif mövzulara əhatə edən xüsusi kolleksiyaları ilə maraqlanıblar.

Kitabxana əməkdaşları gənclərə müəssisənin tarixi, oxu zallarının fəaliyyəti, eləcə də dövlətçilik tariximizi əks etdirən nəşrlər barədə ətraflı məlumat veriblər.

Ziyarət çərçivəsində AHİK könüllüləri Prezident Kitabxanasının rəsmi oxucula-

rı sırasına daxil ediliblər. Bu təşəbbüs gənclərin şəxsi və peşəkar inkişafına, elmi-tədqiqat prosesinə cəlb olunmasına, eləcə də gələcək fəaliyyətlərində etibarlı informasiya mənbələrindən səmərəli istifadə imkanlarının genişləndirilməsinə xidmət edir.

Nərminə ƏSGƏROVA, "Azərbaycan"

Qan yaddaşımızın Quba ünvanı

Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinin açılışından 13 il ötür

Tarix yalnız baş verən hadisələrin xronologiyası deyil, həm də xalqın yaddaşı, yaşadığı ağrı-acıların, keçdiyi sınaqların gələcək nəsillərə ötürülən izidir. Bu mənada 1918-ci ildə Azərbaycan xalqına qarşı törədilən kütləvi qırğınlar tariximizin ən faciəli səhifələrindən biri, milli yaddaşımızın sağalmayan yarasıdır. Həmin hadisələrin maddi sübutlarını qoruyan, qurbanların xatirəsini yaşadan və tarixi həqiqətləri gələcək nəsillərə çatdıran ön mühüm məkanlardan biri isə Quba Soyqırımı Memorial Kompleksidir. 2013-cü il sentyabrın 18-də istifadəyə verilən kompleksin açılışından bu gün 13 il ötür.

1918-ci ilin martından başlayaraq, Bakıda və Bakı quberniyasının müxtəlif bölgələrində azərbaycanlı əhaliyə qarşı genişmiqyaslı qırğınlar törədildi. Hadisələr Şamaxı, Quba, Qarabağ, Zəngəzur, Naxçıvan, İrəvan, Göyçə və digər ərazilərdə əhatə etdi. Yaşayış məntəqələri dağıdıldı, evlər, dini və mədəni abidələr yandırıldı, minlərlə dinc sakin həyatını itirdi. Bakıda İsmailiyyə binası, mətbuat orqanlarının redaksiyaları dağıntılara məruz qaldı. Təzəpir məscidi zədələndi, Şamaxıdakı qədim Cümə məscidi yandırıldı. Quba qəzasında isə 167 kənd dağıdıldı.

Uzun illər bu faciələrin miqyası və mahiyyəti haqqında həqiqətlərin sistemli şəkildə araşdırılması və ictimaiyyətə çatdırılması mümkün olmadı. Müstəqilliyin bərpasından sonra tarixi yaddaşın qorunması dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birinə çevrildi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1998-ci il martın 26-da imzaladığı "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" fərman bu baxımdan mühüm mərhələ oldu, 31 mart "Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü" elan edildi.

Ancaq illər sonra 2007-ci ilin aprelində Quba şəhərində aparılan qəzıntılar zamanı aşkar edilən məzarlıq həmin faciənin dəhşətini bütün gerçəkliyi ilə gözlər önünə sərdi. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun mütəxəssisləri ərazidə tədqiqatlar başladı. 2008-ci ilin sentyabrında başa çatan araşdırmalar nəticəsində məzarlığın 1918-ci ildə qətlə yetirilmiş yerli dinc əhali ilə bağlı olduğu müəyyənləşdirildi. Araşdırmalar zamanı müxtəlif yaş qruplarına aid yüzlərlə insan qalığı aşkarlandı. Mənbələrdə burada azərbaycanlılarla yanaşı, Qubada yaşayan ləzgi, yəhudi, tat və digər etnik qrupların nümayəndələrinin də qalıqlarının olduğu bildirilir.

Torpaq yüz ilə yaxın öz qoynunda saxladığı həqiqəti üzə çıxarmışdı. Qubada aşkarlanan kütləvi məzarlıq artıq yalnız tarixi sənədlərdə və şahid ifadələrində yaşayan faciənin deyil, onun maddi izlərinin də günümüzə çatdığını göstərirdi. Məhz bu səbəbdən həmin ərazinin sadəcə arxeoloji tədqiqat məkanı kimi deyil, tarixi yaddaş ünvanı kimi qorunması zərurəti yandı. Prezident İlham Əliyev 2009-cu il dekabrın 30-da Quba şəhərində "Soyqırımı Memorial Kompleksi"nin yaradılması haqqında sərəncam imzaladı. Məqsəd 1918-ci ildə baş vermiş hadisələrlə bağlı həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq, gələcək nəsillərin milli yaddaşını

qorumaq və faciə qurbanlarının xatirəsini əbədləşdirmək idi. Sərəncama uyğun olaraq, 2012-2013-cü illərdə Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Qubada memorial kompleks inşa edildi. 2013-cü il sentyabrın 18-də Prezident İlham Əliyevin və Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə kompleksin açılışı keçirildi.

Ümumi sahəsi 3,5 hektar olan kompleks beş hissədən - xatirə abidəsi, simvolik məzarlıq, Soyqırımı muzeyi, Bayraq meydanı və İnformasiya mərkəzindən ibarətdir. Burada memarlıq həlli ilə tarixi məzmun bir-birini tamamlayır. Kompleksin müəllifi memar Vahid Kasımoğlu faciənin ağırlığını sadə və sərt memarlıq dili ilə ifadə edib. Yerin altından üzə çıxan iti uclu konstruksiyalar bir tərəfdən şiddət və ağrıyı, digər tərəfdən isə nə qədər gizlədilsə də, tarixi həqiqətin gec-tez üzə çıxacağını simvolizə edir.

Kompleksin ərazisində yaradılmış alma bağı da rəmzi mənə daşıyır. Qubanın qədim rəmzlərindən və həyat nişanlarından olan alma ağaclarının arasında faciə qurbanlarının xatirəsinə müxtəlif ölçülü simvolik mərmər daşlar yerləşdirilib. Uşaqları, gəncləri və yaşlıları ifadə edən bu daşlar faciənin yaş və sosial sərhəd tanımadığını xatırladır. Beləliklə, kompleksdə həyatın rəmzi olan bağla ölümün yaddaşını yaşadan daşlar üz-üzə dayanır.

Muzeyə daxil olan ziyarətçini isə əvvəlcə faciə deyil, faciədən əvvəlki həyat qarşılayır. "Dinc Quba" ekspozisiyasında XX əsrin əvvəllərində Quba şəhərinin və qəzanın sakinlərinin fotoları təqdim olunur. Dövlət qulluqçuları, din xadimləri, məktəblilər, qadınlar, kənd sakinləri iş başında, ailədə və gündəlik həyatlarında görünür. Bu fotolar Qubanın müxtəlif xalqların və dini icmaların əsrlər boyu yanaşı yaşadığı bir məkan olduğunu nümayiş etdirir. Məhz dinc həyatın görüntülərindən sonra faciənin sənədlərinə keçid baş verənlərin miqyasını daha aydın hiss etdirir.

Muzeyin əsas zalında 1918-ci il hadisələri ilə bağlı sənədlər, fotosəkillər və digər materiallar nümayiş etdirilir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə yaradılmış Fövqəladə Təhqiqat Komissiyasının topladığı materiallar əsasında Bakı, Şamaxı, Quba, Cavad, Göyçay və başqa ərazilərdə baş vermiş hadisələr haqqında məlumat təqdim olunur. Zəlin mərkəzində qara mərmərdən ucaldılmış xatirə abidəsi isə qətlə yetirilmiş və bir çox hallarda

dəfn olunmaq imkanı belə verilməmiş insanların xatirəsinə ehtiramı ifadə edir.

Kompleksin digər mühüm elementi Bayraq meydanıdır. Burada Azərbaycanın üçrəngli dövlət bayrağı 20 metr hündürlükdə dalğalanır. Bu mənərə memorialın ümumi məzmununa ayrıca mənə qatır: faciəni xatırlamaq yalnız keçmişin ağırlarını yaşatmaq deyil, həm də tarixi yaddaşı müstəqil dövlətçilik düşüncəsinin bir hissəsinə çevirməkdir.

Aşkar edilmiş kütləvi məzarlığın taleyi də kompleksin tarixinin mühüm hissəsidir. Uzun müddət açıq şəkildə qorunan məzarlıqda təbii proseslər, sürüşmə və eroziya insan qalıqlarının mühafizəsini çətinləşdirdiyindən 2018-ci ilin martında qalıqlar dini qaydalara uyğun şəkildə dəfn edildi və ərazidə xatirə abidəsi ucaldıldı. Beləcə, bir zamanlar təsadüfi qəzıntı zamanı üzə çıxan məzarlıq həm elmi araşdırmanın predmetinə, həm də faciə qurbanlarının əbədi xatirə yerinə çevrildi.

Ötən 13 il göstərir ki, Quba Soyqırımı Memorial Kompleksi təkcə memorial abidə funksiyasını daşıyır. O, eyni zamanda muzey, sənədləşdirmə, elmi araşdırma və məarifləndirmə məkanıdır. Burada keçirilən sərgilər, təqdimatlar, elmi tədbirlər, kitabxana və informasiya resursları tarixi faktların öyrənilməsinə və daha geniş auditoriyaya çatdırılmasına xidmət edir. Kompleksdə yerli və xarici ziyarətçilərə Azərbaycan, rus, ingilis və ərəb dillərində məlumat verilir. Bu fəaliyyət rəqəmlərdə də özünü göstərir. Kompleks fəaliyyətdə başladığı 2013-cü ildən 1,25 milyondan çox ziyarətçi qəbul edib. Onların 200 minə yaxını xarici ölkə vətəndaşlarıdır. Bu rəqəmlər memorialın yalnız ölkə daxilində deyil, Azərbaycan tarixinin xarici auditoriyaya təqdim edildiyi mühüm məkanlardan birinə çevrildiyini göstərir.

1918-ci ilin faciəli hadisələrindən bir əsrdən artıq zaman keçir. Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinin qapılarını ziyarətçilərin üzünə açmasından isə 13 il ötür. Zaman keçir, nəsillər dəyişir. Məhz buna görə sənədlərin, maddi sübutların və xatirə məkanlarının rolu daha da artır. Çünki milli yaddaş yalnız keçmiş xatırlamaq deyil, tarixi həqiqətləri öyrənmək, qorumaq və gələcək nəsillərə ötürmək məsuliyyətidir.

Ülkər XASPOLADOVA, "Azərbaycan"

Azərbaycan və BƏƏ muzeyləri arasında əməkdaşlıq genişləndirilir

Sentyabrın 17-də Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyində "BƏƏ və Azərbaycanın muzeyləri zəngin keçmiş və perspektivli gələcək haqqında hekayəni əks etdirir" adlı tədbir keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Birlişmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycanda ki səfiri Məhəmməd əl-Blusi tədbir iştirakçılarını salamlayaraq bildirib ki, mədəniyyət və irs xalqlar arasında ortaq dil rolunu oynamaqla yanaşı, dövlətlər arasında əlaqələrin inkişafına, ünsiyyət körpülərinin qurulmasına və ölkələrin bir-birinə daha da yaxınlaşmasına xidmət edir.

Məhəmməd əl-Blusi BƏƏ ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli münasibətlərin hər iki dost ölkənin rəhbərlərinin söyləri və uzaqgörən siyasəti nəticəsində qarşılıqlı etimad, hörmət və davamlı inkişaf dair ortaq baxışa əsaslanan nümunəvi tərəfdaşlıq modelinə çevrildiyini söyləyib.

O BƏƏ-də muzeylərin yalnız tarixi eksponatların mühafizə edildiyi məkanlar olmadığını vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, bu müəssisələr keçmişin zəngin irsini gələcəyin iddialı hədəfləri ilə birləşdirən bilik və mədəniyyət mərkəzləridir.

Mədəniyyət nazirinin müavini Səadət Yusifova Azərbaycanla BƏƏ arasında muzey işi sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsinin və gələcək perspektivlərin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini qeyd edib.

Səadət Yusifova Azərbaycan və BƏƏ muzeyləri arasında əlaqələrin genişləndirilməsinin hər iki ölkənin mədəni irsinin daha geniş auditoriyaya çatdırılmasına şərait yarada bi-

ləcəyini söyləyib. Qarşılıqlı sərgilərin təşkili, muzey əməkdaşları arasında təcrübə mübadiləsi, birgə elmi və təhsil proqramlarının həyata keçirilməsi, kurator və mütəxəssislər arasında əlaqələrin inkişaf etdirilməsi, eləcə də rəqəmsal layihələr və muzey idarəçiliyi üzrə təcrübə mübadiləsi perspektivli istiqamətlər kimi qeyd olunub.

Zayed Milli Muzeyinin katibi Fətimə Abdulla əl-Həmmadi isə çıxışında muzeyləri tarixi və mədəni irsin qorunduğu məkan olmaqla yanaşı, insan yaddaşının daşıyıcısı kimi xarakterizə edib. Onun sözlərinə görə, muzeylər aid olduqları məkanın hekayəsini danışır, nəsillər boyu toplanan bilikləri qoruyaraq gələcəyə çatdırır.

Fətimə Abdulla əl-Həmmadi Əbu-Dabinin müxtəlif ərazilərində

yerləşən muzeylərin ölkənin tarixinin və mədəni irsinin ayrı-ayrı səhifələrini təqdim etdiyini bildirib. O qeyd edib ki, Zayed Milli Muzeyi Birlişmiş Ərəb Əmirliklərinin torpağının və xalqının hekayəsini nəql etməklə yanaşı, ölkənin qurucusu mərhum Şeyx Zayed bin Sultan əl-

Nəhyanın irsini və onun əsasını qoyduğu dəyərləri yaşadır.

Zayed Milli Muzeyinin katibi BƏƏ ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlərin möhkəm dostluq və əməkdaşlıq təməllərinə söykəndiyini, mədəniyyət və incəsənətin isə bu əlaqələrə daha dərin insani və sivilizasiya məzmunu qazandırdığını qeyd edib.

Daha sonra Əbu-Dabinin muzey mənzərəsinə həsr olunmuş film nümayiş etdirilib. Ekran əsərində ölkə tarixinin müxtəlif mərhələlərini əks etdirən mühüm mədəni məkanlar təqdim olunub, muzeylərin irsin qorunması, tədqiqat, təhsil, ictimaiyyətlə əlaqələr və mədəni mübadilə istiqamətlərində fəaliyyəti göstərilib.

Azərbaycan Milli İncəsənət Muzeyinin direktoru Şirin Məlikova rəhbərlik etdiyi muzeyin ölkənin aparıcı mədəniyyət ocaqlarından biri olduğunu və Azərbaycanla yanaşı, dünya incəsənətinin zəngin kolleksiyasını qoruyub saxladığını bildirib.

O diqqətə çatdırıb ki, muzeyin kolleksiyasında 18 mindən çox əsər mövcuddur. Ekspozisiyalar Azər-

baycan incəsənətinin qədim və Orta əsrlərdən başlayaraq müasir dövrdə keçdiyi inkişaf yolunu izləməyə imkan verir.

"Eyni zamanda muzeyimizdə Qərbi Avropa, Rusiya, İran, Türkiyə, Çin, Yaponiya, Hindistan və digər ölkələrin sənət nümunələri Azərbaycan incəsənəti ilə eyni məkanda təqdim olunur. Lakin bu gün muzey üçün yalnız zəngin kolleksiyaya sahib olmaq kifayət deyil. Əsas məqsədlərimizdən biri ziyarətçi ilə davamlı əlaqə yaratmaqdır. Bu məqsədlə müxtəlif layihələr, ustad dərsləri, mühazirələr, eləcə də uşaqlar və ailələr üçün xüsusi proqramlar təşkil edirik", - deyər Şirin Məlikova vurğulayıb.

Tədbir bədii proqramla davam edib.

Kənd təsərrüfatının inkişafına dair yeni dövlət proqramı həyata keçirilir

Gədəbəydə dövlət proqramının icrası diqqət mərkəzindədir

Prezident İlham Əliyevin 2016-cı il 25 may tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı, balıqçılıq və akvakultura məhsullarının istehsalı və emalı sahələrinin inkişafına dair 2026-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı"ndan irəli gələn vəzifələr Gədəbəydə uğurla icra edilir. Dövlət proqramında nəzərdə tutulmuş kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahələrinin inkişafına dair rayonda iş planı təsdiq edilmiş, onun icrası istiqamətində işlər başlanılmışdır.

Övvəla onu qeyd etmək ki, rayonda 14941 hektar əkinəyararlı torpaq sahəsi vardır. Bu torpaqların 98 faizində becərmə işləri dəmyə şəraitində aparıldığı üçün məhsuldarlıq suvarılan sahələrə ilə müqayisədə aşağı səviyyədə olur. Belə ki, dəmyə şəraitində becərilmiş kartof sahələrində məhsuldarlıq orta hesabla 135 sentner olduğu halda, suvarılan torpaqlarda orta məhsuldarlıq 450 sentner təşkil edir. Respublikada ən çox kartof əkininin Gədəbəy rayonunda aparıldığını və əkin sahələrinin 50 faizə yaxın hissəsinin suvarmaya cəlb edildiyini nəzərə alsaq görürük ki, rayonda bu istiqamətdə xeyli iş görülməlidir. Bunu nəzərə alan rayon rəhbərliyi dövlət proqramı ilə bağlı qəbul etdiyi tədbirlər planında bütün bunları nəzərə alması və icrası istiqamətində işlərə başlamışdır. Elə bu məqsədlə ilkin mərhələdə Höyrç çayı üzərində 2,8 min,

Əyriyənd çayı üzərində 1,7 min, Şəmkirçay çayı üzərində 1,3, Kiçik Qaramurad çayı üzərində 1,1, Axınca çayı üzərində 0,6 min kubmetr həcmində sutularların yaradılmasını məqsəduyğun hesab etmişdir. 2030-cu ilədək rayonda bağcılığın inkişaf etdirilməsi də nəzərdə tutulmuşdur. Mövcud bağların artırılması məqsədilə geniş proqram tərtib edilmişdir. Xüsusilə intensiv bağcılığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə 6,3 hektarda qoz bağının salınması üçün 200 min manat investisiya qoyulması, ümumilikdə 20 hektar bağda müasir suvarma sisteminin yaradılması qərar alınmışdır. Əldə olunacaq qozun ləpə formasına salınması və ondan qənnadı məmulatlarının emalında istifadə edilməsi və rayonda emal müəssisəsinin yaradılması üçün tədbirlər görülməsi planlaşdırılmışdır.

Bağcılığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə əlavə 4 hektar

gilas bağının salınması da nəzərdə tutulmuşdur.

Məlum olduğu kimi, Gədəbəy rayonu heyvandarlığın inkişafında çox əlverişli mühitə malikdir. Ölkənin ərzaq təminatında vacib sahə olan heyvandarlığın sürətli inkişafına nail olmaq üçün bir sıra işlərin görülməsi də nəzərdə tutulmuşdur. Qərara alınmışdır ki, rayona 50 baş törədici, 800 baş damazlıq xırdabuynuzlu heyvan gətirilsin. Bundan başqa, 30 baş iribuyuzlu cins dəyənin gətirilməsi də planlaşdırılmışdır ki, bununla da rayonda olan yerli cinslərlə yanaşı, daha məhsuldar heyvanların artımı təmin ediləcək.

2030-cu ilədək balıqçılığın inkişafı da diqqət mərkəzində olacaqdır. Dövlət proqramına

alınmışdır. Bu məqsədlə Türkiyə Respublikasından 1 milyon ədəd qızıl xallı balıq, 1,5 milyon ədəd isə qara xallı balıq kürsü gətiriləcəkdir.

Rayonda yeni iş yerlərinin açılması və çoxsaylı tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün bir sıra işlər də görülməkdir. Belə ki, rayonda istehsal olunan meyvənin qurudulması üçün yeni müəssisənin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Yeni yaradılacaq meyvəqurutma müəssisəsində 50 nəfərin daimi, 100 nəfərin isə mövsümi işlə təmin edilməsi üçün şərait yaradılacaqdır.

Məlum olduğu kimi, Gədəbəy rayonu tarixən arıçılıq üzrə inkişaf etmiş bölgələrimizdən olub. Hər il rayon sakinləri istehsal etdikləri bal məhsulları ilə çoxlu qazanc əldə edirlər. Bunu nəzərə alan rayon rəhbərliyi dövlət proqramı ilə bağlı iş planında bunu da nəzərə almışdır. Qərara alınmışdır ki, ən məhsuldar arıların rayona gətirilməsi təmin edilsin. Bunun üçün 350 arı ailəsinin alınmasına 105 min, avadanlıq və inventarların gətirilməsinə 45 min manat investisiya qoyulması nəzərdə tutulmuşdur.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Ağdam kəndlisi fəallıq göstərir

Ağdam rayonunda "Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı, balıqçılıq və akvakultura məhsullarının istehsalı və emalı sahələrinin inkişafına dair 2026-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı"nın icrası ilə bağlı tədbir keçirilib.

Tədbir Ağdam rayonunda fəaliyyət göstərən fermer təsərrüfatlarına baxışın keçirilməsi ilə başlanıb. Ağdam Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vəqif Həsənov, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin sektor müdiri Qiyas Yusifov, Əlaqələndirmə Qərargahının üzvləri, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin və Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin yerli qurumlarının nümayəndələri fermer təsərrüfatlarına gediblər.

Baxış zamanı təsərrüfatların mövcud vəziyyəti, əkin sahələrinin istifadəsi, istehsal imkanları və qarşıya çıxan problemlərlə yerində tanış olunub. Fermerlərin təklif və müraciətləri dinlənilib, qaldırılan məsələlərin həlli ilə bağlı aidiyyəti qurumların nümayəndələri ilə müzakirələr aparılıb.

Daha sonra Ağdam Rayon İcra Hakimiyyətinin inzibati binasında fermer və sahibkarların, aidiyyəti dövlət qurumlarının yerli nümayəndələrinin və Əlaqələndirmə Qərargahının üzvlərinin iştirakı ilə görüş keçirilib.

Görüşdə dövlət proqramının rayonda icrası, kənd təsərrüfatı sahəsində mövcud vəziyyət, əkin sahələrindən səmərəli istifadə, məhsuldarlığın artırılması, suvarma məsələləri, fermerlərin qarşılaşdığı problemlər və onların həlli istiqamətində görülməli işlər müzakirə olunub.

Ağdam Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vəqif Həsənov çıxışında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkədə kənd təsərrüfatının inkişafı, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və aqrar potensialdan səmərəli istifadə istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərdən danışdı.

Rayon rəhbəri Ağdamda kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi, əkin sahələrinin dövrüyyəyə cəlb olunması, məhsuldarlığın yüksəldilməsi və fermerlərin qarşılaşdığı problemlərin operativ həlli üçün aidiyyəti qurumlar arasında koordinasiyanın gücləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Ağdam Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının 8 iyul 2026-cı il tarixli sərəncamı ilə yaradılmış

Əlaqələndirmə Qərargahı tərəfindən rayon ərazisində kənd təsərrüfatı ilə bağlı məsələlərin operativ həlli, fermer və sahibkarların müraciətlərinin aidiyyəti qurumlara yönləndirilməsi və görülməli işlərin əlaqələndirilməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirilib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin sektor müdiri Qiyas Yusifov çıxışında dövlət proqramının kənd təsərrüfatının müasir tələblərə uyğun inkişaf etdirilməsi, istehsalın və məhsuldarlığın artırılması, kənd yerlərində məşğulluğun genişləndirilməsi və aqrar sahibkarlığın inkişafı baxımından əhəmiyyətini qeyd edib.

Görüşdə Ağdam Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının 8 iyul 2026-cı il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "İş planı" üzrə görülmüş işlər barədə məlumat verilib. Dövlət proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin icra vəziyyəti, həyata keçirilmiş tədbirlər və qarşıda duran vəzifələr diqqətə çatdırılıb.

Daha sonra fermer və sahibkarların təklifləri dinlənilib. Qaldırılan məsələlər aidiyyəti qurumların nümayəndələri tərəfindən cavablandırılıb və onların həlli ilə bağlı müvafiq tədbirlərin görülməsi müəyyənləşdirilib.

Sonda fermer və sahibkarlar kənd təsərrüfatının inkişafına göstərilən dövlət dəstəyini yüksək qiymətləndirərək, aqrar sahəyə göstərilən diqqət və qayğıya görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə minnətdarlıqlarını ifadə ediblər. Onlar dövlətin qayğısını daim hiss etdiklərini qeyd edərək, kənd təsərrüfatının inkişafı naminə bundan sonra da ezməli çalışacaqlarını, dövlət proqramının icrasında fəal iştirak edəcəklərini, kənd təsərrüfatının inkişafı və istehsalın artırılması istiqamətində mövcud imkanlardan səmərəli istifadə edəcəklərini bildirdilər.

Lazım QULİYEV,
"Azərbaycan"

Yeni hədəflər müzakirə olunub

Astarada kənd təsərrüfatının inkişafı, istifadə olunmayan torpaqların əkin dövrüyyəsinə qaytarılması və fermerlərin qarşılaşdığı problemlərin həlli ilə bağlı müzakirələr aparılıb.

Rayon ərazisində "Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı, balıqçılıq və akvakultura məhsullarının istehsalı və emalı sahələrinin inkişafına dair 2026-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı" çərçivəsində görülməli işlərlə yerində tanışlıq keçirilib.

Görüşdə Astara Rayon İcra Hakimiyyətinin, Prezident Administrasiyasının, Kənd Təsərrüfatı Nazir-

liyinin, Astara Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzi və Su Meliorasiya Sistemlərinin İstismarı İdarəsinin məsul şəxsləri iştirak ediblər.

Nümayəndə heyəti fermer təsərrüfatlarına və sahibkarlıq subyektlərinə baxış keçirib, mövcud vəziyyət və görülən işlərlə tanış olub.

Daha sonra Astara Rayon İcra Hakimiyyətində dövlət proqramının icrası ilə bağlı yaradılmış qərargahın və kənd təsərrüfatı, balıqçılıq məhsullarının istehsalı və emalı ilə məşğul olan təsərrüfat nümayəndələrinin iştirakı ilə görüş keçirilib.

Müzakirələr zamanı fermerlərin üzlaşdığı problemlər, su təminatı, əkin sahələrindən səmərəli isti-

fadə, məhsuldarlığın artırılması və öklməyən torpaqların əkin dövrüyyəsinə qaytarılması məsələləri diqqət mərkəzində olub.

Bildirilib ki, rayonda kənd təsərrüfatının inkişafını sürətləndirmək və mövsümi işləri əlaqələndirmək məqsədilə xüsusi qərargah fəaliyyət göstərir. Qərargah tərəfindən fermer və torpaq mülkiyyətçiləri ilə mütəmadi görüşlər keçirilib, qarşıya çıxan problemlərin həlli istiqamətində tədbirlər görülür.

Görüşdə fermer və sahibkarların təklifləri dinlənilib, onları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

2026-2030-cu illər üçün dövlət proqramı ilə əlaqədar Salyanda tədbir keçirilib

2026-2030-cu illər üçün dövlət proqramında nəzərdə tutulan tədbirlər çərçivəsində Salyan rayonunda zona müşavirəsində irəli sürülmüş təşəbbüslər və ya həyata keçirilən digər tədbirlərlə bağlı görülmüş işlər barədə iclas keçirilib.

Salyan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rüstəm Xəlilov, Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin sektor müdiri Məmmədiyev Məmmədov, Salyan Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzinin (DAİM) rəhbəri Təril Atamalıyev və rayonda kənd təsərrüfatı sahəsi ilə məşğul olan qabaqcıl sahibkarlar və fermerlər kənd təsərrüfatının inkişafına dair dövlət proqramı çərçivəsində görülməli işlərlə yerində tanış olmaq məqsədilə rayonun 3 iri fermer təsərrüfatına baxış keçiblər.

Daha sonra Salyan RİH inzibati binasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı ilə məşğul olan təsərrüfatların və emal müəssisələrinin, aidiyyəti dövlət qurumlarının yerli nümayəndələrinin və qərargah üzvlərinin iştirakı ilə görüş keçirilib. Görüş zamanı zona müşavirəsində irəli sürülmüş təşəbbüslərin icra vəziyyəti, habelə əldə edilmiş nəticələr, mövcud problemlər və onların həlli yolları müzakirə edilib.

Salyan RİH başçısı Rüstəm Xəlilov dövlət proqramının aqrar sektorun inkişafında mühüm əhəmiyyət daşıdığını qeyd edib. Bildirib ki, proqram çərçivəsində qarşıya qoyulan vəzifələrin ardıcıl və səmərəli icrası kənd təsərrüfatı istehsalının artırılmasına, fermerlərin fəaliyyətinin dəstəklənməsinə və rayonda aqrar sahənin daha da inkişaf etdirilməsinə geniş imkanlar yaradacaqdır. İcra başçısı rayonda mövcud imkanlardan geniş istifadə

olunmasının, innovativ yanaşmaların tətbiqinin və fermerlərə dövlət dəstəyi mexanizmlərindən səmərəli surətdə yararlanmağın vacibliyini vurğulayıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin sektor müdiri Məmmədiyev Məmmədov çıxışında dövlət proqramının əsas istiqamətləri barədə məlumat verərək qeyd edib ki, aqrar sahədə müasir texnologiyaların tətbiqinin genişləndirilməsi, məhsuldarlığın artırılması, su və torpaq ehtiyatlarından səmərəli istifadə, kənd təsərrüfatı istehsalçıların bilik və bacarıqlarının artırılması prioritet məsələlərdəndir.

Daha sonra fermerlərin fikirləri dinlənilib, onların qarşılaşdığı problemlər, təklif və təşəbbüsləri nəzərdən keçirilib. Aidiyyəti qurumların nümayəndələri tərəfindən qaldırılan məsələlərə bağlı müvafiq izahatlar verilib.

Sonda dövlət proqramının Salyan rayonunda icrasının daha səmərəli təşkil, nəzərdə tutulan tədbirlərin vaxtında və keyfiyyətlə həyata keçirilməsi, qarşıya qoyulmuş hədəflərə nail olunması məqsədilə aidiyyəti qurumlar qarşısında müvafiq vəzifələr müəyyənləşdirilib.

S.CAVADOV,
"Azərbaycan"

Masallıda kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı məsələlərə nəzər salınıb

nin hədəfləri və onların Masallı rayonunda icrası ilə bağlı məsələlər müzakirə olunub.

Giriş nitqi ilə çıxış edən Masallı RİH başçısı Araz Əhmədov Prezident İlham Əliyevin aqrar sahənin inkişafı ilə bağlı müəyyən etdiyi prioritetlərin rayon üçün də mühüm əhəmiyyət daşıdığını bildirdi. Rayon rəhbəri kənd təsərrüfatının Masallının iqtisadi və sosial həyatında mühüm yer tutduğunu qeyd edərək mövcud potensialdan səmərəli istifadə olunmasının, məhsuldarlığın artırılmasının və fermer təsərrüfatlarının inkişafının vacibliyini vurğulayıb. Araz Əhmədov bildirib ki, rayon ərazisində əkin sahələrindən səmərəli istifadə, mövsümi kənd təsərrüfatı işlərinin düzgün təşkil, fermer və torpaq mülkiyyətçilərinin qarşılaşdığı problemlərin operativ həlli istiqamətində tədbirlər davam etdirilir. Bu məqsədlə yaradılmış xüsusi Qərargah tərəfindən fermerlərlə

mütəmadi əlaqə saxlanılır, onların münaqişə və təklifləri dinlənilir və aidiyyəti qurumlarla birgə müvafiq məsələlərin həlli təmin olunur.

RİH başçısının müavini, Sosial-iqtisadi və memarlıq-tikinti məsələləri şöbəsinin müdiri Adəm Məhərrəmov çıxışında rayonun kənd təsərrüfatı sahəsində mövcud vəziyyət və görülən işlər barədə məlumat verib. O, əkin sahələrindən səmərəli istifadə, məhsuldarlığın yüksəldilməsi, istehsalın artırılması və kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı imkanlarının genişləndirilməsinin qarşısında duran əsas məsələlərdən olduğunu bildirdi. Adəm Məhərrəmov qeyd edib ki, dövlət proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin Masallıda həyata keçirilməsi rayonun aqrar potensialından daha dolğun istifadə olunmasına, fermer təsərrüfatlarının inkişafına və kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalında keyfiyyət göstəricilərinin

yüksəldilməsinə imkan yaradacaqdır. Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının məsul əməkdaşı Dəyanət Abdullayev çıxışında dövlət proqramının əhəmiyyətindən danışdı. Bildirib ki, proqram çərçivəsində kənd təsərrüfatında müasir və innovativ yanaşmaların tətbiqi, istehsal və emal imkanlarının genişləndirilməsi, aqrar sahədə dəyər zəncirinin inkişafı etdirilməsi və fermerlərin fəaliyyətinə dəstəyin gücləndirilməsi nəzərdə tutulur. Dəyanət Abdullayev Masallı rayonunun əlverişli təbii-iqlim şəraiti və zəngin aqrar ənənələri ilə seçildiyini qeyd edərək mövcud imkanlardan səmərəli istifadə olunmasının və dövlət proqramında müəyyənləşdirilən hədəflərin ardıcıl şəkildə həyata keçirilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Müşavirədə fermer və sahibkarların çıxışları dinlənilib. Onlar fəaliyyətləri zamanı qarşılaşdığı məsələləri, təkliflərini və qarşıdakı dövr üçün planlarını diqqətə çatdırıblar. Fermer və sahibkarlar dövlət proqramının Masallı rayonunda icrasına fəal şəkildə qoşulacaqlarını və müəyyənləşdirilən hədəflərin reallaşdırılmasına öz töhfələrini verəcəklərini bildirdilər.

Sonda iştirakçıların suallarına cavablandırılıb, səsləndirilən təkliflər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb və dövlət proqramından irəli gələn vəzifələrin Masallı rayonunda icrası ilə bağlı qarşıda duran məsələlər müzakirə edilib.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Mənəviyyat mövzusunda

Saqqallı yetimlər

A ta üç hərfdən ibarət qısa bir söz olsa da, tutumu, dəyəri bir dünya qədərdir. Əgər bu günə kimi milli-mənəvi dəyərlərimizi, ailə institutumuzu qoruyub saxlaya bilmisik, burada atanın rolu danılmazdır. Millətimizin təmsilçisi ata, ailənin, kiçik cəmiyyətin sütunu ata, adımızdan sonra soyadımızdan əvvəl daşınan ad ata, dara düşəndə güvənc yerimiz atadır. Məgər uşaq vaxtı kiminsə tərəfindən təqib olunan «atama deyəcəyəm» sözü ilə həmin şəxs hədə ünvanlamamışıqmı? Bir kitabı sığacaq müdrik fikri bir cümlə ilə atalar sözü kimi möhürləməmişikmi?

Zaman bu gözəl dəyərimizə də əl gözdirib. Əslində, zaman sözü burada yerinə düşmür, təqlidçilik, biganəlik, dəyərlərimizi köhnəliyin qalığı kimi düşünənlər elə bu zamanın, hibrid zamanın daşıyıcılarıdır. Özü də acınacaqlısı budur ki, həmin insanlar efirlərdə, sosial platformalarda özlərinə sürətlə həmfikir tapırlar. «Öz həyatımı yaşayacağam». Əgər sən bu cəmiyyətin üzvüsen, onun qarşısında cavabdehliyin varsa, yaşadığın mühitdə milli-mənəvi dəyərlərə üstünlük verənlər varsa, bu fikri söyləməyə mənəvi haqqın varmı? Axtı bu cəmiyyətin bizə təqdim etdiyi, faydaladığımız məsələlərlə yanaşı, bir vətəndaş kimi cavabdehliklərimiz də mövcuddur. Hətta yazılmamış qanunlar da var ki, onlara əməl etmək hər kəsin mənəvi borcudur. Bu, cəmiyyətin bir parçası olan ailəyə aid olsa belə, vacibdir, önəmlidir.

Atam, anam itirənə yetim deyirlər. Bu, çox acınacaqlı vəziyyət olsa da, dövlət ona sahib çıxır. Körpələr evi, uşaq evi var. Doğrudur, bu evlər isti ana qucağına, ata nəvazişinə əvəz etməsə də, oranın sakinləri qayğısız qalmırlar. Uşaq evində böyüyüb cəmiyyətə

atılandan sonra da dövlət bu yeni-yetmələri diqqətdə saxlayır, sağ olsun. Bir də həmin yaş dövrü gənclik enerjisi, yaşam həvəsi ilə dolu olduğu üçün onlar cəmiyyətdə mövqə qazanmağı, ayaq üstə dayanmağı bacarırlar.

Amma saqqallı yetimlər üçün həyat olduqca acınacaqlıdır. Zəhmətlə ailə saxlamış, övladlarını boya-başa çatdırmış bir çox ataların yeni adıdır saqqallı yetim. Belə bir deyim var: "Pulun varsa, oğlunla, iş görmək qabiliyyətin varsa, qızınla, ağıln varsa, öz evində yaşa". Bu, atalar sözü olmasa da, yəqin ki, müşahidə qabiliyyəti çox güclü olan birisinin dedikləridir.

Xatırlayırıam ki, sosial verilişlərin birində çox nurani, övladları haqqında mənfəi bir söz söyləməyən, lakin yaşayış yeri olmadığı üçün qocalar evinə yerləşmək istəyən bir ata insanların diqqət mərkəzinə çevrilmişdi. Həmin atanın dörd övladı – iki oğlu, iki qızı var. Amma yaşamağa başının üstündə bir damı yoxdur. Özü söyləməsə də, verilşə onu tanyanların zəngindən bəlli oldu ki, həmin atanın öz evi olub. Lakin oğlu onun aldadaraq sənədə qol çəkdirmək evi

mənimsəyib. Ata və ana məcbur olaraq kirayə mənzilə köçməli olublar. Lakin həmin övlad orada da onlara dinclik verməyib. Hətta əl qaldırıb. Baş-başa verərək qoca ana-ata birtəhər yaşamağa çalışıblar. Lakin ana rəhmətə gedəndən sonra ata el arasında deyildiyi kimi, saqqallı yetimə çevrilib. Vəziyyət dözülməz həddə çatanda isə dördi hamıya açılıb.

Dörd övladdan yalnız biri, onun evini mənimsəyən oğlu telefon bağlantısına cavab verib. Kaş ki, verməyeydi. Üzürlü günahından betər deyirlər belə danışıq. Deyilənə görə, həmin şəxs yas mərasimlərində mollalıq edir. Yazıq olsun onun apardığı o mərasimlərə.

Oğlu danışdıqca rəngdən-rəngə düşən nurani qoca onun haqqında dili gəlib mənfəi bir söz söyləməirdi. Olanları yalnız həmin ailəni tanyanlar söylədilər.

Elə bir fikir yaranmasın ki, 50-60 il bundan əvvəlki məişətə, cəmiyyətə, geyim tərzinə qayıtmaq arzusu yaranıb.

Lakin elə dəyərlərimiz var ki, onu olduğu kimi saxlamaq nəinki vacib, hətta mütləqdır.

İndi ailə quran gənclər valideynləri ilə yaşamaq istəmirlər. Fikrə hörmətlə yanaşmaq olar. Çünki yaşın gətirdiyi bəzi məsələlər cəmiyyətin dəyərlərini astar üzünə çevirənlərin xoşuna gəlməyə bilər. Lakin onun öləndəkinə alıb çölə atmağa, onu təqiblərə məruz qoymağa kimsənin mənəvi haqqı yoxdur!

Söylədiyimiz kimi, körpələrə sahib çıxan dövlətimiz övladı olan valideynlər üçün qocalar evi açmağa borclu deyil. Doğrudur, qocalar evi altında bir qurum var. Lakin ondan istifadə etmək üçün ya övladların sənədin imtinə etməli, ya da kimsəsiz olmalısan. Övladlı, hətta dörd-beş övladı olan kimsəsizləri haraya yerləşdirmək olar? Ailə dəyərləri o qədərmi yoxa çıxmaq üzərdir? Saqqallı yetim olan ataların haqqını kim ödəməlidir?

Rəfiqə SADIQOVA,
yazıçı-jurnalist

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi “Müvafiq qanunvericiliyə əsasən imtiyazlı kateqoriyadan olan şəxslərə sanatoriya-kurort putyovkalarının (yollaşğaların) alınması” adlı müsabiqə keçirir

Müsabiqədə qeyri-hökumət təşkilatları istisna olmaqla, bələdiyyələr, fiziki və hüquqi şəxslər iştirak edə bilərlər. İştirak haqqı yoxdur. Maraqlanan bələdiyyələr, fiziki və hüquqi şəxslər müsabiqənin əsas şərtlər toplusunu və texniki tapşırığını əldə etmək üçün nazirliyin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinə (Ünvan: Nərimanov rayonu, Ziya Bünyadov prospekti 1965, “Çinar Park” biznes mərkəzi, bina 1) yazılı müraciət edə bilərlər.

Müsabiqədə iştirak edən bələdiyyələr, fiziki və hüquqi şəxslərin təklifləri 02 oktyabr 2026-cı il saat 17:00-dan gec olmayaraq agentliyə təqdim edilməlidir. Gecikdirilmiş təkliflər qəbul olunmayacaqdır. Müsabiqə 05 oktyabr 2026-cı il saat 11:00-da agentliyin inzibati binasında keçiriləcəkdir.

Əlaqə telefonu: (012) 525-41-30 (daxili-5036).

Müsabiqə komissiyası

ABŞ Konqresi Rusiyaya qarşı yeni sanksiyaları təsdiqlədi

Cəza tədbirləri Çin və Hindistana təsir edəcək

ABŞ Nümayəndələr Palatası Rusiyaya qarşı genişmiqyaslı yeni sanksiyalar paketini təsdiqləyib və bu, Prezident Donald Trampın Ağ Evə qayıtmasından bəri Moskvanı hədəf alan ən əhəmiyyətli qanunvericiliyi imzalamasına yol açıb.

Konqres bu qanun layihəsini 262-yə qarşı 159 səsə qəbul edib, Senat isə bir ay əvvəl onu 86-ya qarşı 11 səsə təsdiqləmişdi. D.Tramp qanun layihəsini imzalayacağını bildirib.

Sanksiyalar Rusiyanın enerji və müdafiə sektorlarını, Prezident Vladimir Putin və onun yaxın ətrafını, eləcə də Moskvanın mövcud Qərb məhdudiyyətlərindən yayınmaq üçün istifadə etdiyi "kölgə donanması"ni" hədəf alır.

Qlobal enerji bazarları üçün xüsusilə əhəmiyyətli olan odur ki, bu tədbir D.Tramp

pa böyük həcmdə Rusiya neftini və qazını almağa davam edən ölkələrə 100 faizə qədər tarif təqib etmək səlahiyyəti verir. Bu tədbir əsasən Moskvanın ən böyük iki müştəri olan Çin və Hindistanı əhatə edir.

Tarif məsələsi hətta Vaşinqtondakı Ukrayna tərəfdarları arasında da mübahisələrə səbəb olub. Bəzi demokratlar Rusiyaya təzyiq artırılmasını müdafiə etsələr də, prezidentə ticarət siyasəti ilə bağlı bu qədər geniş səlahiyyətlərin verilməsinə etiraz ediblər.

Nümayəndələr Palatasının Xarici İşlər Komitəsinin baş demokrati Qreqori Miks qanun layihəsini tənqid edərək, onun məcburi sanksiya mexanizmlərindən daha çox prezidentin tarif səlahiyyətlərinə üstünlük verdiyini bildirib. O, tarif müddəaları çıxarılsaydı, qanun layihəsini dəstəkləyəcəyini söyləyib, lakin respublikaçlar layihəyə düzəliş etmək cəhdlərini qarşısını alıblar.

Bu fikir ayrılıqlarına baxmayaraq, demokratların əksəriyyəti sonda qanun layihəsinə səs verib, respublikaçların kiçik bir qrupu isə azad bazara sadıq olduqlarını əsas göstərərək ona qarşı çıxıb.

Sanksiya tərəfdarları Rusiyanın tammiqyaslı işğalının beşinci ilinə qədəm qoyduğu və atəşkəsini əldən verdiyi üçün əlavə təzyiq zəruri olduğunu iddia edirlər.

Bu arada, Kreml "cəhənnəm" sanksiyaları ilə bağlı vəziyyətin inkişafını izlədiyini bildirib: "Əlbəttə ki, biz bu sənədin qəbulunu izləyirik", - deyir V.Putinin mətbuat katibi Dmitri Peskov qanunun qəbul edilməsini "dost olmayan hərəkət" adlandırır və sanksiyaların təqib olunacağı təqdirdə Ukraynada "dinc nizamlaşma" tapmaq söylərini çətinləşdirəcəyini qeyd edib.

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

18 Sentyabr Üzeyir Musiqi Günüdür

Tariximizlə müasirliyin musiqi vəhdəti

Azərbaycan musiqisinin tarixi qədimdir. Bu torpaqlarda insanlar sevincini də, kədərini də, sevgisini də, ayrılığını da, düşüncəsini də musiqi ilə ifadə edib. Əsrlər boyu yaranan və nəsil-dən-nəslə ötürülən mahnılar, muğamlar, aşiq havaları xalqın yaddaşında yaşayıb. Tarın, kamançanın, sazın, balabanın səsi bu yaddaşın səsinə, sədasına çevrilib.

Azərbaycan musiqi sənəti ənənələrə söykənərək, zənginləşərək uzun bir yol gəlir. Muğamlar musiqi xəzinəmizin ən qədim və qiymətli incilərindəndir. Onun əsrlərin süzgəcindən keçib gələn ənənələri bu gün də yaşayır.

Azərbaycan musiqi xəzinəsində aşiq sənətinin də özünəməxsus və əvəzsiz yeri var. Qədim zamanlardan aşiqanımız el şənliklərində, toylarda sazın müşayiəti ilə dastanlar, qoşmalar, gəraylılar söyləyib, həm musiqimizi, həm də ədəbiyyatımızı təbliğ və inkişaf etdiriblər.

Azərbaycanın böylə zəngin musiqi mühitində zaman keçdikcə yeni sənət ənənələri yaranıb. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan musiqi sənəti yeni mərhələyə qədəm qoyub. Həmin dövrdə şəhərlərin inkişafı, teatr və maarifçilik hərəkatının genişlənməsi, yeni mədəni mühitin formalaşması musiqiyə də təsir göstərmiş. Şuşa, Bakı, Gəncə kimi şəhərlərdə təşkil olunan musiqi məclisləri, teatr tamaşaları və konsertlər sənət həyatının mühüm hadisələri-nə çevrilib.

Şuşa bu tarixdə xüsusi yer tutub. Qarabağın bu gözəl guşəsi uzun illər Azərbaycan musiqisinin əsas ocaqlarından biri olub. Burada muğam məclisləri keçirilib, xanəndələr və sazəndələr yetişib.

XX əsrin ilk onilliyində musiqimiz qarşısında yeni imkanlar açıldı. Bir tərəfdə əsrlərdən gələn muğam və xalq musiqisi, digər tərəfdə Avropa professional musiqi ənənələri nəmli vardı. Bu iki istiqamətin qovuşması Azərbaycan musiqisinin sonrakı inkişafında mühüm rol oynadı. Məhz həmin mərhələdə Üzeyir Hacıbəylinin adı ilə Azərbaycan professional musiqisinin yeni mərhələsi başladı. 1908-ci ildə onun "Leyli və Məcnun" operasının səhnəyə qoyulması böyük mədəni hadisəyə çevrildi. Üzeyir bəy Şərqdə ilk opera olan "Leyli və Məcnun" əsərini xalq musiqisinin imkanlarından istifadə etmək üçün yola çıxıb. Dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyli sonralar "Koroğlu" operası, "Arşın mal alan", "O olmasın, bu olsun" və başqa ölməz əsərləri ilə Azərbaycan musiqisinin ən yaddaqalan səhifələrini yazıb. Üzeyir

bəyin Azərbaycan musiqi sənətinə xidmətləri yalnız yaratdığı əsərlərlə bitməyib. O, musiqi təhsilinin inkişafında, professional musiqiçilərin hazırlanmasında, milli musiqimizin elmi əsaslarının öyrənilməsində də misilsiz işlər görüb.

Üzeyir Hacıbəyli Azərbaycan musiqisində böyük bir məktəb yaradıb. Onun fəaliyyəti nəticəsində musiqi sənətimizin qarşısında yeni yollar açılıb. Bu yoldan Fikrət Əmirov, Qara Qarayev, Maestro Niyazi, Cövdət Hacıyev, Arif Məlikov, Vəlif Adıgözəlov və başqa istedadlı bəstəkarlar keçib. Onlar Azərbaycanın zəngin musiqisindən bəhrələnib, muğamın musiqi təfəkküründəki imkanları simfonik musiqiyə gətirib, Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin dünya musiqi məkanında tanınmasına mühüm töhfələr veriblər. Bu sənətkarlar bir-birini təkrarlamayıb, hər biri musiqimizə öz üslubunu gətirib. Ancaq onların yaradıcılığında bir ümumi cəhət - milli musiqinin köklərinə bağlılıq olub. Azərbaycan musiqi sənətinin böyük yolu belə davam edib. Muğam öz ənənəvi yolunda irəliləyib, xalq musiqisi yaşayıb, professional bəstəkarlıq inkişaf edib, opera və balet sənəti formalaşmış, simfonik və kamera musiqisi yeni əsərlərlə zənginləşib. Beləcə, Azərbaycan musiqi sənəti dəyişən zamanla birlikdə yenilənib, amma öz köklərindən uzaqlaşmayıb.

Bu gün də Azərbaycan musiqisində o yol davam edir. Ölkəmizdə musiqi məktəbləri və ali təhsil müəssisələri fəaliyyət göstərir, yeni ifaçılar və bəstəkarlar yetişir. Muğam sənətinin ənənələri qorunur. Xalq mahnıları müxtəlif ifadələrə yenidən səslənir. Milli musiqi alətlərimizə gənc ifaçılar yeni nəfəs gətirirlər. Azərbayca-

nın klassik və müasir bəstəkarlarının əsərləri yalnız ölkəmizdə deyil, onun hüdudlarından kənarda da səsləndirilir. Azərbaycan ifaçıları beynəlxalq səhnələrdə çıxış edir, muğam sənətimiz dünyanın müxtəlif ölkələrində təqdim olunur.

Şuşanın mədəni həyatının yenidən canlanması isə bu mənzərəyə xüsusi çalar verir. Azərbaycan musiqi tarixində özünəməxsus yeri olan bu şəhərdə də konsertlər, festivallar keçirilir.

Əslən Şuşadan olan Üzeyir bəy 141 il öncə, 1885-ci il sentyabrın 18-də dünyaya gəlib. Bu gün həmin tarix Azərbaycan musiqisinin bayramı kimi qeyd olunur. Ümummilli Lider Heydər Əliyev 1995-ci ildə "Üzeyir Musiqi Gününün keçirilməsi haqqında" fərman imzalayıb. Həmin fərmana əsasən, hər il sentyabrın 18-də Üzeyir Musiqi Gününün keçirilməsi qərara alınıb.

Bu gün 18 sentyabrı Üzeyir Musiqi Günü kimi qeyd edərkən, əslində, təkcə dahi bəstəkarın əziz xatirəsini yad etmirik. Bu tarix həm də əsrlərin sınağından keçərək bu günümüzdə gəlib çatan zəngin musiqi irsimizə nəzər salmaq, onun keçirdiyi yola bir daha baxmaq üçün bir fürsətdir. Üzeyir Hacıbəylinin açdığı yol, ondan sonra gələn böyük sənətkarların yaratdığı əsərlər və bu gün musiqimizi yaşadan yeni nəsil göstərir ki, Azərbaycan musiqisinin dəyəri nə qədər böyükdür. Əsas məsələ bu zənginliyi qorumaq, onu gələcək nəsillərə çatdırmaq və musiqimizin səsinə həmişə uca tutmaqdır.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

Hava dəyişkən buludlu olacaq, bəzi rayonlarda yağış yağacaq

Azərbaycanda sentyabrın 18-nə gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi proqnozlaşdırılır. Müləyim şimal-qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 20-23, gündüz 25-29 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 760 millimetr civə sütunu, nisbi rütubət gecə 70-75, gündüz 50-55 faiz təşkil edəcək. Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin gündüz bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda qısamüddətli leysan xarakterli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Gecə və səhər dağlıq ərazilərdə duman müşahidə ediləcək. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 18-22, gündüz 30-35, dağlarda gecə 8-13, gündüz 20-25 dərəcə isti olacaq.

B İ L D İ R İ Ş

"AZƏRGEOMAŞ" Elmi İstehsalat Müəssisəsinin (2000517591) nizamnaməsinin latın qrafikalı əlifbaya uyğunlaşdırılması ilə əlaqədar olaraq yeni redaksiyaya təsdiq edilmişdir. Kreditorların və maraqlı şəxslərin tələbləri elanın dərc olunduğu tarixdən etibarən 2 həftə ərzində aşağıdakı ünvana qəbul edilir:

Ünvan: Bakı şəhəri, Xətai rayonu, Əhmədli qəsəbəsi, H.Məmmədov küçəsi, ev 25, mənzil 17.

DİREKTORLUQ

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

"Azərenerji" ASC-nin rəhbərliyi və kollektivi

"Azərenerji"-nin baş mühəndisi Osman İlyasova atası

VƏLİ İLYASOVUN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Akademik Mehdi Mehdiqadad adına Cəbrayıl şəhər tam orta məktəbin 1979 və 1980-ci il buraxılış 10-cu sinif məzunları sinif yoldaşları Səmi Məmmədova həyat yoldaşı **ELMİRA SÜLEYMAN QIZI MƏMMƏDOVANIN** vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar
SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq xətlər, idman və	
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86, 538-35-85	Informasiya şöbəsi	- 539-63-82, 432-37-68
Məsəl katibi	- 539-43-23,	Humanitar siyasət şöbəsi	- 538-56-60, 434-55-58
Məsəl katib müavinləri	- 539-44-91,	İctimai əlaqələr şöbəsi	- 539-49-20, 538-31-11,
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompüter mərkəzi	- 538-20-87,
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32	Mühasibatlıq	- 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti 23L
"Azərbaycan
Nəşriyyatı" MMC
4-cü mərtəbə

azreklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj **3315**

Sifariş **1205**

Qiyməti 60 qəpik